

งามทั่วแผ่นดิน แดนนนทรี

เรียนรู้คุณค่าชีวิตผ่านคน ผลงาน ทักษะคุณภาพ
ของสถานีวิจัยและสถานีฝึกนิสิต มก.ทั่วประเทศ

จัดทำโดย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สำหรับเผยแพร่ในงานพิธีพระราชทานปริญญาบัตร พ.ศ. 2556

50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ 0-2942-8200 โทรสาร 0-2942-8151
<http://www.ku.ac.th>

หนังสือเผยแพร่ในงานพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2556

“ต้นนนทรีที่เลือกเป็นต้นไม้ของเกษตร ก็เหมาะสมที่มีสีเขียวด้วย
เหมาะสมและน่ายินดีมากที่ต้นนนทรีนั้นปลูกได้ทั่วทุกแห่งของไทย เพราะทนแล้ง ทนแดดได้
นี่เป็นความหมายที่ดี เพราะคนไทยถ้าปลูกในแผ่นดินไทยก็เติบโตดีและเจริญดี”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ
ทรงปลูกต้นนนทรีบริเวณหน้าอาคารหอประชุม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ในวันศุกร์ที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2506

ชื่อสามัญ นนทรี

ชื่อวงศ์ CAESALPINIACEAE

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Peltophorum pterocarpum* (DC.) K. Heyne

นนทรี เป็นต้นไม้สัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506

“ต้นนนทรี เป็นไม้อืนต้น มีอายุยืนยาวนาน มีใบเขียวตลอดทั้งปี ลักษณะใบเป็นฝอยคล้ายใบกระถิน ดอกสีเหลืองประปรายด้วยสีขาว
ช่อดอกเป็นพวงระย้า ฝักไม้ออมทั้งต้น ทนทานในทุกสภาพอากาศของเมืองไทย สมาคมนิสิตเก่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จึงได้เลือกให้เป็น
ต้นไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อแสดงว่านิสิตเก่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั้นมีใจผูกพันกับมหาวิทยาลัยตลอดมา
และสามารถจะทำงานประกอบอาชีพได้ทุกหนทุกแห่ง ทั้งในไร่ในป่าเขา ทั่วทั้งประเทศไทย”

คุณหลวงอิงศรีกสิการ (อินทรี จันทรสถิตย์) อธิการบดี
พ.ศ. 2506

ลิลิต งามทั่วแคว้น แดนนนทรี

ศรีสยามงามเลิศล้ำ เกินกว่ากำคำสรรเสริญ จำเริญจิตจำเริญตา ชาวพาราทั่วภพ
มาประสพชมชื่น ต่างเริ่งรื่นเบิกบาน ซึ่งมาน้ำมิตรไทย ซึ่งใจวัฒนธรรม ตีมดำพระไตรรัตน์
สารพัดงามธรรมชาติ แลพิลาสศิลปกรรม งามขำกุลสตรี เปรมปรีดีโอชะहार เกษตรตระการบริบูรณ์
เพิ่มพูนทรัพย์ในดิน ทวีสินทรัพย์ในน้ำ ก้าวล้ำเทคโนโลยี แหล่งหล้าสิรพรสิ่ง เทิดพระมิ่งบดินทร์
องค์ภูมิินทร์มหाराช ประมุขชาติเป็นหลักชัย ราษฎร์ร่วมใจภักดี ใ้ภูมิ์ทรงธรรม ทศพิธอันเพริศแพร้ว
งามตั้งจินตามณีน้แก้ว ส่องดาวแดนสกล ฯ

มณฑลสยามงามเด่นด้วย
ทุกแห่งหนยลยิน
สมบุรณ์แหล่งทำกิน
งามเด่นไกรเกียรติก้อง

เกษตรริน
แซ่ซ้อง
สินส่ง
ล้ำล้ำฤาเกิน

เพลินชมเกษตรคำสัตว์ตัว
นนทรีแอร์่มเรืองราม
งามทั่วถิ่นดินสยาม
งามล้ำแดนจรตฟ้า

แดนงาม
เด่นหล้า
สถิตอยู่ ยงแอ
ชื่อก้องเกษตรสถาน

งานวิจัยพรรณแมกไม้
ณ ถิ่นเหนือสุดแดนดล
พัฒนาหมู่พีชบ้น
งามทั่วแดนภพพื้น

อุดมผล
แห่งถิ่น
สถานถิ่น ทนวยแฮ
ถิ่นดาวแดนเหนือ

งามเหลือธรรมชาติทัน
บนถิ่นอีสานดี
วิจัยพันธุ์พืชมี
ผลิตผลอาจเอื้อ

นนทรี
ก่อเกื้อ
ในถิ่น
เกษตรได้เจริญตาม

งามนนทรีฝั่งน้ำ
เพาะพืชสัตว์พันธุ์วิจัย
พัฒนาอ่าวยาวไกล
ริมฝั่งชลสมุทรกว้าง

ทะเลไทย
สำสร้าง
สกลย่าน สยามนา
ป่าไม้ซึ่งงาม

งามนนทรีถิ่นใต้
สองฝั่งปากทะเลงาม
เพาะพันธุ์ต่างพรรณตาม
ชายฝั่งอันดามันทั้ง

แดนสยาม
เกียรติตั้ง
ประจำถิ่น
อ่าวกว้างทะเลไทย

ศุภสมัยพลอยจิตปลื้ม
งานพระราชทานปริญญา
ตระหนักคุณสถานศึกษา
ขยายเกียรตินนทรีก้อง

มุทิตา
เกษตรชอง
เกิดก่อ
เทิดไฉนรัตนตราภ

ด้วยความปรารถนาดีจาก
คณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร
และนิสิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเทือง ทินรัตน์ ผู้ประพันธ์)

สารจากนายกสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นับเป็นวาระครบรอบ 70 ปีที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ถือกำเนิดและดำเนินพันธกิจในฐานะสถาบันอุดมศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตและงานบริการทางวิชาการในลักษณะต่างๆ มอบสู่สังคมไทยมาจนถึงปัจจุบัน หากจะเปรียบอายุของมหาวิทยาลัยกับชีวิตของเราแล้ว ก็อาจจะนับได้ว่า สถานภาพของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในวันนี้ได้เจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์พร้อมเต็มที่แล้ว ทั้งคุณวุฒิ วิทยุฒิ เกียรติยศ และศักดิ์ศรีที่เป็นรูปธรรมประจักษ์แจ้งชัดแก่สาธารณชนทั่วไป

ในปี พ.ศ. 2556 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ดำรงสถานภาพในฐานะมหาวิทยาลัยหลักของรัฐ ทั้งในจำนวนนิสิตทุกระดับปริญญาและบุคลากรจากทุกสายงานรวมกว่า 70,000 คน จาก 4 วิทยาเขต มีบัณฑิตเกษตรรุ่นใหม่ได้สำเร็จการศึกษาในปีนี้อีกกว่า 14,000 คน นั่นคือข้อมูลทั่วไปที่สังคมไทย

ได้รับทราบในความสำเร็จที่สมควรแก่การชื่นชมร่วมกัน

ในโอกาสนี้ ผมขอเรียนให้ทราบถึงข้อมูลอีกมิติหนึ่งว่า มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ยังมีพื้นที่มากมายทั่วประเทศในลักษณะของสถานีวิจัย 16 แห่ง และสถานีฝึกนิสิต 4 แห่ง ซึ่งล้วนเป็นทรัพยากรที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จข้างต้นเช่นเดียวกัน

หนังสือเล่มที่ท่านกำลังถืออยู่นี้ ชื่อว่า “งามทั่วแคว้น แดนนนทรี” จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลโดยสังเขปของแต่ละพื้นที่สถานีวิจัยและสถานีฝึกนิสิตทั่วประเทศไทย เพื่อท่านจะได้ร่วมชื่นชมในศักยภาพที่มีอยู่อันเป็นทรัพยากรของชาติ ซึ่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จะได้ถือเป็นอีกพันธกิจหนึ่งในการดำเนินการพัฒนาสถานที่เหล่านี้ให้สร้างคุณประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างถึงที่สุด

ผมขอเรียนว่า แหล่งที่ตั้งของสถานีศึกษาวิจัยเหล่านี้ล้วนมีเอกลักษณ์จากภูมิสังคมอันแตกต่างกัน สามารถนำไปสู่การเรียนรู้ที่ไม่เหมือนกัน ทั้งในแง่วิชาการ การท่องเที่ยว และความเข้าใจในคุณค่าของชีวิตแก่ผู้มาเยือน แม้ว่าบัณฑิตเกษตรส่วนใหญ่อาจจะไม่เคยได้ไปสัมผัสโดยตรง แต่ผมถือว่า ความสำเร็จทางการศึกษาของบัณฑิตทุกคนก็จะต้องมืองคทาพพิที่มาจากสถานีวิจัยและสถานีฝึกนิสิตเหล่านี้แทรกตัวอยู่ด้วยเสมอ และแน่นอนที่สุดย่อมเป็นดินแดนที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ขอเชิญชวนให้ทุกภาคส่วนของสังคมไทยได้ไปสัมผัสการเรียนรู้และความภาคภูมิใจร่วมกันในทรัพยากรอันมีค่ายิ่งเหล่านี้

ในนามของนายกสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผมขอแสดงความยินดีแก่บัณฑิตทุกคนที่ได้มีโอกาสรับพระราชทานปริญญาบัตรในปี พ.ศ. 2556 นี้ ผมขอให้บัณฑิตทุกท่านพึงระลึกถึงความรู้ ความจริง ความงาม และความดีที่ท่านได้สั่งสมไว้ดีแล้วจากรั้วนนทรี และขอให้ทุกท่านจงรักษาและส่งเสริมให้จำเริญขึ้นไป ให้สมกับเป็นบัณฑิตเกษตรรุ่นใหม่ที่มีบุรณพร้อมอย่างแท้จริง

(ศาสตราจารย์ ดร.นิวัติ เรืองพานิช)
นายกสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พิธีพระราชทานปริญญาบัตรของทุกปี เปรียบเสมือนช่วงเวลาพิเศษแห่งการเฉลิมฉลองในความสำเร็จของบัณฑิตและความภาคภูมิใจของประชาคมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และทุกภาคส่วนของสังคมไทย เพราะบัณฑิตเกษตรรุ่นใหม่ทุกคนก็คือลูกหลานไทยที่เจริญเติบโตเป็นผู้มีวิชาความรู้ด้วยเพราะภาษีของประชาชนและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ก็คือผู้ให้การอบรมดูแลตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจนกระทั่งถึงวันนี้ วันที่มหาวิทยาลัยฯ จะได้ส่งมอบบัณฑิตใหม่สู่สังคมเพื่อทดแทนคุณแผ่นดินไทยต่อไป เปรียบเสมือนดอกกนทรีช่อใหม่ที่เบ่งบานเหลืองอร่ามไปทั่วประเทศ ความสำเร็จในการทำงานและใช้ชีวิตของบัณฑิตทุกคนคือความสวยงามแท้จริงของดอกกนทรีที่เกิดจากแก่นนทรีเดียวกันแล้วในวันนี้

ในโอกาสพิเศษเช่นนี้ ผมขอมอบหนังสือที่ระลึกเนื่องในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ประจำปี พ.ศ.2556 ชื่อว่า “งามทั่วแคว้น แดนนทรี” ซึ่งประมวลเนื้อหาและบทเรียนรู้คุณค่าชีวิตผ่านคน ผลงาน ทศนียภาพที่สวยงามของทุกสถานีวิจัยและสถานีฝึกกนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในความหมายที่แฝงอยู่สองประการ กล่าวคือ

ประการแรก ขอให้บัณฑิตทุกท่านจงเป็นดั่งต้นและดอกของนทรีที่ดำรงตนมากด้วยคุณประโยชน์ สามารถเกิดและเจริญเติบโตได้ดีในทุกดินแดนของประเทศไทย ไม่ย่อท้อต่อสภาพภูมิสังคมหรือปัญหาอุปสรรคใดๆ

ประการที่สอง ขอให้บัณฑิตทุกท่านรับรู้ถึงรูปธรรมอันแท้จริงและทศนียภาพของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ว่า ยังมีพื้นที่สวยงามอีกจำนวนมากทั่วประเทศที่บัณฑิตและภาคส่วนต่างๆ ในสังคมไทยอาจยังไม่ทราบหรือเคยไปสัมผัส หนังสือเล่มนี้จึงประมวลสาระและความสวยงามที่เต็มไปด้วยโอกาสแห่งการเรียนรู้ทางวิชาการ และคุณค่าในชีวิตมอบให้แก่ท่านเป็นที่ระลึก โดยหวังให้ท่านรำลึกถึงความทรงจำอันดีงาม กลับมาเยี่ยมเยือนมหาวิทยาลัยฯ และถ่ายทอดสิ่งดีงามให้แก่รุ่นน้องสืบไป

ในนามของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผมขอส่งความปรารถนาดีมายังบัณฑิตทุกท่าน ผู้ปกครอง ญาติมิตร และสังคมไทยที่มีส่วนเกื้อกูลบัณฑิต และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ด้วยดีตลอดมา นอกจากนี้ ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บัณฑิตทุกท่านจะดำรงตนเป็นดั่งดอกกนทรี ซึ่งพร้อมจะเบ่งบาน เป็นร่มเงาและที่พึ่งพิงแก่สรรพชีวิตได้ในทุกหนแห่งบนแผ่นดินไทย รวมถึงภูมิภาคอาเซียน ดังเช่นสถานีวิจัยและสถานีฝึกกนิสิตในทุกภูมิภาคที่ต่างมีศักยภาพจะอำนวยคุณประโยชน์แก่ส่วนรวม เสมือนต้นนทรีที่สามารถดำรงตนอยู่ได้ในทุกสภาพดินฟ้าอากาศของประเทศ ออกดอกเบ่งบานเหลืองอร่ามสวยงาม ดังเกิดจากต้นนทรีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงปลูกไว้เป็นสิริมงคลและเป็นศูนย์รวมจิตใจแก่ประชาคมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นับแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน และจะเป็นเช่นนี้ตลอดไป

(รองศาสตราจารย์วุฒิชัย กปิลกาญจน์)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำนำจากคณะผู้จัดทำ

ในทัศนะส่วนตัวของผมและในนาม คณะกรรมการผู้จัดทำหนังสือของมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ เราถือได้ว่า โจทย์ที่ได้รับ มอบหมายจากอธิการบดีให้ผลิตและบรรลุ เป้าหมายในการจัดทำหนังสือเป็นงานที่ยาก และต้องใช้พลังความคิดเป็นอย่างยิ่ง ต้องอาศัย ความเสียสละ อดทน และประนีประนอม ระหว่างผู้เกี่ยวข้อง จนกว่าจะเกิดสัมฤทธิ์ผล ของงานออกมา เพราะเราทุกคนคิดเหมือนกันว่า นี่คือการจัดทำหนังสือของมหาวิทยาลัย เป็นสมบัติของส่วนรวม และหนังสือ นั้น จะคงอยู่ไปอีกนาน นานกว่าชีวิตของพวกเรา ทุกคน

ในปีนี้เป็น พ.ศ. 2556 คณะกรรมการ จัดทำหนังสือเผยแพร่ในพิธีพระราชทาน ปริญญาบัตรจึงได้ระดมความคิดกันหลายครั้ง และเสนอแนวทางการจัดทำต่ออธิการบดี นั่นคือ เราจะจัดทำหนังสือที่มีทั้งเนื้อหาสาระและมีความสนุกสนานในการอ่าน สั้น กระชับ สวยงาม สมควรแก่การเก็บรักษาไว้เพื่อระลึกถึงมหาวิทยาลัยอันเป็นที่รัก โดยตั้งชื่อว่า “งามทั่วแคว้น แดนนทรี” อีกทั้งมีคำอธิบายประกอบบนปกหนังสือว่า “เรียนรู้คุณค่าชีวิต ผ่านคน ผลงาน ทัศนียภาพของสถานีวิจัยและสถานีฝึกนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทั่วประเทศ” ซึ่งเป็นที่รับทราบกันว่า มหาวิทยาลัยมีพื้นที่ทางวิชาการในลักษณะเช่นนี้อยู่มากมาย รวม 20 แห่งทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของหนังสือเล่มนี้คือ เพื่อบอกเล่าเรื่องราวสั้นๆ และนำเสนอมุมมอง ในการเรียนรู้จากทุกดินแดนที่ได้ชื่อว่าเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์แก่สาธารณชน เพราะคงจะมีน้อยคนที่ตระหนักรู้ว่า แดนนทรีนั้นช่างกว้างไกล มากมาย หลากหลาย และสวยงาม เพียงใด ที่สำคัญคือ ดินแดนแห่งการเรียนรู้เหล่านี้สามารถสร้างแรงบันดาลใจที่แตกต่างกัน ให้แก่ผู้มาเยือนเสมอ ไม่ว่าจะบัณฑิตเกศตรรุ่นใหม่หรือผู้ใดก็ตาม หากได้ไปเยือนจึงน่าจะเป็นการเดินทางไปเติมเต็มคุณค่าของชีวิตบางส่วนได้ด้วยตนเอง

การเดินทางไปสัมผัสดินแดนเหล่านี้ทุกแห่งภายใต้งบประมาณและระยะเวลาที่จำกัดของคณะผู้จัดทำ เพื่อเก็บรวบรวมเรื่องราวที่ตั้งใจไว้กลับมานำเสนอ จึงถือว่าเป็นทั้งความท้าทายและผลกำไรชีวิตจากการทำงานประจำปี เพราะมีโอกาสได้ไปสัมผัสความภูมิใจในผลงานของคนเกษตรที่แอบแฝงตัวอยู่มากมายทั่วประเทศ แม้จะเป็นเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ ก็สามารถนำความประทับใจนั้นกลับมาเสนอได้ดังที่เห็น

ทุกภาพที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้จึงเป็นภาพจริง และได้ถูกถ่ายบันทึกไว้ระหว่างเดือนธันวาคม 2555 ถึงเดือนเมษายน 2556 เท่านั้น ไม่ใช่ภาพเติมแต่งหรือรวบรวมมาจากแฟ้มภาพเก่าใดๆ เป็นภาพความสวยงามที่คณะผู้จัดทำได้ไปสัมผัสมาจริง เช่นเดียวกับที่เราตั้งใจเหลือเกินว่า อยากจะให้ทุกๆ คนที่ได้อ่านหนังสือนี้มีโอกาสเดินทางไปสัมผัสความสวยงามและเรียนรู้สาระของดินแดนแคว้นนนทรีที่หลากหลายนี้ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นที่ใดที่หนึ่งก็ดี

ผมขอขอบคุณมายังคณะกรรมการจัดทำหนังสือทุกท่านของมหาวิทยาลัย สถานีวิจัย และสถานีฝึกนิสิตทั้ง 20 แห่ง อาจารย์ บุคลากร และนิสิต ดังที่ได้ปรากฏรายชื่ออยู่แล้ว หรือมิได้ระบุรายชื่อไว้โดยตรงก็ตาม รวมทั้งทีมงานของบริษัททอมรินทร์พรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) ที่ได้ร่วมกันทำงานมาด้วยดีจนกระทั่งหนังสือเล่มนี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ โดยเฉพาะความอดทนและน้ำใจที่พวกเราทุกคนมีให้แก่กันตลอดมา

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะผู้จัดทำหนังสือต้องขอขอบพระคุณอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ได้
กรุณาให้การสนับสนุนและมีความเข้าใจในกระบวนการทำงานที่ละเอียดอ่อนในการจัดทำต้นฉบับ รวมทั้ง
ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ประเทือง ทินรัตน์ ที่กรุณาประพันธ์ลิลิตและบทกวีประกอบบรรณาริบาย
เนื้อหาของทุกสถานีได้อย่างไพเราะและได้ใจความครบถ้วน ทำให้หนังสือเล่มนี้น่าอ่านและมีความงดงาม
ในตัวเองยิ่งขึ้น

ในโอกาสอันน่ายินดีของบัณฑิตเกษตรรุ่นใหม่และวันเวลาแห่งความสุขของผู้คนจำนวนมาก
ในสังคมไทยที่หมุนเวียนมาถึงอีกครั้งหนึ่งนี้ ผมและคณะผู้จัดทำหนังสือขอร่วมแสดงความยินดีด้วยความจริงใจ
กับบัณฑิตใหม่ทุกคน พวกเราารู้สึกว่า เหมือนดังกำลังได้ชื่นชมดอกนทรีรุ่นใหม่ที่ได้ช่วงเวลาผลิบาน
เหลืองอร่าม และสว่างไสวไปทั่วถิ่นแดนไทยแล้วในวันนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธันวา จิตต์สงวน
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ
และประธานคณะกรรมการจัดทำหนังสือ

บทสัมภาษณ์พิเศษ : รองศาสตราจารย์วุฒิชัย กปิลาภญจน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

**เล่าเรื่องแดนนนทรี มีดีที่ความหลากหลาย :
หลักการของสถานีวิจัยและสถานีฝึกนิสิตของ มก.**

ผมขอเรียนว่า มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ของเรามีจุดแข็งอยู่อย่างหนึ่งที่หลายคนอาจจะมองข้ามไปคือการมีสถานีวิจัยและสถานีฝึกนิสิตอยู่รวม 20 แห่งทั่วประเทศ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนงานวิจัย และฝึกงานของนิสิต อาจารย์ รวมถึงเกษตรกรและประชาชนทั่วไปในชุมชนใกล้เคียง แต่ละสถานีล้วนมีความโดดเด่นที่ไม่เหมือนกัน ตามแต่ลักษณะภูมิสังคมของพื้นที่นั้นๆ มีทั้งที่ราบลุ่ม ราบสูง ภูเขา ป่าไม้ แม่น้ำลำคลอง หรือชายทะเล ซึ่งล้วนแต่เอื้ออำนวยต่อความหลากหลายของพืชหรือสัตว์ที่ต่างกันออกไป นับว่าเป็นทรัพยากรพื้นฐานที่ดีสำหรับรองรับการเรียนการสอนและการวิจัยฝึกอบรมของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่จะมุ่งเน้นการเรียนรู้จากความเป็นจริงที่หลากหลายควบคู่ไปกับการเรียนรู้จากหลักทฤษฎีโดยทั่วไป

แนวคิดในการจัดตั้งสถานีวิจัยนั้นดำเนินไปตามนโยบายการทำงานที่เน้นสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชนโดยรอบเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมเรียนรู้ และนำประโยชน์จากการค้นคว้าวิจัยไปพัฒนาใช้จริง โดยมหาวิทยาลัยจะนำพาความรู้ทางวิชาการที่เป็นสากลมาแลกเปลี่ยนและประยุกต์ใช้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้จากปราชญ์เกษตรกรและชาวบ้านในชุมชน เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ใหม่ ต่อยอดให้เกิดผลงานวิจัยที่สร้างสรรค์

ผมขอเน้นว่า จุดมุ่งหมายสำคัญของทุกสถานีวิจัยคือ การร่วมพัฒนาเกษตรกรให้มีโอกาสกินดีอยู่ดี สอดคล้องตามแนวคิดของหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร บิดาแห่งการเกษตรแผนใหม่ที่เคยกล่าวไว้ว่า “เงินทองเป็นของมายา ข้าวปลาเป็นของจริง” ผมเชื่อว่า ทุกวันนี้ข้าวปลาอาหารและการทำเกษตรกรรมคือหนทางแห่งความเจริญและทางรอดของประเทศไทยที่ควรพัฒนาให้ก้าวหน้าอย่างที่สุด

บนเส้นทางพัฒนา ดันหาสถานีวิจัยในฝัน :

ความคาดหวังของมหาวิทยาลัยจากศักยภาพสถานีวิจัย

ผมอยากจะพัฒนาให้ทุกสถานีวิจัยและสถานีฝึกนิสิตของ มก. มีความเจริญเติบโตไปเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่เปี่ยมด้วยคุณค่า เป็นที่รู้จักและยอมรับจากสาธารณะ มีพื้นฐานการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ใกล้เคียง ประชาคมในจังหวัด และภาคส่วนต่างๆ ของสังคมไทย ตลอดจนมีระบบเครือข่ายการสนับสนุนที่แข็งแกร่ง เพื่อสร้างและเผยแพร่ผลงานให้เป็นที่ยอมรับ จนกระทั่งสามารถพึ่งพาตนเองได้

ผมเชื่อว่า หากเรายังสามารถแบ่งปันและถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนได้อย่างกว้างขวางเพียงใด เราก็จะยิ่งได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาต่อยอดเป็นนวัตกรรมที่มีคุณค่า มีการเข้ามาปรึกษาเรื่องสภาพดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และปัญหาอื่นๆ ได้ทุกโอกาส เปลี่ยนพื้นที่วิจัยของเราเป็น “ห้องทดลองทางสังคม” หรือ Social Lab ที่มหาวิทยาลัยปรารถนาจะให้มีอยู่ในทุกภูมิภาคของไทย

ดินแดนที่ท้าทาย วันนี้อยังไม่สายเกินไป :

ข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาสถานีวิจัย

อย่างไรก็ตาม ผมคิดว่า ในปัจจุบันสถานีวิจัยของเรายังนำไปใช้ประโยชน์น้อยกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นเราจึงต้องมุ่งมั่นพัฒนาให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของทุกสถานีวิจัยให้มากขึ้น ทั้งอาจารย์และนิสิตควรพิจารณาหาโอกาสลงไปสัมผัสสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ต่างๆ เหล่านี้ เพราะแน่นอนว่า การสัมผัสกับสภาพแวดล้อมจริงย่อมสร้างการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ดีกว่าการเรียนหรือฝึกเฉพาะในห้องเรียน สามารถเข้าใจสถานการณ์จริงและคิดสร้างผลงานได้ง่าย นี่จึงเป็นข้อจำกัดด้านทัศนคติและความคิดเห็นของทุกฝ่ายที่จะต้องปรับหลักคิดและหลักปฏิบัติให้ตรงกัน

สำหรับเรื่องงบประมาณอันเป็นข้อจำกัดเช่นกันนั้น ทางมหาวิทยาลัยจะพยายามเร่งดำเนินการจัดสรรเพิ่มเติม หากทุกสถานีสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์พื้นที่ได้มากขึ้น สามารถสร้างรายได้และดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองในระยะยาว

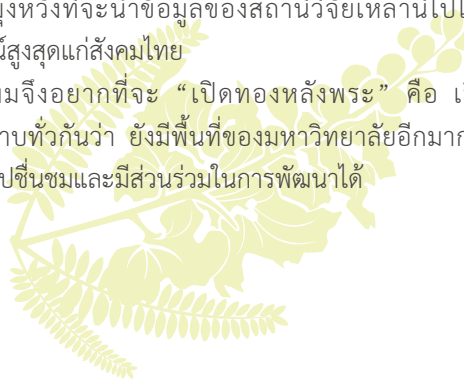

เปิดทองหลังพระ สู่สายตาสาธารณชน : ขอเชิญร่วมชื่นชมพื้นที่ศักยภาพของมหาวิทยาลัย

สำหรับทุกคนที่ได้อ่านหนังสือ “งามทั่วแคว้น แดนนนทรี” เล่มนี้ ไม่ว่าจะเป็นบัณฑิตใหม่ อาจารย์ ผู้ปกครอง หรือประชาชนทั่วไป ผมอยากเรียนให้ทุกท่านรับทราบ ว่า หากท่านมีโอกาสก็สามารถแวะไปสัมผัสทัศนียภาพ เยี่ยมชม พักผ่อน หรือแนะนำการทำงานของเราได้เสมอ ทางมหาวิทยาลัย มีความมุ่งหวังที่จะนำข้อมูลของสถานีวิจัยเหล่านี้ไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมไทย

ผมจึงอยากที่จะ “เปิดทองหลังพระ” คือ เปิดเผยศักยภาพที่มี ให้รับทราบทั่วกันว่า ยังมีพื้นที่ของมหาวิทยาลัยอีกมากที่สังคมไทยสามารถเดินทางไปชื่นชมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาได้

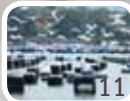
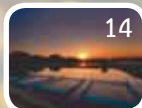

นนทรีช่อใหม่ บานในดวงใจประชาชน : ข้อคิดแต่บัณฑิตเกษตรที่เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร

ในฐานะอธิการบดี ผมขอให้บัณฑิตใหม่ทุกคนที่เพิ่งจบการศึกษาได้ตระหนักรู้ว่า เราทุกคนล้วนเป็นนักเรียนทุนของประชาชน เพราะมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนจากเงินภาษีของประชาชน เพราะฉะนั้นในวันนี้ ทุกท่านควรจะได้ชื่อว่า เป็นบัณฑิตของประชาชนที่จะอยู่ติดดินกับประชาชนในทุกพื้นที่

ผมอยากจะเปรียบบัณฑิตทุกท่านเป็นดั่ง “ดอกนนทรีช่อใหม่” ที่จะเบ่งบานท่ามกลางประชาชนชาวไทย การตอบแทนบุญคุณของประชาชนด้วยการทำงานให้ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และมีคุณธรรม ก็คือความสวยงามของนนทรีที่แท้จริง ซึ่งมีใบจะบานอยู่แต่เฉพาะในเขตรั้วของมหาวิทยาลัย หากแต่จะเบ่งบานอยู่กลางแจ้งของคนไทยทุกคนตลอดไป

01

02

03

13

14

15

04

05

09

06

07

08

10

11

16

17

18

19

20

เชียงใหม่
ลำปาง

เพชรบูรณ์

ลพบุรี

สระบุรี

นครราชสีมา

กาญจนบุรี

นครปฐม

ฉะเชิงเทรา

สมุทรสงคราม

ชลบุรี

ตราด

ประจวบคีรีขันธ์

ระนอง

พังงา

ประจวบคีรีขันธ์

สารบัญ

01	สถานีวิจัยดอยปุย	14
02	สถานีฝักนิสิตวนศาสตร์ดอยปุย (ห้วยคอกม้า)	20
03	สถานีฝักนิสิตวนศาสตร์ห้วยทาก	24
04	สถานีวิจัยเพชรบูรณ์	28
05	สถานีวิจัยลพบุรี	34
06	สถานีวิจัยปากช่อง	38
07	สถานีฝักนิสิตวนศาสตร์วังน้ำเขียว	44
08	ศูนย์วิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่างแห่งชาติ และสถานีวิจัยพืชไร่สุวรรณวาจกกสิกิจ	48
09	สถานีวิจัยทับทิม	54
10	สถานีวิจัยเขาหินซ้อน	60
11	สถานีวิจัยประมงศรีราชา	64
12	สถานีวิจัยและฝักอบรมวนเกษตรตราด	70
13	สถานีวิจัยกาญจนบุรี	76
14	สถานีวิจัยประมงกำแพงแสน	80
15	สถานีวิจัยประมงสมุทรสงคราม	86
16	สถานีวิจัยประมงคลองวาฬ	90
17	สถานีฝักนิสิตวนศาสตร์หาดวนกร	96
18	สถานีวิจัยสิทธิพรกฤดากร	100
19	สถานีวิจัยเพื่อการพัฒนาชายฝั่งอันดามัน	106
20	สถานีวิจัยวนศาสตร์พังงา	112
	งามทั่วแคว้น แดนนนทรี...บทส่งท้าย	118

01

สถานีวิจัยคอยปุย

อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

งามคอยสูงแลล้าลิบเสียดฟ้า
ตระการตาฉ่ำเย็นเป็นคุณยิ่ง
แม้หนาวเหน็บแต่พืชผลได้พึ่งพิง
แลทุกสิ่งงามล้วนบนคอยปุย

คอยปุย ต้นทางของการเกษตรเมืองหนาว

ท่ามกลางอากาศหนาวเสียดเข้ากระดูกบนภูเขาสูง 1,250 เมตร เมื่อ 50 ปีที่แล้ว (พ.ศ. 2506) คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้จัดตั้งโครงการวิจัยจัดการลุ่มน้ำบนภูเขา ซึ่งในขณะนั้นมีพื้นที่ศึกษาอยู่บนคอยปุย สองปีถัดมา คณะอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้เริ่มดำเนินการวิจัยโครงการศึกษาไม้ผลเมืองหนาว รวมทั้งสร้างอาคารเก็บพรรณไม้และจัดทำแปลงทดลองขึ้นที่สวนบวักห้า มีพื้นที่ประมาณ 39 ไร่ ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของสำนักงานสถานีวิจัยคอยปุย

สายลมหนาวยังคงโบกโชยบนคอยเช่นเดิม หากแต่ความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ได้เกิดขึ้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมหมู่บ้านชาวเขา ในปี พ.ศ. 2512 พระองค์มีพระราชดำริว่า การทำสวนผลไม้เมืองหนาว เช่น ท้อ พลับ สาลี่ แอปเปิ้ล ฯลฯ เป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเขา จึงได้พระราชทานพระราชทรัพย์

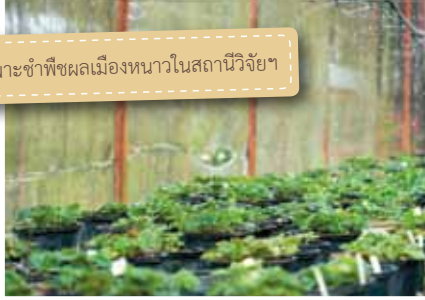
ส่วนพระองค์ จำนวน 200,000 บาท ชดเชยค่าต้นไม้ในบริเวณที่เจ้าของเดิมปลูกไว้ เพื่อให้เป็นพื้นที่ทดลองวิจัย สวนนี้จึงถูกเรียกว่า สวนสองแสน มานับแต่นั้น มีพื้นที่ประมาณ 119 ไร่ และได้จัดตั้งสถานีวิจัยฯ ให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาไม้ผลในปี พ.ศ. 2519 คณะอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงเป็นบุคลากรกลุ่มแรกที่ทำงานวิจัยบุกเบิกส่งเสริมให้โครงการหลวง ต่อมาในปี พ.ศ. 2530 สวนบุญรอด ได้เกิดขึ้นบนเนื้อที่กว่า 25 ไร่ ตั้งอยู่ติดกับหมู่บ้านม้งคอยปุยจวบจนปัจจุบัน

แก่งจั้น สัญลักษณ์ของสวนสองแสน
น้อมเกล้าฯ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เมื่อปี พ.ศ. 2517 โดยรัฐบาลไต้หวัน

บทเรียนจากดินแดนดอยปุย

เรือนเพาะชำพืชผลเมืองหนาวในสถานีวิจัยฯ

ด้วยหลักการทำงานของสถานีวิจัยดอยปุยที่ว่า ความอดทนคือมิตรแท้ของผู้มีปัญญา ทำให้การศึกษาพืชบนที่สูงซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการพระราชดำริ ประสบผลสำเร็จ ความอดทนจึงถือเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญ เพราะพรรณไม้เมืองหนาวที่นำมาวิจัยทดลอง

ปลูกไม้ใช้พืชรุ่นในประเทศไทย เมื่อต้นไม้พุดไม่ได้ ผู้ดูแลศึกษาจึงต้องใช้ระยะเวลายาวนาน คลุกคลีและเอาใจใส่อย่างมากที่สุด

เป้าหมายสูงสุดของความสำเร็จคือ การส่งต่อความสำเร็จนั้นสู่เกษตรกร ดังเช่นคำบอกเล่าที่พ่อหลวงไตรภพ แซ่ย่าง อดีตผู้ใหญ่บ้านดอยปุย เปรียบไว้ว่า สถานีวิจัยดอยปุยเป็นเหมือนโรงเรียนใกล้บ้าน เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทำให้ชาวเมืองได้รู้จักพืชพรรณเมืองหนาวชนิดต่างๆ ได้มาดูการทำงานในพื้นที่จริง เพราะถ้าที่นี้ปลูกพืชชนิดใดได้ พื้นที่ใกล้เคียงอื่นบนดอยปุยก็น่าจะปลูกได้เช่นกัน หากมองให้ลึกนี่คือผลสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ จากแปลงผืนมาเป็นไม้ผลเมืองหนาวที่พร้อมพัฒนาสืบต่อไปอย่างยั่งยืน

เรียนรู้คุณค่าชีวิต : เสี่ยงกระชิบผ่านสายหมอกยามเช้า

พืชพรรณหลากหลายชนิดที่มองเห็นได้บนดอยปุย ล้วนนำเข้ามาจากต่างประเทศกว่าจะเจริญงอกงามเช่นนี้ ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของเมืองเหนือ บัณฑิตเกษตรก็เช่นกัน ต้องพร้อมหมั่นเรียนรู้และฝึกฝนตนเองด้วยความอดทน ก่อนที่จะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต...และพร้อมเสมอไม่ว่าจะเป็นที่แห่งหนใดก็ตาม

ไม่ได้เป็นชาวสวนก็เป็นเจ้าของต้นพลับได้

แห่งแรก แห่งเดียวในเมืองไทย

ใครหลายคนอาจไม่ทราบว่า พืชพรรณบางชนิดมีช่วงเวลาหลับตื่นเหมือนคน ต้นพลับแห่งไร่ไบยิ้นต้นเรียงรายเหล่านี้ หากมองผิวเผินคงนึกว่าตายแล้ว ทว่าในความเป็นจริง นี่คือช่วงเวลาพักตัวของ “พลับ” ผลไม้เศรษฐกิจเมืองหนาวที่ให้ผลสดได้ในพื้นที่สูงของประเทศไทย พลับจะทิ้งใบร่วงจนหมดต้น เหลือแต่กิ่งโผล่ๆ และยืนต้นหลับในเดือนพฤศจิกายน - มกราคม ช่วงที่พลับหลับจะมีกระบวนการที่เรียกว่า “ปฏิบัติการลักหลับ” เกิดขึ้น นั่นก็คือ การตัดแต่งกิ่งเพื่อกระตุ้นให้ทรงพุ่มใบของพลับสวยงามและแข็งแรง ตามหลักวิชาการผลิตไม้ผล นี่คือ 1 ใน 6 ขั้นตอนการดูแลพลับที่เจ้าของควรปฏิบัติเอง โครงการ **พลับเพื่อคุณ** หรือ **Kaki for You** จึงเป็นโครงการนำสนุกที่เกิดขึ้น ซึ่งใครก็สามารถสมัครเป็นเจ้าของต้นพลับหวานพันธุ์ฟูยูที่สวนสองแสนได้ทุกปี นี่เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สถานีวิจัยฯ เริ่มทำมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 มีคนจองเต็มทุกปี ของฝากจากคอกปุยเป็นพลับหวานที่เฝ้าดูแลมาหนึ่งปีเต็ม หากใครได้รับคงชื่นชอบ เจ้าของต้นพลับเองก็ภูมิใจใจอยู่ไม่น้อยเช่นกัน

ต้นพลับจะเก็บลูกช่วงเดือนสิงหาคม

ผลพลับช่วงเดือนมีนาคม

ผลพลับหวานพันธุ์ฟูยู

ปฏิบัติการลักหลับต้นพลับ

มุ่งมั่นอดทน เพื่อผลสตรอเบอร์รี่แสนอร่อย

สถานีวิจัยดอยปุยเปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ที่รวบรวมสายพันธุ์สตรอเบอร์รี่ไว้มากที่สุดในประเทศไทย ย้อนไปดูการเดินทางของสตรอเบอร์รี่ในเมืองไทยเริ่มต้นขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2515 จากต้นพันธุ์ต่างประเทศผ่านการค้นคว้าวิจัยและทดลองปลูกเป็นจำนวนมาก ค่อยๆ พัฒนาพันธุ์จนอยู่รอดในสภาพแวดล้อมของไทยได้เพียงไม่กี่สายพันธุ์ โดยสายพันธุ์ที่พัฒนาจนประสบผลสำเร็จเป็นครั้งแรกบนสถานีวิจัยฯ คือสายพันธุ์พระราชทาน 60 และ 80 โดยเฉพาะพันธุ์พระราชทาน 80 นั้นโด่งดังมาก เพราะเป็นสตรอเบอร์รี่ขนาดผลใหญ่ รสชาติหวานฉ่ำ ให้ผลดก ทั้งยังต้านทานโรคและแมลงได้ดี ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาวิจัยนานถึง 6 ปี

เมื่อพัฒนาพันธุ์ได้จนเป็นที่ต้องการของตลาดแล้ว การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อผลิตเป็นกล้าพันธุ์ที่ดีให้เกษตรกรก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สถานีวิจัยฯ ยังคงปฏิบัติอยู่ทุกวันนี้ สมดังปณิธานการทำงานที่ว่า ถ้ารู้และเชี่ยวชาญอะไรแล้วต้องนำไปปฏิบัติจริง และต้องนำไปช่วยเหลือเกษตรกรดีกว่าจะเป็นสตรอเบอร์รี่รสดีไม่ใช่ได้มาโดยง่าย รสชาติของความอร่อยช่างเดินทางมาไกลเกินกว่าที่คาดคิดเอาไว้จริงๆ

การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อสตรอเบอร์รี่

ทิวทัศน์มุมสูงมองจากบริเวณสถานีวิจัยฯ

ดอกนางพญาเสือโคร่ง

แสงสุดท้ายหน้าบ้านพักในสถานีวิจัยฯ

สถานีวิจัยดอยปู่ย

ที่ตั้ง : 174 หมู่ที่ 12 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ถึงเชียงใหม่ ใช้ทางหลวงหมายเลข 1 (พหลโยธิน) แยกเข้าทางหลวงหมายเลข 32 (สายเอเชีย) หลังจากนั้นใช้ทางหลวงหมายเลข 117 ต่อด้วยทางหลวงหมายเลข 11 ระยะทางประมาณ 695 กิโลเมตร จากเมืองเชียงใหม่ใช้ถนนห้วยแก้วถึงเชิงดอยสุเทพ-ปู่ย ใช้ถนนศรีวิชัยเป็นทางขึ้นเขาระยะทางประมาณ 18 กิโลเมตร ไปพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ สถานีวิจัยดอยปู่ย ตั้งอยู่แยกด้านซ้ายมือบริเวณด้านหน้าพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์

ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : เที่ยวได้ตลอดปี ฤดูหนาว ช่วงเดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ สตรอเบอร์รี่ ดอกคาลาลิลลี่ ลูกบ๊อบบอสเตรเลีย ฤดูร้อน ช่วงเดือนมีนาคม - มิถุนายน กล้วยไม้รองเท้านารี สมุนไพรเจียวกู่หลาน บัวย พลัม ฤดูฝน ช่วงเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม พลั้วหวานพันธุ์ปู่ย (เก็บผลเดือนสิงหาคม)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : สวนบวกห้า ชมแปลงสาธิตดอกไม้และพรรณพืชเมืองหนาว สตรอเบอร์รี่ ดอกคาลาลิลลี่ กล้วยไม้รองเท้านารี เจียวกู่หลาน ลูกบ๊อบบอสเตรเลีย ฯลฯ สวนสองแสน แปลงไม้ผลเมืองหนาว พลั้ว องุ่น บัวย ลิ้นจี่นอกฤดูกาล ท้อ กาแฟ ฯลฯ แปลงพลั้วที่สวนบุญรอด ซึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้านม้งดอยปู่ย

การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ : สวนสองแสน ชมวิวทิวทัศน์ที่สามารถมองเห็นยอดดอยอินทนนท์ได้จาก ร้านกาแฟสวนสองแสน แปลงพลั้วหวานพันธุ์ปู่ย มีบ้านพักรองรับ 6 หลัง ตั้งอยู่ในบริเวณสวนสองแสน และสวนบวกห้า

ของฝากแนะนำ : ผลผลิตทางการเกษตรตามฤดูกาล พลั้วหวานพันธุ์ปู่ย สตรอเบอร์รี่พันธุ์พระราชทาน 80 เจียวกู่หลาน ดอกคาลาลิลลี่ ลูกบ๊อบบอสเตรเลีย ดอกม่วงเทพรัตน์ ไวน์บัวย ไวน์องุ่น

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :

เว็บไซต์ : www.aerdi.ku.ac.th

โทรศัพท์ : 0-5321-1142

โทรสาร : 0-5321-0431

อีเมล : doipui@ku.ac.th

102

สถานีฝึกนิสิตวนศาสตร์ดอยปุย (ห้วยคอกม้า)

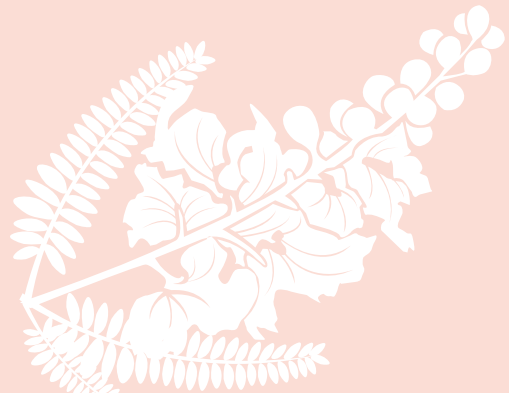
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ห้วยละหานผ่านเขาลำเนาไม้

แผ่กิ่งใบรื่นรมย์ชมพฤกษา

เป็นห้องเรียนใหญ่กว้างกลางพงา

ได้ศึกษาเรียนรู้จากภูคอย

บทเรียนรู้จากผืนป่าและลุ่มน้ำ

ลุ่มน้ำห้วยคอกม้าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ดอยสุเทพ-ปุย คือต้นกำเนิดของห้วยแก้ว ซึ่งไหลลงสู่ แม่น้ำปิง แม่น้ำสายหลักของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้นน้ำ ลำธารสำคัญ ความสูงเฉลี่ย 1,400 เมตรจากระดับ น้ำทะเลของดอยสูงแห่งนี้ ประกอบกับสภาพป่าดิบเขา ธรรมชาติ ทำให้อากาศที่นี้เย็นสบายตลอดปี

สถานีฝักนิสิตวนศาสตร์ดอยปุย เดิมมีชื่อว่า สถานีวิจัยลุ่มน้ำห้วยคอกม้า เกิดขึ้นจาก โครงการ วิทยการจัดการลุ่มน้ำบนภูเขา ของภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ เริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 เป็นสถานีวิจัยด้านการจัดการลุ่มน้ำแห่งแรก ในประเทศไทย เมื่อสิ้นสุดโครงการฯ ในปี พ.ศ. 2528 คณะวนศาสตร์เข้ามาดูแลต่อโดยใช้พื้นที่เป็นสถานี ฝักนิสิตภาคสนามในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการลุ่มน้ำ รวมทั้งเป็นพื้นที่ศึกษา วิจัยทางด้านอุตุ-อุทกวิทยาของป่าดิบเขา ซึ่งเป็น งานวิจัยของคณะวนศาสตร์ ร่วมกับมหาวิทยาลัยโตเกียว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540

เดือนเมษายนของทุกปี แม้ว่าภูมิอากาศ ในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศจะทวีความร้อน แต่บนดอยสูง แห่งนี้ยังคงเย็นสบาย ภายใต้ร่มไม้ใหญ่ของป่าดิบเขา คือห้องเรียนเล็กที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติงานวิชาการจัดการ ลุ่มน้ำภาคสนามของนิสิต พวกเขาต้องเดินป่าเพื่อศึกษา ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของสันเขาที่แบ่งพื้นที่ลุ่มน้ำ ฝึกใช้ GPS เข็มทิศ การอ่านแผนที่ให้เป็นและแม่นยำ ฝึกใช้เครื่องมือทางอุตุ-อุทกวิทยาเบื้องต้น ติดตั้ง เครื่องมือในพื้นที่จริง ฯลฯ ทั้งหมดคือการเรียนรู้ทฤษฎี เพื่อนำมาปฏิบัติ เหล่านี้คือสิ่งสำคัญของการสร้าง ประสบการณ์ในวิชาชีพและฝึกทักษะได้ดีที่สุด

รู้จักคิด รู้จักหน้าที่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่เห็นผล

ในป่าแห่งนี้มีหอคอยสูง 50 เมตร ใช้ติดตั้งเครื่องมือตรวจวัดและเก็บบันทึกข้อมูลสถิติเพื่อทำงานวิจัยเกี่ยวกับอุตุ-อุทกวิทยา ซึ่งคณะวนศาสตร์ร่วมกับคณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ใช้ทำงานวิจัยทางด้านอุตุ-อุทกวิทยาของป่าดิบเขา มากกว่าสิบปี ผืนป่าภายใต้ไม้เรือนยอดสูงกว่า 33 เมตร โดยรอบได้สร้างร่มเงาให้พื้นที่ด้านล่างกลายเป็นแหล่งศึกษาทางธรรมชาติสาขาต่างๆ เกี่ยวกับป่า เพื่อให้นิสิตและผู้ที่รักป่าได้เข้ามาเรียนรู้ ที่แห่งนี้จึงเปรียบเสมือนห้องเรียนธรรมชาติที่มีหลังคาเป็นต้นไม้ใหญ่ ร่มรื่น เย็นสบาย มีครูเป็นน้ำ ดิน ต้นไม้ สัตว์ป่า ทุกที่ทางรอบตัวในห้องเรียนธรรมชาตินี้มีสิ่งให้เรียนรู้เสมอ

การเรียนการสอนในห้องโดยส่วนใหญ่มักให้เรียนแบบ “รู้จำ” แต่สำหรับห้องเรียนธรรมชาติของที่นี่ ทุกคนจะได้รู้จัก “รู้จักคิด” เพราะคนเราแค่รู้จำจากทฤษฎีอย่างเดียวมันไม่พอ ต้องคิดเป็นด้วยการรู้จักคือการแก้ปัญหาเดิมๆ ที่มีตัวอย่างอยู่แล้ว หากไม่คิดถึงปัญหาใหม่ที่ยังไม่เคยพบ เราก็คอาจแก้ปัญหาไม่ได้ ทุกวิชาชีพควรนำหลักการนี้ไปใช้ นำความรู้รอบรู้ของตนมาแก้ปัญหาที่เจอ อดทนอย่างเดียวแต่ไร้ความสามารถในการคิดก็ไม่ดี ควรมีควบคู่กัน ต้องเก่งและเข้มแข็ง ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับวิชาการจัดการลุ่มน้ำ ซึ่งหมายถึงบูรณาการทรัพยากรหลายด้าน ไม่ใช่จัดการเพียงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่เป็นการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้อย่างสูงสุด นั่นเอง

นิสิตลงพื้นที่ศึกษาระบบนิเวศป่าไม้

เรียนรู้คุณค่าชีวิต : เสียงร่ำพังกจากป่าไม้เมืองเหนือ

ป่าไม้ธรรมชาติทำหน้าที่ของ
ตนเองอย่างอ่อนกอนนงค์และยาวนาน
โดยไม่เคยเรียกร้องสิ่งตอบแทน **คนเรา**
ก็เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ
อาจจะมึบางครั้งซึ่งต้องทำหน้าที่
โดยไม่เรียกร้องสิ่งใดๆ เช่นกัน

หอดตรวจวัดอากาศ

พื้นที่ป่าห้วยคอกม้า รมเย็น อากาศบริสุทธิ์

สถานีฝึกนิสิตวนศาสตร์ดอยปุย (ห้วยคอกม้า)

ที่ตั้ง : ดอยปุย ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ถึงเชียงใหม่ ใช้ทางหลวงหมายเลข 1 (พหลโยธิน) แยกเข้าทางหลวงหมายเลข 32 (สายเอเชีย) จากนั้นใช้ทางหลวงหมายเลข 117 ต่อด้วยทางหลวงหมายเลข 11 ระยะทางประมาณ 695 กิโลเมตร จากเมืองเชียงใหม่ใช้ถนนห้วยแก้วถึงเชิงดอยสุเทพ-ปุย จากนั้นใช้ถนนศรีวิชัยซึ่งเป็นทางขึ้นเขาประมาณ 18 กิโลเมตร ไปพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ สถานีฝึกนิสิตวนศาสตร์ดอยปุย (ห้วยคอกม้า) ตั้งอยู่แยกด้านซ้ายมือ ติดกับสถานีวิจัยดอยปุย

ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : อากาศเย็นสบายตลอดปี และหนาวเย็นในฤดูหนาว ช่วงเดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ ฤดูร้อน ช่วงเดือนมีนาคม - มิถุนายน ฤดูฝน ช่วงเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม

การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ : ชมวิทิวทัศน์ที่สวยงามมองเห็นยอดดอยอินทนนท์ได้จากดอยบวกห้า (สถานที่ตั้งของสถานีฝึกนิสิตฯ) หากต้องการท่องเที่ยวในบริเวณเส้นทางศึกษารรมชาตินิเวศป่าดิบเขาห้วยคอกม้า ควรติดต่อเพื่อดำเนินการขออนุญาต

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เว็บไซต์ : www.forest.ku.ac.th

โทรศัพท์ : 0-2579-0520, 0-2579-0170,
0-5335-7399

โทรสาร : 0-2561-4246

อีเมล : info.kuff@ku.ac.th

03

สถานีฝึกนิสิตวนศาสตร์ห้วยทาก

อำเภอจาง จังหวัดลำปาง

ธรรมชาติเสกสรรค์พันนคร
งามสลอนพืชพรรณอนันต์เนื่อง
เป็นแหล่งรู้ศึกษาปัญญาเรือง
ความปราดเปรื่องนิสิตได้ ณ ไพรพวง

แหล่งเรียนรู้ชีวิตในป่าลัดใบ

ระหว่างเส้นทางสายลำปาง - พะเยา ป้ายของสถานีฝักนิสิตวนศาสตร์ห้วยทาก ปรากฏให้เห็นคู่กับป้ายสวนป่าห้วยทาก สวนรุกขชาติห้วยทาก และสถานีวนวัฒนวิจัยยาวของกรมป่าไม้ ด้วยเพราะสถานีฝักแห่งนี้ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของสวนสักรัฐบาลห้วยทาก ป่าสาธิต อำเภอเงา จังหวัดลำปาง ก่อกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2507 โดยพื้นที่ป่าแห่งนี้ได้รับอนุมัติจากกระทรวงเกษตร (ชื่อในขณะนั้น) ให้จัดเป็นป่าสาธิต สืบเนื่องมาจาก Sir Harry G. Champion ผู้เชี่ยวชาญของ FAO (องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ) ซึ่งเป็นผู้สำรวจและวางแผนดำเนินงานไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 มีรายงานเสนอต่อกรมป่าไม้ โดยใช้ชื่อว่า แผนการจัดการป่าแม่เงา พ.ศ. 2504 - 14 หรือ Working Plan for Mae Ngao Forest B.E. 2504-14 (1961-71) จากแผนการนี้จึงได้แบ่งหน่วยแผนการทำไม้ Working Circle ออกเป็นหน่วยโครงการไม้สักและหน่วยโครงการไม้กระยาเลย

ต่อมา กรมป่าไม้มีนโยบายปรับปรุงให้เป็นป่าโครงการถาวร จึงประกาศให้เป็นพื้นที่ป่าสาธิตสำหรับดำเนินการศึกษาทดลองและวิจัยด้านการจัดการป่าไม้แบบละเอียด เพื่อใช้เป็นตัวอย่างสำหรับป่าอื่นๆ ด้วยโดยอาศัยความร่วมมือจาก 3 หน่วยงานหลักคือ กรมป่าไม้ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ และคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พื้นที่สถานีฝักนิสิตวนศาสตร์ห้วยทากจึงตั้งอยู่ในส่วนที่กั้นออกเป็นสวนสักรัฐบาล โดยมีขนาดพื้นที่ประมาณ 10 ไร่ มีพื้นที่ปฏิบัติงานภาคสนามซึ่งเป็นป่าธรรมชาติ (ป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณผสมไม้สัก และป่าเต็งรัง) ทั้งยังมีสวนป่าไม้สักที่เริ่มปลูกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2485 อยู่ใกล้กัน และมีหน่วยงานภาครัฐหลายแห่งตั้งอยู่โดยรอบสถานีฝักนิสิตฯ แห่งนี้จึงเป็นพื้นที่ปฏิบัติงานภาคสนามของนิสิตคณะวนศาสตร์ในภาควิชาต่างๆ อาทิ วิศวกรรมป่าไม้ วนวัฒนวิทยา และการจัดการป่าไม้

หลักสูตรบริหารในห้องเรียนธรรมชาติ

ในวันที่อากาศร้อนของเดือนเมษายน ไม่ใช่เรื่องแปลกหากสภาพป่าธรรมชาติในบริเวณสถานีนีลิตตา แห่งนี้จะยัคนต้นไทรแห้งไว้ใบ บางจุดมีร่องรอยไหม้ดำจากไฟป่า นั่นก็เพราะระบบนิเวศของที่นี่คือป่าเต็งรัง ป่าผลัดใบที่ในต้นฤดูแล้งของทุกปีใบไม้จะพร้อมใจกันเปลี่ยนสีเป็นสีแดง เหลือง ส้ม จากนั้นจะสลัดใบทิ้งจนหมดต้น ใบไม้แห้งเหล่านี้ถือเป็นเชื้อเพลิงชั้นดีของไฟป่า ซึ่งเกิดเป็นประจำตามธรรมชาติ แต่เมื่อฝนแรกมาเยือน ป่าจะกลับมาเขียวขจีอีกครั้ง

แม้อากาศร้อนอบอ้าว หากแต่ในการลงพื้นที่ที่นิลิตตาต่างทำงานอย่างจริงจังและอดทน ทั้งนี้ก็เพื่อฝึกฝน

ให้เกิดความชำนาญ แต่ละปฏิบัติการต้องนำความรู้ความสามารถมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม รู้จักบริหารจัดการความคิด เมื่อทุกคนได้ลงมือทำ กระบวนการเรียนรู้จึงก่อเกิด การฝึกประสบการณ์จึงนับว่าสำคัญมาก หากจะรู้และเข้าใจอะไรได้ดี ต้องเห็นภาพในสมองก่อน ซึ่งต่างกับจินตนาการในห้องเรียน เพราะการทำงานในพื้นที่จริง ทุกคนจะเห็นภาพเดียวกัน

ในระบบนิเวศป่าธรรมชาติที่สมบูรณ์นั้นมีทรัพยากรหลากหลายมาก การเข้าไปบริหารจัดการหรือใช้ประโยชน์จากป่าได้ ก็ต้องรู้ก่อนว่าในป่า “เป็น อยู่” อย่างไร การฝึกงานที่นี้จึงเป็นเสมือนบททดสอบว่าความรู้ด้านวิชาการที่ร่ำเรียนมา เมื่อนำมาผสมผสานกับการทำงานในพื้นที่จริงจะสามารถทำอะไรได้ขนาดไหน ทุกคนจะได้รู้จักศักยภาพของตน เพื่อประเมินความสามารถขณะปฏิบัติงานในอนาคต

นิลิตตลงพื้นที่ปฏิบัติงาน

เรียนรู้คุณค่าชีวิต :

มองป่าไม้ให้เป็นห้องเรียนของชีวิต

การทำงานด้านป่าไม้จำเป็นต้องเข้าใจในระบบนิเวศทั้งหมด นั่นคือ ต้องมีความรู้ในเชิงบูรณาการจากการทำงานเป็นหมู่คณะ **บัณฑิตเกษตรจึงต้องเรียนรู้ที่จะเป็นคนมีจิตใจกว้างขวาง ประนีประนอม ยอมรับผู้อื่น และอดทนอดกลั้น** ทั้งนี้เพื่อผลงานของแต่ละคนจะสามารถเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายในภาพรวมได้

ทิวทัศน์ป่าไม้อันร่มรื่น

สถานีฝึกนิสิตวนศาสตร์ห้วยทาก

 ที่ตั้ง : บ้านสวนสัก ตำบลบ้านหวด อำเภองาว จังหวัดลำปาง 52110

 การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ถึงอำเภองาว ใช้ทางหลวงหมายเลข 1 (พหลโยธิน) เป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดลำปางกับจังหวัดพะเยา ระยะทางประมาณ 680 กิโลเมตร บนหลักกิโลเมตรที่ 667 ห่างจากลำปางประมาณ 80 กิโลเมตร และห่างจากพะเยาประมาณ 90 กิโลเมตร ให้สังเกตป้ายสถานีวนวัฒนวิจัยาว มีถนนลูกรังแยกเข้ามาประมาณ 3 กิโลเมตร สถานีฝึกนิสิตวนศาสตร์ห้วยทากตั้งอยู่ในเขตสวนสักรัฐบาล พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : ฤดูหนาว อากาศหนาวเย็น ช่วงเดือนพฤศจิกายน - มกราคม ฤดูร้อน ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม ป่าจะแห้งและอากาศร้อนมาก ฤดูฝน ช่วงเดือนมิถุนายน - ตุลาคม

 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : ชมสวนป่าสักของรัฐบาล ซึ่งกรมป่าไม้ปลูกไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2485

 สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม : คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เว็บไซต์ : www.forest.ku.ac.th
โทรศัพท์ : 0-2579-0520, 0-2579-0170
โทรสาร : 0-2561-4246

อีเมล : info.kuff@ku.ac.th

104

สถานีวิจัยเพชรบูรณ์

อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

แก่นตะวันพรรณบุปผาคารคาศ
เหลืองพิลาสแผ่ไปทั่วไพรสนธ์
บานเบิกฟ้าเบิกในจิตใจคน
ทั้งมณฑลแลอร่ามงามทั่วภู

หนึ่งสถานี สามแปลงทดลอง

พัฒนาพืชพรรณมากคุณค่าบนที่สูง

แสงแดดจ้าของดวงตะวันในเดือนกุมภาพันธ์ ช่วยให้อากาศในบริเวณ สถานีวิจัยเพชรบูรณ์ สังกัดสถาบันค้นคว้าและพัฒนากระบวนการเกษตร บนหมู่บ้านเข็กน้อย ไม่เย็นยะเยือกเช่นฤดูหนาวที่ผ่านมาไป โครงการพัฒนาการเกษตรในเขตที่สูงและเขตอากาศหนาวเย็นของจังหวัดเพชรบูรณ์ (ปี พ.ศ. 2531) คือจุดเริ่มต้นในการก่อตั้ง สถานีวิจัยแห่งนี้ เพื่อจัดทำโครงการพัฒนาการปลูกพืชเมืองหนาวในเขตพื้นที่สูงและอากาศเย็นของจังหวัดเพชรบูรณ์ พัฒนางานอาชีพทางการเกษตร ยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน รวมถึงดำเนินการศึกษาทดสอบและวางแนวทางส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจเมืองหนาวต่อไปในอนาคต

นอกจากพื้นที่บริเวณหมู่บ้านเข็กน้อย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ยังได้รับอนุญาตจากจังหวัดเพชรบูรณ์ให้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่เพิ่มอีก 2 แห่ง เพื่อจัดทำแปลงสาธิตและปลูกทดสอบพืช ดังนั้น สถานีวิจัยฯ จึงมีพื้นที่แปลงทดลองรวม 3 แห่งด้วยกันคือ แปลงทดลองบ้านเข็กน้อย ตั้งอยู่ที่อำเภอเขาค้อ มีพื้นที่ 11 ไร่ และเป็นที่ตั้งอาคารสำนักงาน ทำการปลูกแก่นตะวัน แปลงทดลองบ้านห้วยน้ำขาว ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านห้วยน้ำขาว อำเภอเขาค้อ มีพื้นที่ 234 ไร่ ทำการปลูกแก่นตะวัน พลัม และ แปลงทดลองบ้านทับเบิก ตั้งอยู่ที่อำเภอหล่มเก่า ในหมู่บ้านทับเบิก ภูทับเบิก มีพื้นที่ 100 ไร่ ทำการปลูกกาแฟอาราบิก้าและต้นพลัม

แปลงทดลองที่ตั้งกระจายกันเป็นเสมือนองค์ความรู้ด้านการเกษตรที่แทรกตัวอยู่ระหว่างชุมชน เพื่อที่ชาวบ้านและเกษตรกรจะสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน ไม่ต่างกับดอกนันทรีที่แม้จะร่วงโรยลงสู่พื้น ทว่าความงามก็ยังไม่เสื่อมคลาย

แปลงทดลองบ้านห้วยน้ำขาว

แปลงทดลองบ้านเข็กน้อย

แปลงทดลองบ้านทับเบิก

แก่นตะวัน

พืชวิเศษอันเลอค่า่านักการ

แก่นตะวัน หรือ หัวบัวตอง (Jerusalem artichoke) เป็นพืชล้มลุก หัวคล้ายขิงหรือข่า ดอกสีเหลืองสด เริ่มต้นปลูกในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 โดยนำสายพันธุ์เข้ามาปลูกในแปลงทดลองวิจัยของคณะเกษตร สถาบันวิจัยเพชรบูรณ์ ได้เริ่มทำการทดลองปลูกแก่นตะวันในปี พ.ศ. 2551 ด้วยความที่อยู่บนพื้นที่สูง อากาศเย็น ทำให้ปลูกง่ายและมีผลผลิตดี คุ่มต่อการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจทางเลือกใหม่ เนื่องจากเป็นพืชที่มีคุณค่าทางโภชนาการ มีสรรพคุณทางสมุนไพร ตลาดในปัจจุบันมีความต้องการสูง หัวสดแก่นตะวันมีรสหวาน แต่แคลอรีต่ำ ไม่เพิ่มน้ำตาลในเลือด ช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดโรคหลายชนิด เช่น โรคเบาหวาน โรคไขมันในเลือด โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ ฯลฯ เป็นที่นิยมอย่างสูงในกลุ่มลูกค้าผู้รักและใส่ใจสุขภาพ นอกจากนี้ตลาดต่างประเทศยังให้ความสนใจอย่างมาก

แปลงปลูกแก่นตะวัน ที่แปลงทดลองบ้านเข็กน้อย

พื้นที่ในแปลงทดลองของสถาบันวิจัยฯ มีการส่งเสริมให้คนงานเรียนรู้การปลูกแก่นตะวันให้ได้ผลผลิตดี จนทำให้เกษตรกรและคนงานผู้ทำไร่แก่นตะวันต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า “ชีวิตดีขึ้นมาก มีรายได้เสริมพอยังชีพ และไม่ใช่ว่าสร้างรายได้ แต่ยังเป็นการสร้างความรู้ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย” สิ่งนี้นับเป็นหนึ่งในความสำเร็จของสถาบันวิจัยฯ ทั้งในด้านการสร้างพืชเศรษฐกิจมูลค่าสูง และสร้างอาชีพให้ชุมชน นับเป็นความภาคภูมิใจที่น่าชื่นชม

เรียนรู้คุณค่าชีวิต : คิดคำนึงจากดินแดนใกล้ดวงดาว

ภูทับเบิก ดินแดนมหัศจรรย์จากสภาพแวดล้อมและภูมิประเทศ เป็นที่ศึกษาวิจัยแก่นตะวันซึ่งเป็นพืชแห่งความหวังและอนาคตที่ยาวไกล **เรื่องราวชีวิตของบัณฑิตทุกคนก็เช่นกัน ล้วนมีความพิเศษและความมหัศจรรย์เฉพาะคน จึงไม่ควรมองข้ามตนเอง อย่าถูกตนเอง และจงพร้อมที่จะพัฒนาตนเองไปให้ไกลที่สุดตามศักยภาพของแต่ละคน**

เที่ยวละไม

ชมแปลงพลัมที่บ้านทับเบิก

พลัม คือไม้ผลเมืองหนาวอีกชนิดที่สถานีวิจัยเพชรบูรณ์ให้ความสำคัญในการเพาะปลูก พร้อมส่งเสริมให้เกษตรกรดูแลอย่างถูกวิธีเพื่อผลผลิตที่มีคุณภาพ โดยทางสถานีวิจัยฯ มีแปลงทดลองปลูกพลัมอยู่ที่ภูทับเบิก ด้วยความลงตัวของสภาพอากาศบนที่สูง จึงให้ผลผลิตดีต่อเนื่องมาอย่างสม่ำเสมอ นอกจากการเลี้ยงดูและให้ผลผลิตของพลัมบนแปลงทดลองบ้านทับเบิกแล้ว ในยามที่พลัมออกดอกก็นับว่าเป็นทัศนียภาพอันตรงตาจริงใจแก่ผู้มีโอกาสมาเยือนแปลงทดลองแห่งนี้ การมาที่นี่ยังนอกจากได้ความรู้ในเรื่องผลผลิตแล้วยังถือว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เต็มไปด้วยความงามทางสายตาก็ด้วย

ดอกของต้นพลัม สีขาวสดใส

อาราบิก้า กาแฟพันธุ์ดี ที่แปลงทดลองบ้านทับเบิก

นอกจากแก่นตะวัน สถานีวิจัยเพชรบูรณ์ยังปลูกกาแฟอาราบิก้า ที่แปลงทดลองบ้านทับเบิก ผลผลิตโดดเด่นจนเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก เมื่อได้ผลผลิตเป็นเมล็ดกาแฟแล้ว กระบวนการต่อจากนั้นคือการนำเมล็ดกาแฟมาที่แปลงทดลองบ้านเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ เพื่อทำการตากกาแฟ คั่ว บรรจุ และทำการรวมวิธีอื่นๆ ก่อนส่งจำหน่ายต่อไป โดยหนึ่งในเกษตรกรที่ปลูกกาแฟอาราบิก้าคือ ครอบครัวของคุณสร้าง ศักดิ์เจริญชัยกุล ในระยะเวลากว่า 4 ปี ที่ทำไร่กาแฟ เขาได้รับความรู้เรื่องการปลูกและคำแนะนำมากมายจากสถานีวิจัยฯ เพราะโดยปกตินักวิจัยจะทำการทดลองปลูกกาแฟกับเกษตรกรอยู่แล้ว การพูดคุยและขอคำแนะนำต่างๆ เป็นไปดุจญาติมิตรเสมอมา แนวคิดอันน่าฟังของเกษตรกรผู้ทำไร่กาแฟก็คือ “เราทำอะไรโดยไม่คิดเพียงแต่ว่าต้องทำเพื่อให้รวยเท่านั้น แต่ต้องทำให้ดี พอกินพอใช้ เงินทองเอาไปด้วยตอนตายไม่ได้ ตอนมีชีวิตจึงต้องทำให้ดี พออยู่ได้ไม่ลำบาก แค่นี้ชีวิตก็มีคุณค่าและมีความสุข”

การทำไร่กาแฟมีข้อดีเรื่องการรักษาระบบนิเวศ โดยขณะนี้ทางสถานีวิจัยฯ มีโครงการปลูกต้นทองหลางแซมกับต้นกาแฟ เพื่อลดความแรงของแสงและให้ร่มเงาที่พอดีแก่กาแฟ ซึ่งเป็นพืชที่ไม่ชอบแสงแดดจัด และกาแฟก็เป็นพืชคลุมดินที่ดี ซึ่งการปลูกพืชแบบผสมผสานเช่นนี้เองที่อาจเรียกว่า การเกษตรแบบยั่งยืนในรูปแบบหนึ่ง

กระบวนการตากเมล็ดกาแฟที่แปลงทดลองบ้านเข็กน้อย

ครอบครัวคุณสร้าง เกษตรกรผู้ทำไร่กาแฟ

ผลกาแฟอาราบิก้าก่อนนำไปแปรรูป

ทิวทัศน์มุมสูงบนแปลงทดลองบ้านทับเบิก

แวะชมดวงอาทิตย์ตกที่เขาค้อ

ผลแมคคาเดเมียที่แปลงทดลองบ้านทับเบิก

ดอกของต้นพลัม ขาว สวย สบายตา

สถานีวิจัยเพชรบูรณ์

 ที่ตั้ง : 153 หมู่ที่ 4 บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 67270

 การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) มุ่งหน้าไปทางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อถึงอำเภอมวกเหล็กให้แยกเข้าทางหลวงหมายเลข 32 (สายเอเชีย) ผ่านจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท เข้าสู่จังหวัดนครสวรรค์ จากนั้นใช้ถนนทางหลวงหมายเลข 117 (รังสิต-ชัยนาท) ตรงเข้าจังหวัดพิษณุโลก และออกสู่ทางหลวงหมายเลข 12 (พิษณุโลก-หล่มสัก) เมื่อถึงกิโลเมตรที่ 331 จะพบสามแยกแคมป์สน ให้เลี้ยวขวาเข้าสู่อำเภอเขาค้อตามเส้นทางหมายเลข 2196 ขับตามเส้นทางเลียยเขาไปเรื่อยๆ จนพบหมู่บ้านวัฒนธรรมชาวบ้านเข็กน้อย ให้เลี้ยวขวาตรงเข้าไปจะพบป้ายสถานีวิจัยเพชรบูรณ์

 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : สามารถเที่ยวได้ทุกฤดู แปลงทดลองบ้านเข็กน้อยและแปลงทดลองบ้านห้วยน้ำขาว เหมาะที่จะท่องเที่ยวในช่วงเดือนเมษายน - ตุลาคม ส่วนแปลงทดลองบ้านทับเบิก เหมาะที่จะเที่ยวในช่วงฤดูหนาว ชมไร่กาแฟอาราบิก้า ออกเมล็ด ช่วงเดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์

 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : ชมดอกแก่นตะวัน ที่แปลงทดลองบ้านเข็กน้อยและแปลงทดลองบ้านห้วยน้ำขาว เรียนรู้กรรมวิธีการปลูกและเลี้ยงดู ไปจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต พร้อมเลือกซื้อแก่นตะวันกลับไปรับประทานเพื่อบำรุงสุขภาพ หรือเป็นของฝาก ชมกรรมวิธีเก็บเกี่ยวเมล็ดกาแฟอาราบิก้าที่แปลงทดลองบ้านทับเบิก

 สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :
เว็บไซต์ : www.aerdi.ku.ac.th
โทรศัพท์ / โทรสาร : 0-5692-5584
อีเมล : rdgntt@ku.ac.th

05

สถานีวิจัยลพบุรี

อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี

ฟ้าใสคินค่าน้ำชุ่ม

ช่อม่วงจีสีสำปะหลัง

ลพบุรีมีมนต์คดพลึง

เกษตรยั่งยืนยงคองนาน

พัฒนาพืชไร่บนผืนดินร่อนระอุ

บนพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติวังเพลิง - ม่วงค่อม - ถ่านารายณ์ ซึ่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ ในเขตตำบลยางราก อำเภอโคกเจริณู จังหวัดลพบุรี ก่อตั้ง **สถานีวิจัยลพบุรี** ในปี พ.ศ. 2535 ปัจจุบันอยู่ในสังกัดสถาบันอินทรีจันทร์สถิตย์ เพื่อการค้นคว้าและพัฒนาพืชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีพื้นที่ประมาณ 1,015 ไร่ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 กลุ่มอาคารที่ตั้งของสถานีวิจัยฯ แปลงทดลองปลูกพืชไร่โดยใช้น้ำฝนและปารธรรมชาติ รวมพื้นที่ 947 ไร่ ส่วนที่ 2 คือแปลงทดลองปลูกพืชไร่ที่ให้น้ำโดยระบบสปริงเกอร์ พื้นที่ประมาณ 68 ไร่

ทุกวันนี้ภารกิจหลักของสถานีวิจัยลพบุรีคือ การมุ่งพัฒนางานวิจัยและเทคโนโลยีการผลิตพืชไร่ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด และพืชตระกูลถั่ว ทั้งยังผลิตเมล็ดพันธุ์และพันธุ์พืชไร่ที่ดีไว้ให้บริการแก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป รวมทั้งส่งเสริมให้บริการวิชาการ เช่น โครงการปลูกข้าวเพื่อน้อง โครงการฝึกอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และพืชสมุนไพรไล่แมลง รวมถึงถ่ายทอดเทคโนโลยี ให้การฝึกงานภาคปฏิบัติแก่นิสิตที่เรียนในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมให้ความรู้ทางวิชาการอันเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไปในพื้นที่อย่างต่อเนื่องอีกด้วย

สามัคคีคือพลัง ยกร่องเสียบมัน ในวันฟ้าหลังฝน

หัวมันสำปะหลังจากน้ำพักน้ำแรง

เรียนรู้คุณค่าชีวิต :
แผ่นดินผืนฟ้า
ล้วนมีไว้เพื่อทดสอบมนุษย์

เมื่อได้เห็นไร่มันสำปะหลัง
เจริญงอกงามขึ้นได้ แม้ใน
ท่ามกลางพื้นที่อันแห้งแล้ง
กันดาร **บันทึกจึงควรพึงรู้**
ได้ว่า บางครั้งชีวิตก็ต้องการ
ความอดทนอย่างยิ่งยวด
เพื่อทดสอบคุณค่าของ
ตัวเอง ก่อนที่ความสำเร็จ
จะมาเยือนให้เป็นรางวัล

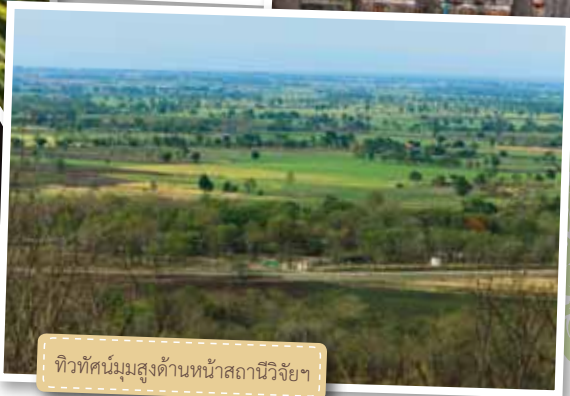
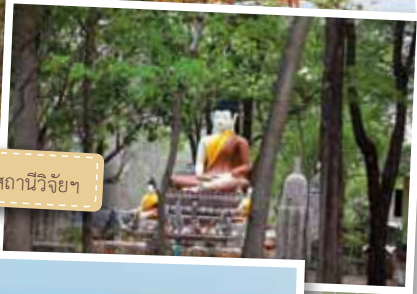
มันสำปะหลังเป็นพืชไร่เศรษฐกิจของประเทศไทย
ที่สำคัญมากเป็นอันดับ 4 รองจากยางพารา อ้อย และข้าว
ปัจจุบันมีเกษตรกรเกือบทุกภูมิภาคของประเทศปลูก
มันสำปะหลัง และมีแนวโน้มการปลูกเพิ่มขึ้น เพราะมันสำปะหลัง
เป็นพืชทนแล้ง เช่นเดียวกับแปลงปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่
สถานีวิจัยลพบุรี ซึ่งเริ่มต้นมาจากการปลูกข้าวโพด ข้าวฟ่าง
และถั่วเขียว แต่ด้วยลักษณะดินสีดํา ซึ่งดูเหมือนจะอุดมสมบูรณ์
ทว่าแท้จริงแล้วเนื้อดินกลับเป็นดินร่วนปนทรายและดินเหนียว
ปนกรวด หน้าดินตื้น คุณภาพต่ำ ต้องอาศัยน้ำฝนเป็นปัจจัย
สำคัญ ภายหลังทางสถานีวิจัยฯ จึงเน้นปลูกมันสำปะหลังแทน
เพราะใช้น้ำน้อย เหมาะกับสภาพพื้นที่แล้ง การช่วยกันเสียบ
ต้นมันสำปะหลังหลังวันฝนตก และเพื่อรอฟนในวันรุ่งขึ้น คือการ
ทำงานแข่งกับเวลา อุปสรรคเรื่องดินฟ้าอากาศจึงเป็นเรื่องใหญ่
น้ำมีความสำคัญมาก เกษตรกรที่มีกำลังทรัพย์เพียงพอก็จะ
ขุดสระเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในไร่ เพราะหากต้นมันสำปะหลัง
ได้น้ำดี ก็จะให้หัวที่มีขนาดใหญ่ นั่นหมายถึงรายได้ก็จะเพิ่มขึ้น
แม้ว่ามันสำปะหลังจะเป็นพืชทนแล้ง แต่ก็ไม่มีพืชและสิ่งมีชีวิต
ใดๆ บนโลกที่ขาดน้ำได้ เช่นเดียวกับ “น้ำใจคน” ในการช่วยเหลือ
ซึ่งกันและกัน การทำงานที่เื้อ้ออาศัยพึ่งพิงซึ่งกันและกัน
จึงเป็นเสมือนพลังพัฒนาที่ขาดไปไม่ได้ในสังคม

ข้าวฟ่างในแปลงทดลอง

สักการะพระพุทธรูปในสถานีวิจัยฯ

ทิวทัศน์มุมสูงด้านหน้าสถานีวิจัยฯ

สถานีวิจัยลพบุรี

 ที่ตั้ง : 200 หมู่ที่ 4 ตำบลยางรอก อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี 15250

 การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ไปตามถนนพหลโยธิน ใช้ทางหลวงหมายเลข 1 ผ่านจังหวัดสระบุรี เข้าสู่จังหวัดลพบุรี ระยะทางประมาณ 153 กิโลเมตร จากนั้นมุ่งสู่อำเภอโคกเจริญ ระยะทางประมาณ 77 กิโลเมตร เมื่อถึงแยกหนองม่วงให้เลี้ยวขวามาอำเภอโคกเจริญประมาณ 28 กิโลเมตร เจอสมาแยกบ้านโคกเจริญให้เลี้ยวขวา จากนั้นใช้เส้นทางหลวงชนบท 2340 อีกประมาณ 7 กิโลเมตร ถึงสถานีวิจัยลพบุรี

 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : ฤดูฝนและฤดูหนาว ช่วงเดือนพฤษภาคม - กุมภาพันธ์

 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : เรียนรู้ขั้นตอนการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง ข้าวโพด ข้าวฟ่าง หากมาในเดือนกรกฎาคมจะได้เข้าร่วมกิจกรรม “โครงการปลูกข้าวเพื่อน้อง”

 สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :

เว็บไซต์ : www.iicrd.ku.ac.th

โทรศัพท์ : 08-9801-5737

โทรสาร : 0-3645-6528

อีเมล : rdi.lbr@ku.ac.th

06

สถานีวิจัยปากช่อง

อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

งามไม้งามพันธุ์พืชผล

งามยอดผืนดินถิ่นอีสาน

งามขจีสีสดเกษตรตระการ

งามนานงามสู่สากล

ประตู่พืชสวนแห่งภาคอีสาน

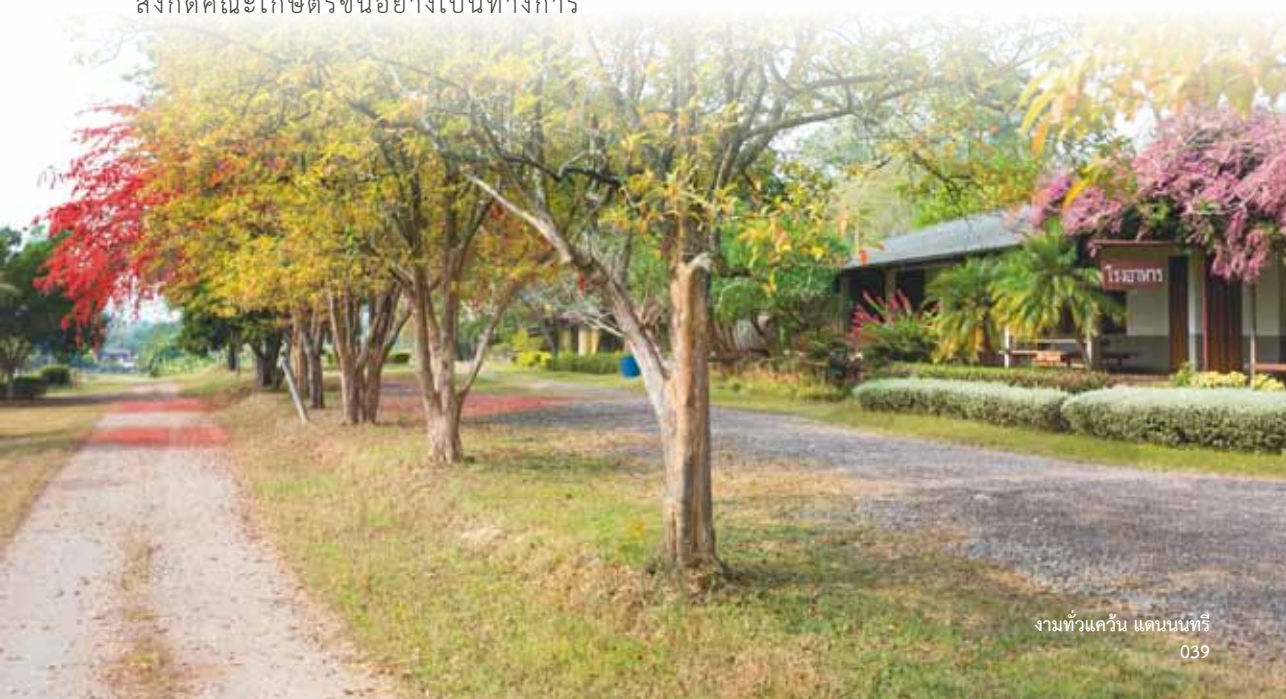
ธรรมชาติอันงดงามและบรรยากาศอันเป็นมิตรของอำเภอปากช่อง คือเหตุผลหนึ่งที่นักท่องเที่ยวชาวเมืองหลังไหลมาพักผ่อนในวันหยุดกันหนาตากว่าแต่ก่อน บรรยากาศของปากช่องก็คึกคักขึ้นตามกาลเวลา และอำเภอนี้ก็เป็นที่ตั้งของสถานีวิจัยปากช่อง

การปรับสภาพดินเพื่อสร้างพื้นที่เพาะปลูกนั้นยากจะบรรลุผลหากเจตนาธรรมณ์และความพยายามไม่แกร่งพอ ทว่าแปลงทดลองผลิตเมล็ดพันธุ์ผักด้วยทุนของสภาวิจัยแห่งชาติก็เกิดขึ้นสำเร็จ ในปี พ.ศ. 2501 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เล็งเห็นว่า พื้นที่นี้เหมาะอย่างยิ่งสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้อันทรงคุณค่าของนิสิตด้านพืชสวน รวมถึงปฏิบัติงานวิจัยต่างๆ จึงได้ขอใช้พื้นที่ในความดูแลของกรมปศุสัตว์กว่า 377 ไร่ ก่อตั้งสถานีฝึกนิสิตเกษตรปากช่อง สังกัดคณะเกษตรขึ้นอย่างเป็นทางการ

ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2535 สถานีวิจัยฯ โอนย้ายไปอยู่ภายใต้สังกัดสถาบันอินทรีจันทร์สถิตย์เพื่อการค้นคว้าและพัฒนาด้านพืชสวนจวบจนปัจจุบัน

งานวิจัยและปรับปรุงพันธุ์พืชสวนของสถานีวิจัยฯ อาทิ น้อยหน่า กลัวย มะม่วง อะโวคาโด มะละกอ ฯลฯ การเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการที่เป็นประโยชน์ สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงเกิดผลดีเฉพาะกลุ่มเกษตรกรเท่านั้น ทว่ายังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มและความภาคภูมิใจให้แก่พี่น้องแดนนนทรี รวมถึงวงการเกษตรระดับประเทศและนานาชาติอีกด้วย

“น้อยหน้าเพชรปากช่อง” อัญมณีน้ำงามของพันธุ์ไม้ผล

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 โครงการปรับปรุงพันธุ์ไม้ผลสกุลน้อยหน้าคือจุดกำเนิดของ น้อยหน้าลูกผสมพันธุ์เพชรปากช่อง (Petch Pakchong) ซึ่งพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ต่อยอดจากงานวิจัยชิ้นต่างๆ เรื่อยมาจนสำเร็จและเผยแพร่เป็นพันธุ์การค้าให้เกษตรกรอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2543

ลักษณะเด่นของน้อยหน้าพันธุ์เพชรปากช่องคือ ขนาดของผลที่ใหญ่ ผิวเรียบ มีร่องตาบริเวณเปลือกค่อนข้างตื้น เนื้อมาก ทว่าเมล็ดน้อย กลิ่นหอม รสหวาน ติดผลตกและไม่แตกเมื่อแก่หรือสุก ข้อดีเหล่านี้ส่งผลให้เกษตรกรหันมาให้ความสนใจและเริ่มปลูกกันมากขึ้น แน่นอันวารายได้ย่อมมากขึ้นด้วย ซึ่งนอกจากเม็ดเงินที่เพิ่มขึ้นแล้ว มูลค่าของผลผลิตก็เพิ่มขึ้นอย่างน่าภูมิใจ เพราะน้อยหน้าพันธุ์เพชรปากช่องของสถานีวิจัยฯ นอกจากสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในประเทศแล้ว ยังส่งออกไปสู่ประเทศใกล้เคียง อาทิ จีน มาเลเซีย สิงคโปร์ เวียดนาม และฮ่องกงอีกด้วย

ผลน้อยหน้าพันธุ์เพชรปากช่อง

หัวหน้าสถานีวิจัยฯ เก็บข้อมูลพันธุ์พืช

เรียนรู้คุณค่าชีวิต : เยือนปากช่องถึงปากทางแห่งความสำเร็จ

ก่อนผลไม้จะได้เก็บเกี่ยว คนต้องหมั่นดูแลเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ เพราะศัตรูพืชทำงานทุกวันไม่มีวันหยุด **ปัญหาอุปสรรคก็เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องประสบเหมือนกัน เพราะชีวิตเป็นเช่นนี้เอง ที่ต้องถือว่า การแก้ไขปัญหาในชีวิตเป็นเรื่องปกติ ก่อนจะประสบความสำเร็จ**

สร้างกระบวนการพัฒนา ด้วยต้นทุนทางปัญญา

ให้คำปรึกษาเพื่อสิ่งที่ดีกว่าแก่เกษตรกร

หากจะกล่าวว่า แนวทางการทำงานของสถานีวิจัยฯ ยึดหลัก Less is More (ทำงานให้มีคุณภาพที่มาก ด้วยปริมาณคนทีน้อย) ก็คงไม่ผิดนัก เพราะจำนวนคนงานของสถานีวิจัยฯ ถือว่าค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับรายละเอียดการดูแลพืชผลไม่ว่าจะเป็นน้อยหน่า กัลย มะม่วง หรือมะละกอ เพราะต้องรักษาคุณภาพให้สม่ำเสมอ จึงต้องแบ่งงานให้ชัดเจน มีการดูแลที่ดี ดังนั้น นอกจากต้องรู้ว่าทำอย่างไรพืชผลจะให้ผลผลิตดีแล้วยังต้องรู้อย่างแม่นยำด้วยว่า พืชผลจะเสียหายด้วยเหตุปัจจัยใดบ้าง

พบว่า สิ่งสำคัญของการทำงานเกษตรที่สอดคล้องกับแนวทางการทำงานดังกล่าวนี้ก็คือ การผสมผสานความรู้และการลงทุนด้วยปัญญา กล่าวคือ นอกเหนือจากกิจกรรมและโครงการอบรมต่างๆ แล้ว การรับฟังความเห็นหรือข้อชี้แนะของเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในพื้นที่มานาน ขณะเดียวกันก็เผยแพร่ความรู้ รวมถึงให้คำแนะนำทางวิชาการแก่พวกเขาควบคู่กัน ผ่านการพูดคุยฉันทน์ญาติพี่น้อง สิ่งเหล่านี้ต่างหากคือ การลงทุนที่ต่อยอดภูมิปัญญา และผสมผสานองค์ความรู้เข้าด้วยกันเพื่อก่อให้เกิดแรงผลักดันในการพัฒนาขึ้นอย่างแท้จริง

ผสมพันธุ์มะม่วง

บันทึกการเจริญเติบโต

“ปากช่อง 50”

สายพันธุ์กล้วยน้ำว้าในวาระ 50 ปี

กล้วยน้ำว้าสายพันธุ์นี้เป็นอีกหนึ่งผลิตผลของสถานีวิจัยปากช่อง เปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2551 เนื่องในวาระครบรอบ 50 ปีของสถานีวิจัย ลักษณะเด่นอยู่ที่เครือซึ่งมีขนาดใหญ่และน้ำหนักมากถึง 30 กิโลกรัม ถือเป็นไม้ผลที่ตอบสนองได้ดีต่อสภาพอากาศ ดิน และปุ๋ย โดยต้นกล้วยที่เกษตรกรรับไปจากทางสถานีวิจัย จะได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ต้นมีความสูงราว 15 เซนติเมตร ข้อดีของการใช้ต้นกล้วยจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อก็คือ ขนย้ายสะดวก ต้นพันธุ์ปลอดจากโรคและแมลง สามารถลงปลูกในแปลงได้ทันที แต่เครือใหญ่ขนาดนี้ยกคนเดียวดูท่าจะไม่ไหวเป็นแน่

กล้วยน้ำว้าพันธุ์ปากช่อง 50
เครือใหญ่ คู่มาการผลิต

ลงมือปฏิบัติ เพื่อผลลัพธ์ที่ดีจริง

การลงมือปฏิบัติมักได้ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ดังนั้น นอกจากพันธกิจในการพัฒนางานวิจัยและพันธุ์พืชสวนให้ก้าวหน้าแล้ว สถานีวิจัยฯ ยังมุ่งเน้นการมอบองค์ความรู้ภาคปฏิบัติให้แก่เหล่านิสิตภาควิชาพืชสวน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมรากฐานของเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีความรอบรู้ในการดูแลและจัดการระบบการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นการขยายพันธุ์พืช ปลูกและรักษา ตัดแต่งกิ่งไม้ผล รวมไปถึงเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ และอื่นๆ ซึ่งนอกจากความรู้เหล่านี้แล้ว ผลพลอยได้ล้ำค่าอีกสิ่งหนึ่งก็คือ การใช้ชีวิตอย่างมีระเบียบวินัย ซึ่งก็รวมไปถึงความอดทนพากเพียรในการปฏิบัติงาน อันเป็นหัวใจสำคัญของการประสบความสำเร็จในชีวิตแทบทุกด้าน

ดอกประดู่แดงสีสวยสด

กล้วยคุณหมิง หาดูได้ยาก
ปลูกเพื่อความสวยงาม

ลำน้ำลำตะคอง

ถนนสีเขียวในสถานีวิจัยฯ

สถานีวิจัยปากช่อง

 ที่ตั้ง : 164 หมู่ที่ 3 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา 30130

 การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ใช้ถนนพหลโยธิน (ทางหลวงหมายเลข 1) มุ่งหน้าสู่ถนนมิตรภาพ (ทางหลวงหมายเลข 2) เข้าเขตจังหวัดนครราชสีมา ผ่านอำเภอกลางดง วิ่งไปสักระยะให้สังเกตซ้ายมือ จะพบทางเบี่ยงด้านซ้ายเข้าสู่อำเภอปากช่อง เบี่ยงซ้ายและตรงไปเรื่อยๆ จนสังเกตเห็นโรงพยาบาลปากช่องนานาอยู่ซ้ายมือ จากนั้นเตรียมเลี้ยวขวาที่ซอยเทศบาล 6 เข้าซอยไปไม่เกิน 1 กิโลเมตร จะพบสถานีวิจัยปากช่อง

 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : ฤดูร้อน ช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน ฤดูฝน ช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน

 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : ชมแปลงทดลองพืชสวน อาทิ น้อยหน่า มะม่วง ฯลฯ และกระบวนการเกษตร ด้านต่างๆ เลือกซื้อมะม่วงในช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน และกล้วย น้อยหน่า อะโวคาโดในช่วงเดือน สิงหาคม - กันยายน

 สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :
เว็บไซต์ : www.iicrd.ku.ac.th
โทรศัพท์ : 0-4431-1796
โทรสาร : 0-4431-3797
อีเมล : pakchong@ku.ac.th

107

สถานีฝึกนิสิตวนศาสตร์วังน้ำเขียว

อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

งามเขาใหญ่ไพรพนาไต้ฟ้ากว้าง

งามเส้นทางทอคไกลสู่ไพรสนธ์

งามธรรมชาติไกลใกล้ไต้ยินยล

งามจิตคนฝึกไต้ให้จิตงาม

แหล่งเรียนรู้ความหลากหลายในป่าธรรมชาติ

ส่วนหนึ่งของพื้นที่สีเขียวกว้างใหญ่ในเขตอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา บนทางหลวงหมายเลข 304 เป็นที่ตั้งของ สถานีฝักนิสิตวนศาสตร์วังน้ำเขียว ต่อเนื่องกับอุทยานแห่งชาติทับลาน ตรงข้ามกับผืนป่าเต็งรังและป่าดิบแล้งในเขตสงวนชีวลัย ภายใต้การดูแลของสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช

นับจากจุดเริ่มต้นที่มีพื้นที่เล็กๆ เพียง 290 ไร่ เดิมเป็นส่วนหนึ่งในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าภูหลวง - วังน้ำเขียว ซึ่งคณะวนศาสตร์ได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ และมีประกาศตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2505 ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 กรมป่าไม้ ได้ประกาศให้พื้นที่บางส่วนของป่าสงวนฯ เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลาน คณะวนศาสตร์ก็ได้ขอคืนพื้นที่จากอุทยานฯ และขอขยายพื้นที่เพิ่มเติม ซึ่งเป็นไร่ร้างบนสันเขาโลดิง จากนั้นจึงได้ขอคืนพื้นที่สถานีฝักนิสิตออกจากเขตพื้นที่ป่าไม้ โดยในปี พ.ศ. 2542 ขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุ เลขที่ นม.2580 เนื้อที่ 838 ไร่ 3 งาน 33 ตารางวา และได้รับอนุญาต

จากกรมป่าไม้ให้ใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้ ประมาณ 4,476 ไร่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นพื้นที่บนแนวเขาด้านทิศใต้ฝั่งตรงข้ามกับสันเขาโลดิงของพื้นที่สถานีฝักนิสิต มีห้วยลำเชียงสากันกลาง

นอกจากความสมบูรณ์ของผืนป่าโดยรอบแล้ว ภายในแคมป์ยังมีอากาศบริสุทธิ์สดชื่น มีสวนรวมพันธุ์กรรมไม้ป่าเฉลิมพระเกียรติ ร.9 เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ เรือนเพาะชำ และลำห้วย “จันเปิง” ซึ่งปัจจุบันทำเป็นฝายน้ำล้น ส่วนบ้านพักก็อยู่ท่ามกลางแมกไม้ร่มรื่น มีแหล่งน้ำซับธรรมชาติให้ใช้ตลอดปี สถานีฝักนิสิตนี้จึงมีความพร้อมสำหรับศึกษาวิจัยเรียนรู้ และท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ฝึกฝน บ่มเพาะ จากต้นกล้าเป็นป่าใหญ่

พื้นที่ทุกตารางนิ้วภายในแคมป์ไล่เรียงไปยังสวนป่าบนสันเขาโลดตึง รวมถึงป่าดิบแล้งและป่าเต็งรังบนสันพะยอมในเขตสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช ได้กลายเป็นห้องทดลองทางธรรมชาติของนิสิตวนาศาสตร์ที่พัฒนาสายเลือดจนกรมาแล้วมากมาย นับตั้งแต่เริ่มเข้ามาเป็นนิสิตชั้นปีแรกและเริ่มต้นรู้จักป่า

เมื่อเรียนทฤษฎีมาแล้วก็ต้องเรียนปฏิบัติ ฝึกเข้าป่า เก็บตัวอย่างพันธุ์ไม้ ศึกษาดิน น้ำ อากาศ ระบบนิเวศ และสภาพพื้นที่ที่ไม้ขึ้นเติบโต โดยมีภารกิจสำคัญคือ การปลูกสร้างสวนป่าบนสันเขาที่ในอดีตถูกแผ้วถางทำลาย สิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยหัวใจของผู้เรียน นอกจากความรักในสิ่งที่ทำแล้ว ยังต้องมีความมานะอดทน มีวินัยและไม่รู้ แม้เพียงการเตรียมการปลูกต้นไม้ก็ต้องรู้จักคัดเลือกแม่ไม้ เก็บเมล็ด เตรียมดิน เพาะเป็น

เตรียมกล้าไม้เพื่อนำไปปลูกในสวนป่า

ต้นกล้า แผ้วถางวัชพืชเพื่อเตรียมพื้นที่ปลูก กว่าไม้สัก แดง พยุง และไม้เศรษฐกิจทั้งหลายจะได้ลงดินเพื่อยืนต้นเติบโตในสวนป่า ก็ต้องลงแรงกายแรงใจ ทนร้อนแดด ร้อนไฟ และที่สำคัญคือ ต้องร่วมมือกันทำงานเป็นทีม

ประสบการณ์ที่ได้ลงมือทำตั้งแต่ขั้นตอนแรก จนถึงขั้นตอนสุดท้ายในพื้นที่จริง ไม่เพียงแค่สอนให้ “ทำได้” แต่สอนให้ “ทำเป็น” ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งสมไว้เป็นคุณค่าในตัวตนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคต

เพาะเมล็ดพันธุ์ในเรือนเพาะชำ

ปฏิบัติการซ่อมดับไฟป่าของนิสิต

เรียนรู้คุณค่าชีวิต :

มองดูเหตุและผลของปัญหาป่าไม้ไทย

สาเหตุส่วนใหญ่ของการเกิดไฟป่า และสภาพป่าไม้เสื่อมโทรมล้วนมาจากฝีมือมนุษย์ หากแต่กลับโยนความผิดให้ธรรมชาติ **บัณฑิตที่แท้พึงมีความกล้าหาญในการยอมรับความผิดพลาดและวิเคราะห์ถึงเหตุผลของสรรพสิ่ง** ซึ่งแท้จริงแล้ว ล้วนวนเวียนอยู่กับพฤติกรรมของมนุษย์แทบทั้งสิ้น

ทิวทัศน์ภายในสถานีฝึกนิสิตฯ

จุดชมวิวยิวบริเวณเขื่อนลำเชียงสา

สถานีฝึกนิสิตวนศาสตร์วังน้ำเขียว

ที่ตั้ง : ตำบลอุดมทรัพย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา 30370

การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางสายองครักษ์-นครนายก - ปราจีนบุรี ถึงสี่แยกกบินทร์บุรีใหม่ ไปตามทางหลวงหมายเลข 304 (กบินทร์บุรี - วังน้ำเขียว - นครราชสีมา) ถึงสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราชซึ่งอยู่ซ้ายมือ จะเห็นสถานีฝึกนิสิตวนศาสตร์วังน้ำเขียวอยู่ฝั่งตรงข้าม ให้ชิดขวาแล้วกลับรถ

ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : ท่องเที่ยวได้ทุกฤดู

การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ : เส้นทางศึกษาธรรมชาติภายในแคมป์ อุทยานแห่งชาติทับลาน และสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เว็บไซต์ : www.forest.ku.ac.th

โทรศัพท์ : 0-2579-0520, 0-2579-0170

โทรสาร : 0-2561-4246

อีเมล : info.kuff@ku.ac.th

108

ศูนย์วิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่างแห่งชาติ และสถานีวิจัยพืชไร่สุวรรณวาจกกสิกิจ

อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

งามขุนเขาเงาเงื้อมง่อนชะงอก

มีธารโตรกรินไหลไหล่สิงขร

แปลงข้าวโพดไร่สุวรรณฯ อันบวร

นามกระบือไถลวิจัยพันธุ์

จุดเริ่มต้นของเมล็ดพันธุ์แห่งชีวิต

แสงแดดสาดกระทบแปลงปลูกข้าวโพด แลดูงดงาม ทิวเขาปางอโศกพาดผ่านอาณาบริเวณของ สถานีวิจัยพืชไร่สุวรรณจากกลกิจ กลายเป็นฉากหลังเปี่ยมมนต์เสน่ห์ อากาศเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล บางขณะแปรปรวนตามสภาวะของโลกที่เปลี่ยนแปลง แต่ถึงกระนั้นภารกิจของสถานีวิจัยฯ ก็ยังดำเนินไปด้วยความทุ่มเทของทุกชีวิตในนั้น

เดิมพื้นที่แห่งนี้คือ “ไร่ธนะฟาร์ม” ซึ่งเป็นไร่ข้าวโพดของ ๗พญา จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อดีตนายกรัฐมนตรีนครี หลังจากได้ถึงแก่อสัญกรรมในปี พ.ศ. 2506 รัฐบาลได้ส่งมอบพื้นที่ให้แก่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2508 เพื่อใช้เป็นสถานที่ฝึกงานของนิสิต โดยตั้งชื่อว่า สถานีฝึกนิสิตเกษตรสุวรรณจากกลกิจ ตามชื่ออธิการบดีของมหาวิทยาลัยฯ ในสมัยนั้น ต่อมาสถานีฝึกนิสิตเกษตรฯ ได้รับการพัฒนาให้เป็นที่ตั้งของศูนย์วิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่างแห่งชาติเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2512 ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ การวิจัยเพื่อพัฒนาข้าวโพดและข้าวฟ่างของประเทศไทยจึงเริ่มขึ้นอย่างจริงจัง

นับตั้งแต่นั้น จนกระทั่งได้พัฒนาข้าวโพด “พันธุ์สุวรรณ 1” ที่ให้ผลผลิตสูง ด้านทานต่อโรคราน้ำค้าง และได้รับการรับรองพันธุ์โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในปี พ.ศ. 2517 ทำการขยายพันธุ์ไปสู่เกษตรกรโดยกรมส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานภาคเอกชน

ครบวงจรด้านการเผยแพร่ความรู้

“ขึ้นชื่อว่าเป็นความรู้ เราไม่เคยปกปิด” คือหนึ่งในหลักการดำเนินงานของสถานีวิจัยฯ ที่พัฒนาองค์ความรู้อย่างรวดเร็วเพื่อดำเนินการเผยแพร่ผ่านโครงการ งานวิจัย และกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สิ่งเหล่านั้นเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นประโยชน์ในวงกว้างแก่สังคมการเกษตรและประเทศชาติ

นักวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล

หัวหน้าสถานีวิจัยฯ ตรวจสอบคุณภาพต้นข้าวโพด

วิเคราะห์คุณภาพผลผลิตอย่างสม่ำเสมอ

ข้าวโพดสายพันธุ์ต่างๆ ของสถานีวิจัยฯ มีคุณภาพสูงและชื่อเสียงกว้างไกล กว่าที่จะสำเร็จเช่นนี้ต้องใช้เวลาพัฒนาพันธุ์นานกว่า 45 ปี ซึ่งนับว่าไม่น้อยเลย งานวิจัยพืชไร่และบริการวิชาการเป็นเสมือนความยั่งยืนทางภูมิปัญญาของเกษตรกร ผลงานดีเด่นที่สถานีวิจัยฯ ได้รับ อาทิ งานวิจัยเรื่องข้าวโพดพันธุ์สุวรรณ 1 ได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้เป็นพืชดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2521 รวมถึงงานวิจัยข้าวโพดลูกผสม งานวิจัยเรื่องข้าวโพดพันธุ์สุวรรณ 5 และอื่นๆ อีกมากมาย

เรียนรู้คุณค่าชีวิต :

สูดกลิ่นอายความรู้จากดินแดนประวัติศาสตร์ร่วมสมัย

ดินแดนที่เคยได้รับการเลือกสรรโดยผู้นำประเทศ แม้จะสุขยุคค่านทำเลที่ตั้ง แต่คุณประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากผืนดินนี้ต่างหากที่จะฝากไว้แก่นุชนรุ่นหลังให้จดจำ เช่นเดียวกับองค์ความรู้ทางการเกษตรทั้งหลายที่ถูกค้นพบ จะถือได้ว่าเป็นความวิเศษสุขยอด ก็ต่อเมื่อได้นำมาแปรเปลี่ยนให้เป็นการเป็นความเจริญในไร่นาได้จริง

“พันธุ์สุวรรณ” ฝึกข้าวโพดแห่งความภูมิใจ

“คิดแล้วต้องทำให้เกิดผล” คือคำกล่าวของศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ จินายน ผู้บุกเบิกข้าวโพด พันธุ์สุวรรณ 1 ซึ่งได้รับการขนานนามจาก Dr.Takumi Izuno แห่ง CIMMYT (ศูนย์วิจัยข้าวโพดและข้าวสาลีนานาชาติ) ว่าเป็นพันธุ์ข้าวโพดเขตร้อนที่ดีที่สุดในโลก นั่นก็เพราะข้าวโพดพันธุ์สุวรรณ 1 สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี ด้านทานโรคราน้ำค้าง ให้ผลผลิตสูงและสม่ำเสมอ ซึ่งจุดนี้เองที่ทีมนักวิจัยของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์พัฒนาต่อยอดออกมาเป็นพันธุ์สุวรรณ 2 สุวรรณ 3 และสุวรรณ 5 ตามลำดับ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกเพื่อสร้างรายได้เรื่อยมา

ศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ จินายน นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ สาขาเกษตรศาสตร์ และชีววิทยา ประจำปี พ.ศ. 2533 ผู้บุกเบิกการปรับปรุงข้าวโพดพันธุ์สุวรรณ

เกษตรกรผู้ทำไร่ข้าวโพดหวาน

นายพิชัยและนางจินตนา ทองเทศ คือหนึ่งในเกษตรกรเจ้าของไร่ข้าวโพดหวานที่อำเภอปากช่อง หากจะกล่าวว่าเขาทั้งสองมีวันนี้ได้ ส่วนหนึ่งเพราะความรู้ที่สถานีวิจัยฯ สนับสนุนก็คงไม่ผิดนัก เขากล่าวว่า “ได้เทคนิคความรู้เรื่องการทำไร่ข้าวโพดหวานพันธุ์อินทรี 2 จากสถานีวิจัยฯ มาเยอะ มีทักษะและประสบการณ์เพิ่มขึ้น มีแรงใจที่จะทำ เจอปัญหาบ่อยก็รู้สึกท้อบ้าง ทั้งอากาศ ผลผลิต ราคา และโรคพืช แต่ก็ไม่เคยคิดว่าจะเลิกทำ”

บนระยะทางก่อนที่ฝึกข้าวโพดจะพร้อมให้เก็บเกี่ยว มีหลายสิ่งต้องเรียนรู้ อุปสรรคก่อให้เกิดความเหนื่อยและท้อเป็นธรรมดา ทว่ามันก็คือองค์ประกอบที่ผ่านมาเพื่อผ่านไป ท้ายที่สุด ประสบการณ์ทั้งหมดก็จะเติมเต็มหลุมบ่ออันขรุขระนั้น เพื่อให้หนทางสู่ความสำเร็จราบเรียบขึ้น นั่นเอง

ต่อยอดความสำเร็จอีกขั้นกับ “น้ำนมข้าวโพด”

ใครหลายคนอาจไม่ทันคาดคิดว่า ข้าวโพดจะสามารถแปรรูปเป็นน้ำนมที่มีกลิ่นหอมละมุนและรสหวานกลมกล่อมได้ ซึ่งถ้าใครเคยขับรถผ่านมาแถวอำเภอปากช่อง ย่อมต้องคุ้นและเคยเห็นทางเข้าร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของไร่สุวรรณฯ ที่มีฝักข้าวโพดขนาดใหญ่ตั้งเด่นอยู่ริมถนน ผู้คนส่วนใหญ่ในร้านล้วนมีเป้าหมายเดียวกันคือ แวะซื้อน้ำนมข้าวโพด

ผลิตภัณฑ์ขายดี พวกเราก็ตีใจ

น้ำนมข้าวโพดพร้อมดื่ม
หอม หวาน อร่อย

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ข้าวโพดหวานพันธุ์อินทรี 2 ได้เผยแพร่โดยการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ของทีมนักวิจัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกเพื่อสร้างรายได้ ด้วยลักษณะเด่นที่มีความหอมกว่าพันธุ์อื่น ร้อยละ 45 ของปริมาณผลผลิตจึงถูกนำมาแปรรูปเป็นน้ำนมข้าวโพดรสชาติหอมหวาน ผ่านกระบวนการผลิตที่ทันสมัยสะอาด เป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของสถานีวิจัยพืชไร่สุวรรณฯ ที่ใครหลายคนรู้จักและเป็นที่ยอมรับ ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของไร่สุวรรณฯ บริเวณด้านหน้าทางเข้าจึงเนืองแน่นไปด้วยผู้คนและนักท่องเที่ยวที่แวะเข้ามาซื้อน้ำนมข้าวโพดติดไม้ติดมือเป็นของฝาก บางวันจำหน่ายหมดตั้งแต่ยังไม่ถึงช่วงบ่าย หากต้องการซื้อปริมาณมาก ควรโทรศัพท์สอบถามล่วงหน้า

มุมดอกไม้สวยงามบริเวณร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ฯ

ชมพระอาทิตย์ตกบริเวณไร่สุพรรณฯ

มุมแวะท่องเที่ยวบริเวณร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ฯ

บ้านจอมพลสุฤกษ์ดี ธนระวีชุด
สามารถติดต่อเพื่อเข้าเยี่ยมชมได้

สถานีวิจัยพืชไร่สุพรรณจากกลีจิจ

 ที่ตั้ง : 298 หมู่ที่ 1 ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา 30320

 การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 1 (พหลโยธิน) มุ่งหน้าสู่ถนนมิตรภาพ เข้าเขตจังหวัดนครราชสีมาจะพบไร่สุพรรณฯ ตั้งอยู่ริมถนนมิตรภาพ หลักกิโลเมตรที่ 155-156 บ้านปางอโศก ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง

 ช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว : ตลอดปีตามช่วงฤดูกาล ฤดูแล้ง ช่วงเดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ ฤดูฝน ช่วงเดือนมีนาคม - ตุลาคม ฤดูหนาว ช่วงเดือนพฤศจิกายน - มกราคม

 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : ชมแปลงปลูกข้าวโพดและเทคโนโลยีการเกษตร เช่น กระบวนการเก็บเกี่ยวผลผลิต รวมถึงพืชไร่ชนิดอื่นๆ ท่ามกลางอากาศบริสุทธิ์ที่โอบล้อมไปด้วยทิวเขา

 ของฝากแนะนำ : ข้าวโพดหวานแสนอร่อย จำหน่ายทั้งแบบฝักต้มและฝักสด ที่นิยมมากเป็นพิเศษคือน้ำนมข้าวโพดรสหวาน กลิ่นหอม จำหน่ายบริเวณด้านหน้าทางเข้าสถานีวิจัยพืชไร่สุพรรณฯ

 สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :

เว็บไซต์ : www.iicrd.ku.ac.th

โทรศัพท์ : 0-4436-1770-6

โทรสาร : 0-4436-1776

อีเมล : raisuwan@ku.ac.th

109

สถานีวิจัยทับกวาง

อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

ทับกวางทับกามนามนี้

กิจมีเพาะพันธุ์ปศุสัตว์

แปรรูปสุกรสารพัด

วิวัฒน์เกษตรประเทศไทย

ผืนป่าดงพญาไฟ

สร้างงานวิจัยสายพันธุ์ปศุสัตว์

ท่ามกลางป่าดิบ “ดงพญาไฟ” ในอดีต พื้นที่ที่ถูกโจษจันว่าเป็นแหล่งระบาดของไข้ป่ามาลาเรียและไข้เลือดออก โจรผู้ร้ายชุกชุมจนแทบไม่มีใครใช้ชีวิตในป่าแห่งนี้ได้ ผ่านเวลาหลายสิบปี กระทั่งปัจจุบันความเป็นเมืองคืบคลาน จากป่าดิบกลายเป็นป่าอุตสาหกรรม “สถานีวิจัยทับกวาง” จึงเกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่วิจัยและพัฒนาปศุสัตว์ไทยด้วยความทุ่มเทของบุคลากรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รุ่นต่อรุ่นโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

ย้อนกลับไปเมื่อปี พ.ศ. 2498 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ขอใช้ที่ดินในนิคมสร้างตนเองทับกวาง จากกรมประชาสงเคราะห์ จำนวน 2,000 ไร่ เพื่อจัดทำไร่นาและสวนตัวอย่าง กระทั่งปี พ.ศ. 2502 ม.ร.ว.ชวินศนดากร วรธรรม ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่หัวหน้าสถานีฝึกนิสิตเกษตรทับกวางเป็นคนแรก เข้าบุกเบิกพื้นที่ 440 ไร่ ใช้เป็นสถานที่ปรับปรุงโคเนื้อพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์บังกาลา และพันธุ์เรดซินดีลูกผสม และฝึกงานให้นิสิตคณะเกษตร สถานีฝึกนิสิตเกษตรทับกวาง จึงก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้จัดตั้ง สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ขึ้น จึงนำสถานีฝึกนิสิตคณะต่างๆ มารวมไว้ด้วยกัน และเปลี่ยนชื่อเป็น สถานีวิจัยทับกวาง และมีบทบาทด้านการวิจัย พัฒนาปรับปรุงการเลี้ยงสุกร การอบรมและส่งเสริมการเลี้ยงสุกร ให้แก่เกษตรกร ปัจจุบันสถานีวิจัยทับกวางสังกัดสถาบันสุวรรณวจากกสิกิจเพื่อการค้นคว้าและพัฒนาปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์สัตว์ ยังคงทำหน้าที่ค้นคว้าและพัฒนาปศุสัตว์เคียงข้างเกษตรกรไทยไม่เปลี่ยนแปลง

เคียงข้างเกษตรกร เลิกเช่นเพื่อนที่คุ้นเคย

ในอ้อมกอดของภูเขาหินและภูเขาหินปูน พื้นที่รูปเกือกม้า 440 ไร่ของสถานีวิจัยทับกวาง ยังคงความเขียวขจีของทุ่งหญ้าปศุสัตว์ ท่ามกลางโรงงานอุตสาหกรรมที่โอบล้อมอยู่ทุกทิศทาง เนื่องจากจังหวัดสระบุรีคือ พื้นที่ที่ถูกประกาศให้เป็นเขตอุตสาหกรรม แต่หน้าที่ในการพัฒนาปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ของสถานีวิจัยฯ ยังต้องดำเนินอยู่ เพราะเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรและโคเนื้อมีอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

สายพันธุ์สุกรของสถานีวิจัยฯ ได้รับการยอมรับว่าเป็นสายพันธุ์ที่ “เลี้ยงง่าย โตไว แข็งแรง” เพราะผ่านการพัฒนาสายพันธุ์โดยนักวิชาการเกษตร ดึงเอาความโดดเด่นของหมู 3 สายพันธุ์ ได้แก่ ลาร์จไวท์ แลนด์เรซ และดูร์รอด มาไว้ในหมูตัวเดียว กระจายให้เกษตรกรไปเลี้ยงขุน หรือหากต้องการแม่พันธุ์ 2 สายพันธุ์เพื่อเพาะพันธุ์ในฟาร์มตนเองก็สามารถคัดสรรได้จากที่นี่ รวมไปถึงน้ำเชื้อจากพ่อหมูพันธุ์ดีก็มีให้บริการ

ลูกสุกรมผสม 3 สายพันธุ์
เลี้ยงง่าย โตไว แข็งแรง

เรียนรู้คุณค่าชีวิต : ปริณทลแห่งความเปลี่ยนแปลง

การดำรงอยู่ของเกษตรกรท่ามกลางการเติบโตของเมืองและภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ปริณทลใกล้เมืองหลวงไม่ใช่เรื่องง่าย บัณฑิตก็เช่นกัน ต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับสิ่งที่ตนชอบและไม่ชอบ ต้องรู้จักปรับตัวและรักในสิ่งที่ทำเสมอ แม้จะมีเงื่อนงำที่จำกัดเพียงใด

นอกจากสายพันธุ์สุกรที่เกษตรกรต่างให้การยอมรับว่าช่วยเพิ่มผลผลิตแล้ว โคขุนและโคพันธุ์ของสถานีวิจัยทับกวาง ก็ได้รับความนิยมจากเกษตรกรเช่นกัน เนื่องจาก “ทนโรค ทนร้อน ให้เนื้อดี” จากการปรับปรุงพันธุ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยนำสายพันธุ์โคพื้นเมืองไทยผสมกับสายพันธุ์บราห์มันและชาโรเลส์ โคพันธุ์กำแพงแสน จึงนับเป็นโคขุนพันธุ์หนึ่งที่มีชื่อเสียงของประเทศ

ด้านการซื้อขาย สถานีวิจัยฯ เน้นเรื่องราคาที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้มุ่งหวังกำไร เพราะบุคลากรในสถานีวิจัยฯ ทุกคนไม่เห็นเกษตรกรเป็น “ลูกค้า” แต่เกษตรกรคือ เพื่อนที่คุ้นเคย แม้ในยามวิกฤติ บุคลากรของสถานีวิจัยฯ ต่างก็ทำหน้าที่เป็นทั้งนักวิชาการคอยให้คำปรึกษา และเป็นกองหนุนกำลังใจ...จึงทำให้เสียงหัวเราะของเจ้าหน้าที่กับพี่น้องเกษตรกรมิให้ได้ยินอยู่ตลอด

หญ้าเขียวขจี อาหารชั้นดีของโคเนื้อ

มูลโคใช้เป็นปุ๋ยอินทรีย์

โคขุนพันธุ์กำแพงแสน

สร้างเพื่อชาวบ้าน พัฒนาผลิตภัณฑ์หมูๆ

หน้าที่ของสถานีวิจัยทับกวางไม่ได้มีเพียงการพัฒนาปศุสัตว์ แต่ยังคงคิดถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของประเทศ ซึ่งในช่วง “วิกฤติต้มยำกุ้ง” เมื่อปี พ.ศ. 2540 ทางสถานีวิจัยฯ ได้เปิดสอนหลักสูตร การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเนื้อสุกร ให้กับผู้ประกอบการรายย่อย โดยมี นายวิรัตน์ สุมณ หัวหน้าสถานีวิจัยฯ เป็นหัวหน้าทีมวิทยากรสอนทำผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ เช่น กุนเชียง ไส้กรอกเปรี้ยว แหนมหมูย่าง หมูทุบ หมูสวรรค์ ฯลฯ ตัวอย่างความสำเร็จ ดังเช่น นายสุทธิพันธ์ พันธุ์ดารา เจ้าของกิจการ “ไพศาลหมูทุบ” ที่ใครหลายคนรู้จัก ซึ่งเริ่มต้นธุรกิจนี้จากการอบรมหลักสูตรแปรรูปผลิตภัณฑ์กับทางสถานีวิจัยฯ นั่นเอง

ปัจจุบัน สถานีวิจัยฯ มีผลิตภัณฑ์จากเนื้อสุกรที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค เช่น การใช้สารสกัดจากน้ำครั่งในการทำกุนเชียงแทนวัตถุเจือปนอาหาร ใช้น้ำสับปะรดหรืออย่างมะละกอหมักเนื้อสัตว์ให้นุ่ม นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์จากเนื้อสุกรของสถานีวิจัยฯ จะรสชาติถูกปากแล้ว ยังมั่นใจได้ว่าสะอาดและปลอดภัย

หมูสวรรค์ในน้ำมันร้อนๆ

ผลิตภัณฑ์กุนเชียงสะอาด พิถีพิถันทุกขั้นตอน

กุนเชียง หมูทุบ หมูสวรรค์ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเนื้อสุกร

หัวหน้าสถานีวิจัยทับกวาง ผู้พัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร

วิวทัศน์ในสถานีวิจัยฯ

สถานีวิจัยทับกวาง

 ที่ตั้ง : 121 หมู่ที่ 10 ตำบลทับกวาง อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี 18260

 การเดินทาง: จากกรุงเทพฯ มุ่งหน้าสู่จังหวัดสระบุรี โดยใช้ทางหลวงหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ สระบุรี - นครราชสีมา) เมื่อถึงโรงพยาบาลอินทรีให้เตรียมขีดขวาเพื่อกลับรถ จากนั้นให้ขีดซ้ายเพื่อเตรียมเลี้ยวเข้าถนนที่มุ่งหน้าสู่วัดถ้าเขาแก้ว (บริเวณสะพานลอยมอเตอร์ไซด์) เมื่อเลี้ยวแล้วให้ขับตรงไปเรื่อยๆ ผ่านวัดถ้าเขาแก้ว จากนั้นจะพบทางแยก ให้เลี้ยวซ้ายจะพบวัดถ้ำนครราชสีมา ณ บริเวณห้วยมุ่ม ให้เลี้ยวขวาและขับตรงไปจะพบสถานีวิจัยทับกวาง

 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : เที่ยวได้ทุกฤดู ฤดูร้อน ช่วงเดือนมีนาคม - มิถุนายน ฤดูฝน ช่วงเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม โดยมากฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน แต่ไม่มากนัก ฤดูหนาว ช่วงเดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์

 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : เยี่ยมชมการเลี้ยงโคแบบปล่อยทุ่ง เรียนรู้วิถีชีวิตในฟาร์มปศุสัตว์ และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากเนื้อสุกรที่มีคุณภาพจากสถานีวิจัยทับกวาง

 สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :

เว็บไซต์ : www.suwan.kps.ku.ac.th/Trs/

โทรศัพท์ : 0-3632-9796

โทรสาร : 0-3632-9794

อีเมล : swkwsr@ku.ac.th

10

สถานีวิจัยเขาหินซ้อน

อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

เขาหินซ้อนศิลางามนามถิ่นนี้

เกษตรศรีพัฒนาท่าแคคฝน

สำปะหลังพุ่มขจีมีให้ยล

สมบูรณ์ล้นเกษตรไทยไฉ่ยังยืน

บุกเบิกผืนดินทราย พัฒนาไร่มันสำปะหลัง

หากย้อนไปเมื่อกว่า 30 ปีที่แล้ว ในยุคที่สัมปทานป่าไม้ในจังหวัดฉะเชิงเทรารุ่งเรือง สิ่งที่มาพร้อมเสี่ยงเลื่อยไฟฟ้าคือ การล้มหายของต้นไม้ ความเสื่อมโทรมของดินและผืนป่า พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแควระบม-สียัด ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอนวมสารคาม ก็เผชิญปัญหานี้ไม่ต่างจากพื้นที่อื่นๆ

ช่วงปี พ.ศ. 2525 - 2529 กรมป่าไม้ได้มอบพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมในตำบลเขาหินซ้อนกว่า 1,200 ไร่ให้แก่ทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อใช้ประโยชน์ และในปี พ.ศ. 2528 พื้นที่ดังกล่าวได้อยู่ในความดูแลของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงได้จัดตั้งเป็นสถาบันวิจัยเขาคินช้อน สังกัดสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2529 ก่อนจะโอนย้ายมาสังกัดสถาบันอินทรีจันทร์สถิตย์เพื่อค้นคว้าและพัฒนาพืชศาสตร์ในปี พ.ศ. 2535

ปัจจุบันสถาบันวิจัยเขาคินช้อนมีภารกิจหลักคือ ผลิตงานวิจัยด้านพืชทนแล้ง พืชสมุนไพร พืชหัว และพืชไร่เศรษฐกิจอื่นๆ เช่น มันสำปะหลัง ถั่วเหลือง มันเทศ หนุ่ยแฝง เป็นต้น แต่ด้วยเหตุที่พื้นที่เขาคินช้อนเป็นภูเขาคินแกรนิต ลักษณะของดินเป็นแบบร่วนปนทราย ไม่อุ้มน้ำ ในชั้นดินมีสารอาหารที่จำเป็นต่อพืชน้อย ทำให้พืชทนแล้งอย่างมันสำปะหลังสามารถให้ผลผลิตได้ดี จึงมีงานวิจัยมันสำปะหลังเป็นหลัก นอกจากนี้ยังเป็นสถานฝึกงานของนิสิตคณะเกษตรจากมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ ทั้งยังส่งเสริมความรู้ด้านการปลูกพืชทนแล้งให้แก่เกษตรกรในพื้นที่โดยรอบและผู้สนใจทั่วไป

ฝึกฝนให้เข้าใจ เพื่อก้าวสู่วิถีเกษตรกรผู้นำ

ด้วยแนวทางการทำงานที่เชื่อว่า หาก “มีเป้าหมายและมีความสุขกับการทำงาน” ผลลัพธ์ที่ได้ย่อมเป็นที่น่าพึงพอใจ ทำให้งานวิจัยของสถานีวิจัยเขาหินซ้อนค่อยๆ พัฒนาและกำลังกลายเป็นส่วนสำคัญในการนำพาสายพันธุ์มันสำปะหลังกว่า 70 สายพันธุ์ในแปลงสาธิตไปสู่พื้นที่ต่างๆ ของประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังตัดใบ ที่เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์จากมันสำปะหลังได้ทุกส่วน ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ปัจจุบันกำลังรอทดสอบสายพันธุ์ใหม่เพื่อรอขึ้นทะเบียนสายพันธุ์ในนามของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ต่อไป

สิ่งที่สถานีวิจัยฯ พยายามทำควบคู่กันไปก็คือ การลงพื้นที่และฝึกอบรมให้กับเกษตรกร เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในงานของตนเอง อีกทั้งยังปลูกฝังแนวคิดทางการเกษตร ฝึกฝนฝีมือให้กับนิสิตอย่างรอบด้าน ตั้งแต่การวางแผนผลิต ลงมือเพาะปลูก โดยไถเตรียมแปลงด้วยตนเอง ดูแลรักษา เก็บเกี่ยว ผลผลิต ตลอดจนเจรจาขายสินค้า เพื่อให้นิสิตเข้าใจถึงวิถีทางเกษตรกร หากเขาไปเป็นเกษตรกร ก็จะเป็นเกษตรกรผู้นำ หรือหากต้องทำงานในลักษณะที่ให้บริการก็สามารถเข้าถึงความต้องการของเกษตรกรได้ดี

ต้นมันสำปะหลังชุดต้นแฝกึ่งสีเขียบบนผืนดินอันแห้งแล้ง คือสัญลักษณ์ของความอดทน ถ้อยทีถ้อยอาศัยของผืนดินและต้นมัน สะท้อนถึงปรัชญาการทำงานของสถานีวิจัยฯ ที่แม้แผ่นดินฟ้าจะร้อนหรือผืนดินจะขาดน้ำสักเพียงใด แต่หัวใจที่เป็นหนึ่งระหว่างเจ้าหน้าที่ ชาวบ้าน และนิสิตผู้แวะมาเยี่ยมเยือนนั้น ทำให้งานของสถานีวิจัยฯ แห่งนี้องงาม

เรียนรู้คุณค่าชีวิต :
ความอุดมสมบูรณ์
ซ่อนตัวอยู่ใต้แผ่นดิน

เขาหินซ้อนได้ชื่อว่าเคยเป็นดินแดนที่มีความกันดารแห้งแล้งอย่างที่สุด หากแต่เมื่อมีการทดลองปลูกพืชที่เหมาะสมก็สามารถฟื้นฟูสภาพดินกลับมาอุดมสมบูรณ์ได้ **บัณฑิตคิดใหม่ จึงไม่พึงท้อถอยต่อปัญหาอุปสรรค โดยเฉพาะเมื่อเริ่มต้นทำงาน เพราะหากมีความมุ่งมั่นอดทน และใช้เวลาแก่ตัวเอง ก็อาจพลิกวิกฤติเป็นโอกาสได้เสมอ**

หัวมันสำปะหลังจากผืนดินอันร้อนระอุ

ทีวีทัศน์ในสถานีวิจัยฯ

สถานีวิจัยเขาคินซ็อน

ที่ตั้ง : 136 หมู่ที่ 12 ตำบลเขาคินซ็อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา 24120

การเดินทาง: จากกรุงเทพฯ ไปตามเส้นทางกรุงเทพฯ - มินบุรี - ฉะเชิงเทรา (ทางหลวงหมายเลข 304) ระยะทาง 75 กิโลเมตร จากนั้นมุ่งสู่อำเภอพนมสารคาม เมื่อถึงตำบลเขาคินซ็อน หลักกิโลเมตรที่ 52 - 53 ให้เลี้ยวขวาแยกจากถนนสายหลัก 304 เข้าทางหลวงชนบท ฉช 3007 (เขาน้ำมอด - ชานีเอ้อ) ต่อไปอีก 8 กิโลเมตรจะถึงสถานีวิจัยเขาคินซ็อน

ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : ฤดูฝน และฤดูหนาว ช่วงเดือนพฤษภาคม - ธันวาคม

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร: เรียนรู้ขั้นตอนกระบวนการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวไร่มันสำปะหลังของเกษตรกร

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :

เว็บไซต์ : www.iicrd.ku.ac.th

โทรศัพท์ : 0-3855-1111

โทรสาร : 0-3855-1201

อีเมล : ijstrs@ku.ac.th

11

สถานีวิจัยประมงศรีราชา

อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ทะเลงามแห่งนี้มีมันค่าล้ำ
เป็นถิ่นตั้งงานวิจัยอันใหญ่ยิ่ง
เพาะพันธุ์ปลาหอยกุ้งมุ้งผลจริง
ประโยชน์ยิ่งทั่วค้ำแดนอ่าวไทย

กลับไปเดินเลียบชายหาดศรีราชา

ท้องทะเลแห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีต้นตอแห่งเฉพาะตัวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาสัมผัส โดยเฉพาะอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี นับเป็นพื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทยที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก ท่ามกลางทัศนียภาพทางทะเลอันน่าหลงใหลนั้น สถานีวิจัยประมงศรีราชา ก็นับเป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่คู่กับชาวศรีราชามาช้านาน โดยมุ่งเน้นพัฒนาและต่อยอดการทำประมงให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน

พื้นที่ชายหาดติดฝั่งทะเลศรีราชาแห่งนี้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ก่อตั้งสถานีวิจัยฯ ขึ้นเพื่อขยายการศึกษาทางด้านชีวภาพและสมุทรศาสตร์ในบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก โดยใช้ชื่อว่า “สถานีปฏิบัติการชีววิทยาประมง” เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2503 ต่อมาในปี พ.ศ. 2508 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สถานีฝักนีสิตประมงศรีราชา” ฝักนีสิตแห่งนี้ เป็นแหล่งผลิตนีสิตประมงที่เปี่ยมไปด้วยคุณภาพรุ่นแล้วรุ่นเล่า ในปี พ.ศ. 2523 สถานีฝักนีสิตฯ ได้โอนไปสังกัดสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเปลี่ยนชื่อเป็น “สถานีวิจัยประมงศรีราชา” การเปลี่ยนแปลงเวียนมาบรรจบอีกครั้งเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2544 สถานีวิจัยฯ ได้ถูกโอนย้ายกลับมาสังกัดที่ฝ่ายสนับสนุนวิชาการ คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จนถึงปัจจุบัน

ภารกิจหลักของสถานีวิจัยฯ คือการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ งานด้านจุลชีววิทยา และงานวิจัยด้านสมุทรศาสตร์ ไม่เพียงเท่านั้นทางสถานีวิจัยฯ ยังให้ความสำคัญเรื่องการสร้างอาชีพให้ชาวประมงในพื้นที่อำเภอศรีราชา โดยฝึกอบรมการเลี้ยงหอยแมลงภูโดยใช้แพเชือกซึ่งไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อท้องทะเล นอกจากนี้ยังมีการเพาะพันธุ์หอยเชลล์ ปลากระพง ปลาการ์ตูน เห็ดทะเล และแพลงก์ตอนสำหรับเป็นอาหารให้สัตว์น้ำวัยอ่อนอีกด้วย

ท้องทะเลยังเต็มไปด้วยเกลียวคลื่นน้อยใหญ่ บางขณะผืนน้ำเรียบเฉย นิ่งงัน หรืออาจมีคลื่นซัดสาดตามอิทธิพลของลมฟ้าอากาศ แต่สำหรับสถานีวิจัยฯ ไม่ว่าอากาศจะเปลี่ยนผัน การพัฒนาความรู้ด้านประมงในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ไม่เคยหยุดนิ่งแม้วินาทีเดียว

“หอยแมลงภู่แบบแพเชือก” ไข่มุกล้ำค่าริมชายฝั่งอ่าวไทย

หอยแมลงภู่มะพร้าว สด รสชาติเยี่ยม

ย้อนอดีตไปเมื่อสิบกว่าปีที่ผ่านมามีโอกาสไปเยี่ยมเยือนศรีราชา ภาพที่เห็นจนชินตาคือท่อนไม้ไผ่สูงพันม้วนน้ำทะเลเรียงต่อกันยาวเป็นทิวแถวตลอดแนวชายฝั่ง ภาพเหล่านี้ไม่เพียงบดบังทัศนียภาพของท้องทะเลเท่านั้น ยามที่ไม้ไผ่หักโค่นไปตามแรงคลื่นก็เกิดเป็นมลพิษต่อทะเลและสัตว์น้ำไม่น้อย แนวคิดการเลี้ยงหอยแมลงภู่มะพร้าวแบบแพเชือกแทนการใช้ไม้ไผ่จึงถือกำเนิดขึ้น โดยสถานีวิจัยประมงศรีราชาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้แนวคิดที่ต่อยอดมาจากการทำปะการังเทียม ซึ่งส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมสัตว์ทะเล และชาวประมง

จุดเด่นของการเลี้ยงหอยแมลงภู่มะพร้าวแบบแพเชือกคือ หอยจะขยับตามแรงคลื่นอยู่ตลอดเวลา เหมือนได้ออกกำลังกายไม่ได้รับผลกระทบยามน้ำทะเลขึ้น - ลง เพราะแพเชือกจะลอยตัวอยู่บนผิวน้ำตลอดเวลา หอยแมลงภู่มะพร้าวที่เกาะอยู่ตามเชือกได้ผิวน้ำจึงสามารถกินแพลงก์ตอนได้อย่างเต็มที่ ทำให้ได้หอยแมลงภู่มะพร้าวที่มีขนาดใหญ่ แข็งแรง ยิ่งไปกว่านั้น เหนื่อยแน่นอน เหนียวนุ่ม ได้ผลผลิตมาก ทำให้ขายได้ราคาดี และเมื่อนำมาปรุงอาหารรสชาติก็อร่อยอย่าบอกใคร

เรียนรู้คุณค่าชีวิต :
เสียงกระซิบจากเกลียวคลื่น
ทะเลตะวันออก

การทำประมงมีความเสี่ยงสูง ต้องอยู่ท่ามกลางสภาพธรรมชาติของท้องทะเลที่ไม่แน่นอนตลอดเวลา สอนให้เราทุกคนรู้ว่าชีวิตก็ล้วนมีความเสี่ยงอยู่รายรอบตัว บัณฑิตจึงควรต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวเอง เพื่อพร้อมเจอความสุขแห่งความเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้เสมอ

ตกผลึกองค์ความรู้อันเลอค่าด้านสมุทรศาสตร์

บทบาทสำคัญประการหนึ่งของสถานีวิจัยฯ คือ การค้นคว้าและวิจัยด้านสมุทรศาสตร์ รวมถึงสิ่งแวดล้อมทางทะเล เช่น ทรัพยากรสัตว์น้ำชนิดต่างๆ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ฯลฯ ซึ่งนับว่าเป็นองค์ความรู้ที่หลากหลายกว้างไกล คุณประโยชน์อันเกออนันต์นี้เองที่มีส่วนสำคัญต่อการสนับสนุนงานวิจัยของคณาจารย์ นิสิต และนักวิจัยในทุกระดับ พร้อมกับเป็นแหล่งเผยแพร่ข้อมูลความรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ชาวบ้าน ชุมชน และประชาชนทั่วไปที่สนใจ

สารพัดสัตว์ทะเลในอวน

บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์ทะเลนาขชนิด

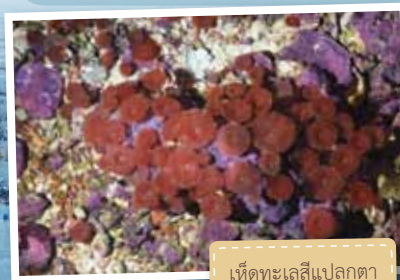
เลือกสรรหอยแมลงภู่คุณภาพดีสู่ท้องตลาด

วิเคราะห์แพลงก์ตอนผ่านกล้องจุลทรรศน์

หอยเชลล์สีสวย

เห็นทะเลสีแปลกตา

ทุกชีวิตที่สถานีวิจัยฯ ล้วนยึดหลักในการทำงานทำนองเดียวกันว่า “งานหนักไม่เคยฆ่าคน” การทำงานที่สถานีวิจัยฯ ก็เช่นเดียวกัน ทุกคนต้องคิดเสมอว่า จะเป็นส่วนหนึ่งในการทำให้สถานีวิจัยฯ เจริญก้าวหน้าได้อย่างไร รวมถึงสามารถเลี้ยงตัวเองได้ ซึ่งคำตอบที่ค้นพบคือ พยายามหาวิธีพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด โดยเริ่มทำงานในสิ่งที่ถนัด เช่น การวิจัยทางสมุทรศาสตร์ให้แก่บริษัทและหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น เมื่อผู้ว่าจ้างได้รับผลอันน่าพอใจก็เกิดการบอกต่อ สถานีวิจัยฯ ก็เริ่มเป็นที่รู้จักในวงกว้าง ข้อสำคัญอีกประการคือ การยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน เวลาทำงานต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เปิดใจรับไอเดียใหม่ๆ เพราะนี่คือส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า คุ่มค่า และมีความสุข

“ปลาการ์ตูน”

ผลผลิตจากงานวิจัย

ช่องทางเพิ่มรายได้มหาศาล

หลายคนคงรู้จัก คุ้นเคย และเอ็นดูเจ้าปลาทะเลตัวเล็กจิ๋ว หน้าตาน่ารัก สีส้มสะดุดตาที่เรียกกันว่า “ปลาการ์ตูน” ซึ่งนี่คือผลงานอันน่าภาคภูมิใจอย่างหนึ่งของสถานีวิจัยฯ

ปลาการ์ตูนสายพันธุ์ส้ม - ขาว และดำ - ขาว เป็นหนึ่งผลผลิตอันเกิดจากงานวิจัยที่สร้างรายได้ให้กับสถานีวิจัยฯ อย่างมาก เริ่มเพาะพันธุ์เพื่อจำหน่ายอย่างจริงจังตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2550 โดยปัจจุบันปลาสวยงามได้รับความนิยมในการเลี้ยงเพิ่มขึ้น แนวคิดหลักของสถานีวิจัยฯ ในการเพาะเลี้ยงปลาการ์ตูนก็คือ ทำอย่างไรให้ผู้ที่สนใจสามารถนำไปเลี้ยงได้โดยไม่กระทบธรรมชาติใต้ท้องทะเล ทางสถานีวิจัยฯ จึงวิจัยและพัฒนาพันธุ์ปลาการ์ตูนขึ้น และฝึกให้ปลาการ์ตูนกินอาหารเม็ดเพื่อความสะดวกในการเลี้ยง ส่วนราคาของปลาการ์ตูนนั้นอยู่ที่ 60 - 90 บาท แต่ถ้าตัวโตมีลักษณะแปลกตาสวยงาม พันธุ์ดี แข็งแรง ก็จะขายได้ในราคาที่สูงขึ้นอีกหลายเท่าตัว นอกจากนี้ทางสถานีวิจัยฯ ยังมีน้ำทะเลคุณภาพดีสำหรับนำไปใส่ตู้เลี้ยงปลาการ์ตูน

เชื่อหรือไม่ว่า ที่นี้จำหน่ายน้ำทะเลได้ทุกวัน

ปลาการ์ตูนสีสันสดใส

ทิวทัศน์บริเวณสถานีวิจัยฯ สงบ สวย นำมาพักผ่อน

ล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง

สถานีวิจัยประมงศรีราชา

 ที่ตั้ง : 101/12 หมู่ที่ 9 ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี 20110

 การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางสายบางนา - ตราด (ทางหลวงหมายเลข 34) จากบางนา ผ่านแม่น้ำบางปะกงจนเข้าสู่เมืองชลบุรี ระยะทางประมาณ 81 กิโลเมตร จากนั้นมีทางบายพาสเพื่ออ้อมเข้าสู่ตัวเมือง แล้วพบทางหลวงหมายเลข 3 หรือถนนสุขุมวิท วิ่งไปตามเส้นทางนี้จะผ่านอำเภอบางแสน อำเภอบางพระ เมื่อถึงค่ายลูกเสือวิชาวุธศรีราชา ให้กลับรถตรงแยกร้านอาหารมูมอรรอย จากนั้นขับต่อไปอีกประมาณ 800 เมตร จะพบป้ายสถานีวิจัยประมงศรีราชา เลี้ยวซ้ายเข้าซอยไม่เกิน 200 เมตรถึงสถานีวิจัยฯ

 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : สามารถเที่ยวได้ทุกฤดูกาล แต่แนะนำช่วงเวลาเก็บหอยแมลงภู่ ซึ่งอยู่ในช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม

 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : ชมแพะเชือกสำหรับเลี้ยงหอยแมลงภู่ (ควรติดต่อเจ้าหน้าที่ล่วงหน้าก่อนเพื่อความสะดวก) ชมบ่อเพาะเลี้ยงและเลือกซื้อพันธุ์ปลาการ์ตูน เห็ดทะเล แพลงก์ตอน โดยจะมีเรือเกษตรศาสตร์ให้บริการนำเที่ยว และมีที่พักไว้รองรับนักท่องเที่ยวที่สนใจ

 สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :

เว็บไซต์ : www.fish.ku.ac.th

โทรศัพท์ / โทรสาร : 03-831-1379

อีเมล : ffisagi@ku.ac.th

12

สถานีวิจัยและฝึกอบรมวนเกษตรตราด

อำเภอเมือง จังหวัดตราด

พฤษชาติ่างพรรณอันหลากหลาย

มีมากชายแดนแสนกว้าง

บูรพาภาคกายรายทาง

แบบอย่างงามตาป่าไทย

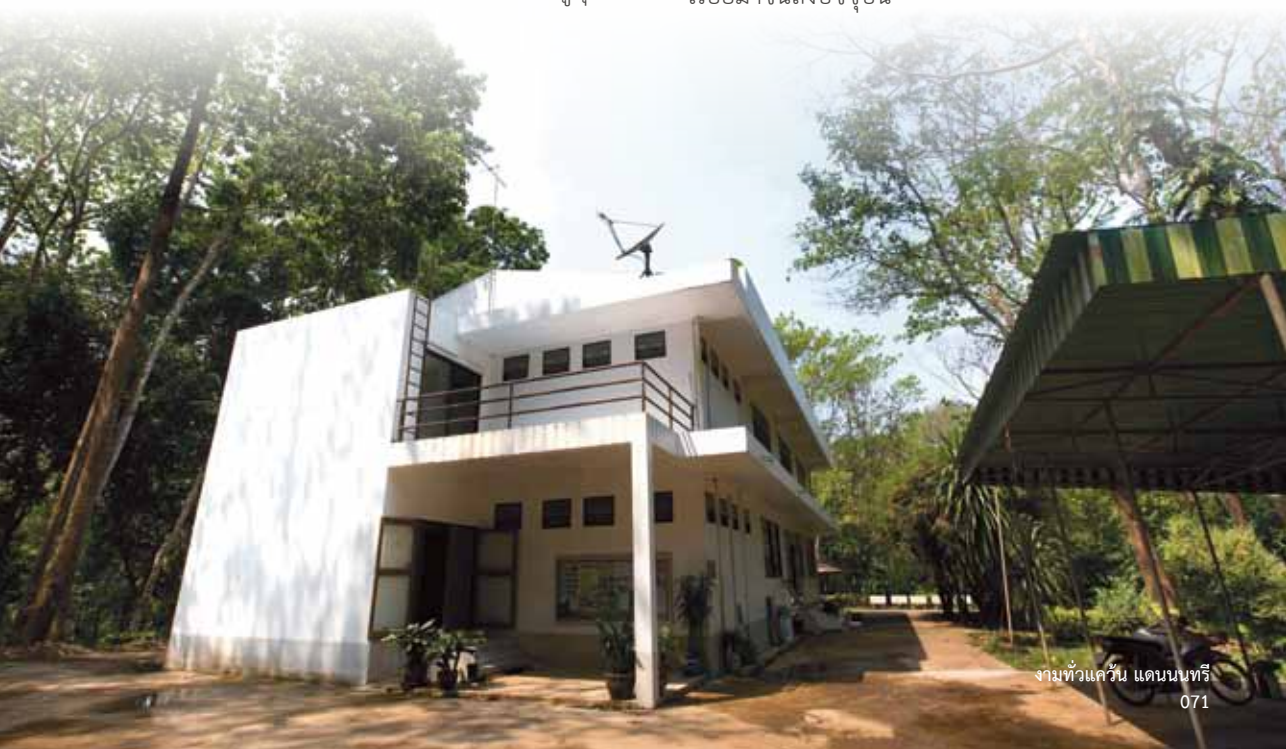
วนเกษตรไทยเขียวขจีแห่งภาคตะวันออก

บนความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติท่ากุ่ม-ห้วยแครง จังหวัดตราด คือที่ตั้งของ **สถานีวิจัยและฝึกอบรมวนเกษตรตราด** ซึ่งนับเป็นสถานีวิจัยด้านวนเกษตรเพียงแห่งเดียวภายใต้สถาบันอุดมศึกษาของไทย จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537

เดิมพื้นที่บริเวณนี้เป็นสวนป่าที่ปลูกตามเงื่อนไขสัมปทานการทำไม้ของบริษัท ตราดทำไม้ จำกัด จนเมื่อปี พ.ศ. 2532 รัฐบาลมีนโยบายยกเลิกการสัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศ บริษัทฯ จึงทำหนังสือถึงมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ขอให้สำรวจพื้นที่และจัดตั้งเป็นสถานีวิจัยฯ เพื่อประโยชน์ต่อสาธารณชน ซึ่งจากการสำรวจพื้นที่อย่างละเอียด สิ่งที่พบคือผืนป่าแห่งนี้สามารถศึกษาวิจัยและสร้างองค์ความรู้ด้านวนเกษตรที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม เหมาะแก่การสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่บุคลากร

ของประเทศได้ทุกระดับ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงเห็นสมควรบรรจุโครงการจัดตั้งสถานีวิจัยฯ ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) และได้รับอนุญาตจากทบวงมหาวิทยาลัย จนเมื่อเริ่มแผนฯ จึงได้ขออนุญาตใช้พื้นที่จากองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) และกรมป่าไม้ จนได้รับอนุญาตให้จัดตั้งอย่างเป็นทางการจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์บนเนื้อที่ 611 ไร่ 2 งาน ซึ่งมีพื้นที่ที่ประชาชนมอบให้รวมอยู่ด้วย 17 ไร่ 2 งาน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

บูรณาการองค์ความรู้ โดยมีธรรมชาติเป็นครูสอน

หัวใจของวนเกษตรคือ ให้การเกษตรกรรมสามารถอยู่ร่วมกับป่าไม้ได้ โดยมุ่งเน้นให้ป่าไม้อันเขียวขจีและไม้ยืนต้นไม้ผล พืชผักต่างๆ อยู่ร่วมกันอย่างสมดุล หากจะเปรียบดั่งน้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า ก็คงไม่ผิดนัก เพราะหลักการความยั่งยืนของผืนป่ายังคงใช้ได้อยู่เสมอ ดังนั้น การเลือกสรรพันธุ์ไม้พรรณไม้ที่เจริญเติบโตได้ดี ประกอบกับเรียนรู้วิธีการปลูกอย่างถูกต้องก่อนนำผลผลิตที่ได้ไปแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าหรือเลือกใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ล้วนมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้เกษตรกรอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างยั่งยืนยาว

วิเคราะห์พันธุ์พืชก่อนนำไปลงปลูก

แปลงป่าวนเกษตร

เรียนรู้คุณค่าชีวิต : นนทรีนั้นงามได้แม้ในป่าชายแดน

คันทนทรีได้พิสูจน์ตนเองแล้วว่าสามารถขึ้นได้ทุกที่ แม้กระทั่งในพื้นที่ป่าชายแดนประเทศก็ยังดำรงคนอยู่ได้อย่างเข้มแข็งและงดงาม ลูกแม่มนทรีทั้งหลายจึงพึงมองให้เห็นว่า ทุกชีวิตในสังคมที่อุบัติขึ้นมา ล้วนต้องต่อสู้ ออกทน และประนีประนอม กว่าที่จะประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้

บนพื้นที่อันกว้างใหญ่ของสถานีวิจัยฯ มีสภาพภูมิอากาศร้อนชื้นตลอดปี ทว่าไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำวนเกษตรใน 3 รูปแบบหลัก นั่นคือ วนเกษตรสวนบ้าน ใช้พื้นที่ว่างบริเวณที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าไม้ ปลูกพืชผักต่างๆ นำมาใช้ในครัวเรือน วนเกษตรในสวนยางพารา ปลูกพืชแทรกในสวนยางพารา ทั้งพืชทนร่ม และพืชล้มลุกประจำท้องถิ่น เพิ่มรายได้ให้เกษตรกรและลดปัญหาการพังทลายของหน้าดิน วนเกษตรในสวนผลไม้ ทั้งทุเรียนเงาะ ลองกอง มังคุด เป็นต้น ช่วยให้ไม้ป่าและไม้ผลอยู่ร่วมกันอย่างเหมาะสม

แนะนำความรู้ด้านวนเกษตรในสวนผลไม้ให้แก่ชาวบ้าน

การมาเยี่ยมเยือนสถานีวิจัยฯ แห่งนี้ยังเสมือนได้ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชมการผลิตถ่านอัดแท่งอนามัยจากเศษไม้และปลายไม้ที่ได้จากสวน และ น้ำส้มควันไม้ อันเป็นผลพลอยได้จากการเผาถ่าน ซึ่งนำไปใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรอินทรีย์ได้ดี ทุกองค์ประกอบที่กล่าวมานั้นอิงพื้นฐานในหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นรากฐานของชีวิตและแผ่นดิน ไม่ต่างกับการก้าวออกจากรั้วมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่เต็มไปด้วยความท้าทายในการปรับตัวให้เข้ากับทุกสภาพแวดล้อม

เตรียมนำพันธุ์ไม้ไปลงปลูก

วนเกษตรในสวนยางพารา

ถ่านอัดแท่งอนามัยจากเศษกิ่งไม้

กระบวนการผลิตน้ำส้มควันไม้

ไม้กฤษณา เร่วหอม

สารธรรมชาติเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

หากเอ่ยถึงไม้ขึ้นชื่อประจำจังหวัดตราด ย่อมนึกถึง ไม้กฤษณา (*Aquilaria crassna*) เพราะในประเทศไทยมีการเพาะปลูกที่นี้มากเป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากมีสภาพสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ทางสถานีวิจัยฯ เห็นความสำคัญของไม้เศรษฐกิจชนิดนี้ จึงได้ทำการวิจัย สำรวจ และเก็บข้อมูลการปลูกสวนป่าไม้กฤษณา อีกทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้รองรับกับช่องทางการตลาดในประเทศ

นักวิจัยเก็บตัวอย่างไม้กฤษณา

เร่วช้าง หนึ่งในพืชตระกูลชิง

ไม่เพียงแต่ไม้กฤษณาเท่านั้นที่ได้รับความสนใจ เร่วหอม (*Etlingera punicea*) พืชตระกูลชิง (พืชล้มลุกที่มีเหง้าและลำต้นอยู่ในดิน) ซึ่งเจริญเติบโตได้ดีในบริเวณที่มีปริมาณน้ำฝนและความชื้นสูง ทั้งยังเปี่ยมด้วยรสชาติในการปรุงอาหารของภาคตะวันออก และมีสรรพคุณเป็นยาสถานีวิจัยฯ ได้นำมาทดลองปลูกในสวนยางพารา สวนไม้ผล และสวนป่า เพื่อพัฒนาเทคนิคการปลูก ขยายพันธุ์ และนำไปทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เนื่องจากเร่วหอมเมื่อนำไปกลั่นด้วยไอน้ำ จะสามารถสกัดน้ำมันหอมระเหยออกมาได้ ทั้งยังเป็นส่วนผสมของยาสีฟัน น้ำยาบ้วนปาก เจลล้างมือ ฯลฯ นับว่าเป็นก้าวสำคัญของวงการพืชสมุนไพรไทยที่สามารถนำเร่วหอมมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางในภาคอุตสาหกรรม

ต้นและดอกเร่วหอม

ปั่นจักรยานเล่นในสถานีวิจัยฯ

เดินเล่นชมทิวทัศน์รอบสถานีวิจัยฯ

สถานีวิจัยและฝึกอบรมวนเกษตรตราด

ที่ตั้ง : 37/1 หมู่ที่ 8 ตำบลท่ากุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดตราด 23000

การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางพิเศษสาย 7 (มอเตอร์เวย์) ไปจนถึงบริเวณทางแยกต่างระดับ อำเภอบ้านบึง เลี้ยวซ้ายมุ่งหน้าไปทางอำเภอแกลง จังหวัดระยอง โดยใช้ทางหลวงแผ่นดินสาย 344 (ชลบุรี - แกลง) เลี้ยวซ้ายบริเวณสามแยกอำเภอแกลง ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (สุขุมวิท) มุ่งหน้าสู่จังหวัดตราด เลี้ยวซ้ายบริเวณสี่แยกก่อนเข้าตัวเมืองตราด ใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 318 (ตราด - อำเภอคลองใหญ่) จากสี่แยกตัวเมืองตราดประมาณ 12 กิโลเมตร จะพบด่านทหาร เลี้ยวซ้ายโดยใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3271 (เนินสูง - ด่านชุมพล) ประมาณ 16 กิโลเมตร จะพบป้ายชื่อสถานีวิจัยและฝึกอบรมวนเกษตรตราด เลี้ยวขวาตรงทางแยกไปตามถนนคอนกรีตระยะทาง 2 กิโลเมตรถึงสถานีวิจัยฯ

ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : ช่วงเดือนตุลาคม - กุมภาพันธ์ ในช่วงฤดูฝนจะพบกับฝนตกต่อเนื่องตลอดทั้งวัน อาจมีพายุและลมแรงในบางครั้ง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : ท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับเส้นทางศึกษาเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้วนเกษตรเชิงบูรณาการทั้ง 14 จุด คือ วนเกษตรสวนบ้าน การปลูกไม้ไผ่แบบผสมผสาน การปลูกไม้เพื่อปรับปรุงโครงสร้างป่า การปลูกไม้โตเร็วเพื่อการฟื้นฟู การปลูกไม้ป่าผสมผสาน วนเกษตรในสวนยางพารา ศูนย์สาธิตการใช้ประโยชน์ไม้ ศูนย์สาธิตการแปรรูปผลผลิตการเกษตร เรือนเพาะชำกล้าไม้ วนเกษตรในสวนผลไม้ แปลงรวมพันธุ์พืชสกุลเร็ว ฟาร์มเลี้ยงเนื้อทรายในสวนป่า การทดสอบดินกำเนิดไม้กฤษณา และสวนรุกขชาติวนเกษตร

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :
เว็บไซต์ : <http://tar.rdi.ku.ac.th>
โทรศัพท์ : 0-2579-0032
โทรสาร : 0-2579-7546
อีเมล : rdi.tar@ku.ac.th

13

สถานีวิจัยกาญจนบุรี

อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

ยลทิวเขาแลลี้วรมชวยฟ้า
งามจับตาศตริ้งจิตชวนคิคฝัน
ถิ่นจรมุ่งสร้างเกษตรพลัน
ไม้ผลอันมั่งคั่งให้ยั่งยืน

ศูนย์กลางความรู้เรื่ององุ่นแห่งภาคตะวันตก

ภาพของแม่น้ำและเทือกเขาสูงต่ำที่ปกคลุมด้วยต้นไม้ คือหนึ่งในความหลากหลายทางธรรมชาติของจังหวัดกาญจนบุรีที่ผู้คนล้วนประทับใจเมื่อได้มาเยือน ท่ามกลางกระแสการพัฒนาที่โหมกระหน่ำ สถานีวิจัยกาญจนบุรี ยังคงยึดมั่นพื้นฐานในการผลิตงานวิจัยเชิงคุณภาพด้านเกษตรและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คนในพื้นที่และเกษตรกรทั่วไปได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

อากาศหนาวเย็นที่อำเภอทองผาภูมิ คือ จุดเริ่มต้นที่ทำให้จังหวัดกาญจนบุรีและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ริเริ่มโครงการพัฒนาการเกษตรในเขตอากาศหนาวเย็นเมื่อปี พ.ศ. 2529 มีการทดสอบโดยนำพืชต่างถิ่นและไม้ผลเขตหนาวมาปลูกหลายชนิด จนในปี พ.ศ. 2534 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ได้ขอใช้พื้นที่ประมาณ 450 ไร่ จากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดกาญจนบุรี ตำบลวังดัง อำเภอเมือง เพื่อจัดตั้งเป็นสถานีวิจัยฯ โดยปัจจุบันสังกัดสถาบันค้นคว้าและพัฒนาาระบบนิเวศเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แม้จะเป็นเพียงการย้ายอำเภอ ทว่าสภาพพื้นที่และภูมิอากาศก็แตกต่าง จึงต้องมีการปรับแผนดำเนินงาน เพราะที่ตั้งของสถานีวิจัยฯ นั้นแห้งแล้ง ดินเสื่อมสภาพ ฝนทิ้งช่วงเป็นประจำ ตลอดแนวเทือกเขาหินปูนมีความต่างของระดับอุณหภูมิในช่วงกลางวันและกลางคืนมากเป็นพิเศษ จึงต้องพยายามศึกษาวิจัยเพื่อหาระบบการเกษตรที่เหมาะสม ทำหน้าที่เป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพพืชดั้งเดิมที่ปลูกกันอยู่แล้วให้มีผลผลิตที่มีคุณภาพมากขึ้น โดยเฉพาะองุ่น แคนตาลูป และมันสำปะหลัง ซึ่งถือเป็นพืชเด่นของสถานีวิจัยฯ ทั้งยังดำเนินกิจกรรมในเชิงให้ความรู้อื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรท้องถิ่นอีกด้วย

“องุ่น”

วิถีแห่งการพัฒนาสิ่งใหม่บนพื้นฐานดั้งเดิม

องุ่นรับประทานสดมีการปลูกอย่างแพร่หลายในประเทศไทยมากกว่า 45 ปีแล้ว แต่มักเจอปัญหาโรคและแมลงเข้ามาทำลายผลผลิตให้เสียหายและลดทอนคุณภาพ สถานีวิทยกัญจนบุรีจึงพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตองุ่นอย่างต่อเนื่องจนเป็นศูนย์กลางความรู้เกี่ยวกับองุ่นในทุกด้าน เช่น การประยุกต์ใช้โครงหลังคาพลาสติก ช่วยลดความเสี่ยงต่อโรค แมลง และความเสียหายอันเนื่องมาจากสภาพอากาศ เพราะโดยธรรมชาติ องุ่นเป็นพืชที่แพ้ฝน แพ้อากาศหนาว ล่าสุดคือ การจัดการสวนองุ่นแบบใหม่ในสวนองุ่นเก่าที่มีอายุ 5 ปีขึ้นไป ช่วยให้ดูแลจัดการง่าย ลดต้นทุนทั้งเรื่องปุ๋ย ยา และแรงงาน ที่สำคัญคือ ผลผลิตสูงขึ้น มีคุณภาพ รสชาติหวาน กรอบ และปลอดภัยต่อผู้บริโภค นอกจากนี้ยังนำองุ่นพันธุ์ใหม่คือ องุ่นรับประทานสดไร้เมล็ดพันธุ์ Perlette และ Marroo Seedless มาทดสอบปลูกจนได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย

ที่ตั้งของสถานีวิทยฯ คือส่วนหนึ่งในโครงการปฏิรูปที่ดินของภาคเอกชน ซึ่งมีชุมชนอาศัยอยู่ ดังนั้น ด้วยความเชื่อที่ว่า “เราเข้ามาสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน เราจึงต้องให้เกียรติ

ผู้ที่อยู่มาก่อน โดยฟังความต้องการของเขา แล้วงานวิจัยก็จะตอบโจทย์ที่นั่น” นอกจากนี้ สถานีวิทยฯ ยังมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำในพื้นที่ โดยประสานกับหน่วยงานต่างๆ และร่วมกับชุมชน จนเกิดโครงการประปาหมู่บ้าน ซึ่งใช้พื้นที่ของสถานีวิทยฯ เป็นบ่อรองรับน้ำและสร้างแท็งก์น้ำเพื่อแจกจ่ายให้แก่ชุมชนมากกว่า 300 ครัวเรือนในพื้นที่ 5,000 ไร่ สอดคล้องกับหัวใจในการดำเนินงานที่ยึดหลักว่า ชาวบ้านต้องได้ประโยชน์จากเรา ถ้าชาวบ้านไม่ได้ประโยชน์ เราก็อยู่ไม่ได้

ผลองุ่นพันธุ์ Marroo

เรียนรู้คุณค่าชีวิต :

ความหอมหวานขององุ่นในที่สุด

การทดลองปลูกองุ่น พืชเมืองหนาวในพื้นที่ภูเขาของเมืองกาญจน์ เป็นความท้าทายอย่างยิ่งของการค้นหาระบบการเกษตรที่เหมาะสม **ชีวิตของทุกคนก็ไม่แตกต่างกัน** อาจจะต้องลองผิดลองถูก ล้มแล้วลุก ท้อแท้แต่ไม่ท้อถอย และหากมีความมุ่งมั่นมากพอแล้ว ก็必将พบความหอมหวานในชีวิตได้ในที่สุด

นั่งรถชมไร่

แสงสุดท้ายของวันภายในสถานีวิจัยฯ

เยี่ยมชมแปลงทดลองปลูกแคนตาลูป

สถานีวิจัยกาญจนบุรี

 ที่ตั้ง : 303 หมู่ที่ 9 ตำบลวังดัง อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี 71190

 การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ใช้ถนนเพชรเกษมหรือถนนบรมราชชนนี ผ่านอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม อำเภอบ้านโป่ง อำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง จนถึงตัวจังหวัดกาญจนบุรี จากนั้นมาทางอำเภอไทรโยค (ทางหลวงหมายเลข 323) ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 26 กิโลเมตร ผ่านมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (อยู่ขวามือ) แยกบ้านเก่า โรงงานสุราพิเศษทิพราช เมื่อถึงป้อมตำรวจหน้าซุ้มวัดหนองสามพราน จะพบหลักกิโลเมตรและมีทางเข้าสถานีวิจัยกาญจนบุรี อยู่ทางขวา ให้เลี้ยวขวาและตรงมาเรื่อยๆ ประมาณ 3 - 4 กิโลเมตร จะพบป้ายสถานีวิจัยฯ และให้เลี้ยวขวาเข้าทางลูกรังจนถึงสถานีวิจัยกาญจนบุรี

 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : เที่ยวได้ตลอดทั้งปี แนะนำช่วงฤดูหนาว (เดือนพฤศจิกายน - มกราคม) อากาศหนาวเย็น กลางวันไม่ร้อนจนเกินไป

 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : เยี่ยมชมแปลงองุ่น รับประทานสดไร้เมล็ดที่สามารถเก็บรับประทานได้จากต้น แปลงแคนตาลูปพันธุ์สายพันธุ์และไม้ผลตามฤดูกาล รับประทานความหวาน กรอบ ได้มาตรฐาน เรียนรู้วิถีชีวิตชาวสวนรูปแบบใหม่ท่ามกลางบรรยากาศโล่งสบายของชายเขาหินปูน

 สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :

เว็บไซต์ : www.aerdi.ku.ac.th

โทรศัพท์ : 08-1812-2506

อีเมล : rdgbrj@ku.ac.th

14

สถานีวิจัยประมงกำแพงแสน

อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

อันแดนนามนก้องกำแพงแสน
ณ เขตแคว้นนครปฐมสมศักดิ์ศรี
เพาะพันธุ์ปลาแหล่งใหญ่ในวาริ
จุดหมายมีเสริมส่งประมงไทย

พลังขับเคลื่อนการประมงน้ำจืดไทย

ในบ่อเพาะเลี้ยงของ สถานีวิจัยประมงกำแพงแสน ชีวิตน้อยๆ ของปลาชนิดก้างเจริญเติบโตในความดูแลอย่างพิถีพิถัน สถานีวิจัยฯ แห่งนี้เดิมชื่อว่า **สถานีปฏิบัติการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ** สังกัดภาควิชาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2534 ต่อมาได้โอนย้ายมาสังกัดฝ่ายสนับสนุนวิชาการ คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และได้เปลี่ยนชื่อเป็นสถานีวิจัยประมงกำแพงแสน เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2544

สถานีวิจัยประมงกำแพงแสน มีพื้นที่ประมาณ 100 ไร่ ตั้งอยู่ในบริเวณมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม แบ่งพื้นที่เป็นกลุ่มอาคารที่ตั้งสถานีวิจัยฯ รวมถึงโรงเรือนเพาะและอนุบาลสัตว์น้ำ ประมาณ 40 ไร่ และอีกส่วนเป็นพื้นที่บ่อดิน บ่อพักน้ำ บ่อทิ้งน้ำ รวมระบบคลองส่งน้ำ และคลองทิ้งน้ำ ประมาณ 60 ไร่

แม้ว่างานสนับสนุนการเรียนการสอนและการฝึกปฏิบัติงานภาคสนามของนิสิตคณะประมงคือภารกิจหลักของที่นี่ ทางสถานีวิจัยฯ ยังมีความพร้อมในเรื่องการส่งเสริมงานวิจัยของอาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนการทำวิทยานิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษาทางด้าน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเศรษฐกิจ รวมทั้งมีงานศึกษาวิจัยเพื่อค้นคว้าพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดชนิดต่างๆ งานวิจัยทางด้านปฏิบัติการนิเวศวิทยาน้ำจืด เช่น การเพาะเลี้ยงปลานิล แปลงเพศ การเพาะพันธุ์และอนุบาลกุ้งก้ามกราม การวิเคราะห์คุณภาพน้ำของบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นต้น ทั้งนี้ยังได้มีการจัดอบรมเทคนิคการเพาะเลี้ยงปลานิลและความรู้ด้านวิชาการอื่นๆ ให้เกษตรกรอยู่อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งเป็นแหล่งจำหน่ายลูกปลานิล แปลงเพศที่มีชื่อเสียงอีกด้วย

ปลานิลแปลงเพศ มหัศจรรย์สร้างอาชีพ

ปลานิล สัตว์น้ำจืดที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว ผสมพันธุ์ได้ตลอดปี เป็นปลาเศรษฐกิจที่เกษตรกรไทยนิยมเลี้ยงจำหน่ายและบริโภคมานาน เพราะมีรสชาติดี โครงการวิจัยเพาะพันธุ์ปลานิลแปลงเพศ คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงเกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้เพาะพันธุ์ปลานิล เพราะส่วนมากยังประสบปัญหาเรื่องการเจริญเติบโต และขนาดที่ต่างกันของปลา จึงทำการค้นคว้าเพื่อแก้ไขปัญหา โดยให้อาหารผสมฮอร์โมนเพศผู้แก่ลูกปลานิลในระยะวัยอ่อน ใช้เวลาประมาณ 23 วัน ปลานิลก็จะเติบโตเป็นเพศผู้

คัดเลือกไข่ปลานิลในโรงเพาะพันธุ์

เก็บไข่ปลานิลออกจากปากแม่ปลา เพื่อนำไปไว้ในโรงเพาะพันธุ์

เหตุที่ต้องแปลงเพศลูกปลาให้เป็นเพศผู้ก็เพราะว่าโดยธรรมชาติของปลานิลตัวเมียหลังจากวางไข่จะอมไข่ไว้ในปาก (อนุบาล) ช่วงเวลานี้เองที่แม่ปลาจะไม่กินอาหาร ทำให้การเจริญเติบโตหยุดชะงัก หากสังเกตดูจะพบว่า ปลานิลตัวผู้ที่อายุไล่เลี่ยกับตัวเมียจะมีขนาดใหญ่กว่ามาก แสดงให้เห็นว่า ปลานิลตัวผู้มีการเจริญเติบโตที่ดีกว่านั่นเอง

เรียนรู้คุณค่าชีวิต : หวนรำลึกประวัติปลานิลพระราชทาน

น้อยคนที่จะรู้ว่า ปลานิลจำนวน 50 ตัว ที่ได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่นเมื่อ 48 ปีที่แล้ว บัดนี้ได้กลายเป็นอาหารหลักอย่างหนึ่งของชาวไทย จากน้ำพระราชหฤทัยของในหลวงที่ได้พระราชทาน การตระหนักรู้ถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของบางสิ่งบางอย่าง เป็นเรื่องสำคัญและละเอียดอ่อน ช่วยให้เห็นคุณค่ามีความเข้าใจต่อชีวิตและสิ่งที่กำลังดำเนินอยู่ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ทางสถานีวิจัยฯ สามารถการันตีสัดส่วนของปลาชนิด
 ในบ่อให้มีเพศผู้ได้มากถึงร้อยละ 98 ลูกพันธุ์ปลาชนิด
 จึงเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง แต่ละสัปดาห์จะมีเกษตรกร
 พ่อค้าแม่ค้ามารับลูกปลาชนิดไปจำหน่ายและเพาะเลี้ยงต่อ
 อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้สร้างรายได้ ยังเป็นการส่งต่อ
 องค์ความรู้ด้านการเพาะเลี้ยงปลาชนิดปากต้อปาก เพราะ
 โดยปกติทางสถานีวิจัยฯ มีความสม่ำเสมอในการเยี่ยมชม
 เกษตรกร พูดคุย แนะนำ รวมถึงจัดโครงการอบรมต่างๆ
 ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาวิชาชีพเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว
 ซึ่งนับว่าเป็นผลกำไรที่คืนกลับสู่สังคมอย่างเป็นรูปธรรม

เตรียมลูกปลาชนิดให้เกษตรกรที่มารับซื้อ

ลูกปลาชนิดในบ่อซีเมนต์ การันตีว่าเป็นเพศผู้ร้อยละ 98

ปลาหลากหลายชนิดในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ

แหล่งบ่มเพาะเกษตรกรเลือดใหม่

โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านและเกษตรกรในละแวกอำเภอ กำแพงแสนมีอาชีพเลี้ยงปลาในลานมากกว่าปลาน้ำจืดชนิดอื่น ปัญหาที่เกษตรกรแถบนี้พบมากที่สุดคือ สภาพแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องน้ำ ซึ่งเป็นตัวแปรหลักที่ทำให้ปลานิลเกิดโรคและตายลง การบริหารจัดการที่ดีและมีระบบจึงต้องทำควบคู่ไปกับวิธีการเลี้ยงที่ถูกต้อง เรื่องเหล่านี้ต้องอาศัยประสบการณ์ ความรู้ และการบริหารจัดการ จึงจะช่วยแก้ปัญหาให้ผ่านพ้นไปได้

นิสิตลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง

สถานีวิจัยฯ ฝึกสอนนิสิตอย่างเข้มข้น โดยมุ่งเน้นให้ลงมือปฏิบัติจริง ฝึกให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล สอดแทรกการบริหารจัดการและความรู้เรื่องการทำธุรกิจประมงอย่างรอบด้าน บางครั้งนิสิตได้เรียนรู้จากการพูดคุยกับเกษตรกรมืออาชีพที่เข้ามาเป็นลูกค้าของสถานีวิจัยฯ สอบถามความเป็นไปที่เกิดขึ้นในระบบอุตสาหกรรมหรือการตลาดโดยรวมของวงการประมงน้ำจืด การฝึกทักษะเช่นนี้ก็เพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ไม่เพียงแต่มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการ ยังมีความรู้ทางวิชาการเพิ่มพูนขึ้น กล่าวคือ ปลุกฝังให้มีความรู้ด้านประมงและธุรกิจควบคู่กัน ในภายภาคหน้าจะได้มีความพร้อมในการเป็นเจ้าของกิจการเกี่ยวกับประมงที่ดี ซึ่งหลักการบริหารจัดการที่เป็นระบบนั้นก็สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ในทุกอาชีพเช่นกัน

จระเข้ หนึ่งในงานวิจัยสัตว์น้ำของสถานีวิจัยฯ

ทิวทัศน์ในสถานีวิจัยฯ

สถานีวิจัยประมงกำแพงแสน

ที่ตั้ง : 1 หมู่ที่ 6 ถนนมาลัยแมน ตำบลกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 73140

การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ มุ่งหน้าสู่จังหวัดนครปฐม ได้หลายเส้นทาง เช่น ถนนเพชรเกษม ถนนบรมราชชนนี ถนนรัตนธิเบศร์ เข้าสู่อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มาที่สามแยกมาลัยแมน (ทางหลวงหมายเลข 4) จากนั้นใช้ทางหลวงหมายเลข 321 (นครปฐม - สุพรรณบุรี) มุ่งตรงสู่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ระยะทางโดยประมาณ 30 กิโลเมตร สถานีวิจัยประมงกำแพงแสนตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยฯ ใกล้กับศูนย์วิจัยและพัฒนาอ้อยและน้ำตาล

ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : ปรานิลมีการวางไข่ตลอดปี สามารถเที่ยวชมได้ทุกฤดู ช่วงเดือนเมษายน - มิถุนายน มีการเพาะพันธุ์ปลาตะเพียนและปลายี่สก

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : ชมและเรียนรู้กรรมวิธีการเพาะเลี้ยงปลาในขั้นตอนต่างๆ ทั้งในบ่อซีเมนต์และบ่อดิน ชมโรงเรือนเพาะพันธุ์ปลา รวมถึงปลาน้ำจืดชนิดอื่นๆ

การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ : ดูนกน้ำในพื้นที่ของสถานีวิจัยฯ เช่น นกเป็ดน้ำ นกกระยาง ชมพระอาทิตย์ขึ้นบริเวณบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ภายในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน อาทิ สวนไม้หอม ถนนอุโมงค์ต้นไม้ อุทยานแมลงเฉลิมพระเกียรติ ศูนย์พืชผักเขตร้อน คาวบอยแลนด์ และการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ภายในวิทยาเขตอีกมากมาย

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :

เว็บไซต์ : www.fish.ku.ac.th

โทรศัพท์ / โทรสาร : 0-3435-1594

15

สถานีวิจัยประมงสมุทรสงคราม

อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ชายทะเลชายน้ำงามล้ำ

ประมงแนวหน้าน้ำกร่อย

เพาะพันธุ์มีจนาล่องลอย

เกษตรพลอยก่อตั้งยั่งยืน

จุดเริ่มต้นของความพากเพียรบนผืนน้ำกร่อย

บนเส้นทางที่น้ำพารทุกคันมุ่งหน้าลงสู่ภาคใต้ จังหวัดสมุทรสงครามคือหนึ่งในจุดแวะที่โอบล้อมไปด้วยเรือกสวน ลำคลอง ทั้งยังเป็นที่ตั้งของ สถานีวิจัยประมงสมุทรสงคราม ศูนย์รวมองค์ความรู้ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ยินห์ยัดการสร้างคุณประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมอย่างแน่วแน่มาช้านาน

จุดเริ่มต้นของสถานีวิจัยฯ เกิดจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้จัดตั้ง สถานีวิจัยเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจังหวัดสมุทรสงคราม สังกัดสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2532 มหาวิทยาลัยฯ ได้ดำเนินการขอใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์บริเวณตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งมีเนื้อที่กว่า 74 ไร่ ทำการบุกเบิกที่ดิน ก่อสร้างอาคาร รวมถึงวัสดุอุปกรณ์เพื่องานวิจัยด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และได้โอนย้ายมาสังกัดฝ่ายสนับสนุนวิชาการ คณะประมง และเปลี่ยนชื่อเป็นสถานีวิจัยประมงสมุทรสงครามอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน

ในอดีต พื้นที่บริเวณรอบสถานีวิจัยฯ คือแหล่งเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำขนาดใหญ่ ทว่าประสบปัญหาเกี่ยวกับโรคไวรัสหัวเหลือง กุ้งจำนวนมากตายลง และเป็นเรื่องยากที่จะเพาะเลี้ยงให้ดีเช่นเดิม เพราะระบบนิเวศแปรสภาพไปแล้ว แต่นั่นไม่ใช่ปัญหาที่ทำให้การพัฒนาหยุดชะงัก เพราะปัจจุบันสถานีวิจัยฯ ได้ร่วมมือกับกรมประมงในการศึกษาและฟื้นฟูให้การเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำสำเร็จผลอีกครั้ง ทั้งยังมุ่งเน้นภารกิจหลักของสถานีวิจัยฯ นั่นคือ ให้ความรู้ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สนับสนุนงานวิจัย และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยง รวมถึงฝึกงานนิสิต คณะประมง และบริการวิชาการอันเป็นประโยชน์ โดยมีปอดทดลองเพาะเลี้ยงทั้งแบบปูนซีเมนต์และบ่อดิน

แหล่งน้ำที่สถานีวิจัยฯ ใช้เป็นน้ำกร่อย การเพาะเลี้ยงหรืออนุบาลสัตว์น้ำจึงมีข้อจำกัดหลายประการ ทว่านั่นก็เป็นบทพิสูจน์สำคัญอีกเช่นเดียวกันว่า แม้ในพื้นที่ที่ธรรมชาติสร้างข้อจำกัดเอาไว้ ความสำเร็จก็เกิดขึ้นได้เสมอหากไม่หยุดเพียรพยายาม

ปลากะพงขาวในบ่อดิน

ความซับซ้อนที่ดูเหมือนเรียบง่าย

แม้การเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวจะเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อนและประสบความสำเร็จได้ยาก ประเทศไทยก็ยังเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวขนาดใหญ่แห่งหนึ่งของโลก ทว่าปัจจุบัน แหล่งน้ำมักมีปัญหามลพิษเจือปน คุณภาพน้ำเริ่มควบคุมยาก เกษตรกรพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า เลี้ยงปลาในแม่น้ำลำบากขึ้น ข้อจำกัดนั้นทำให้การเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในบ่อดินเป็นที่นิยมมากขึ้น เพราะควบคุมคุณภาพน้ำได้ดีกว่า โดยในสถานีวิจัยประมงสมุทรสงครามมีบ่อดินขนาดใหญ่ ซึ่งนอกจากการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ปลาทะเล และอาร์ทีเมีย (ไรน้ำสีน้ำตาล) ปลากะพงขาวยังเป็นหนึ่งในสัตว์น้ำที่สถานีวิจัยฯ ให้ความสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ด้านการเพาะเลี้ยงแก่เกษตรกรและผู้สนใจ โดยเฉพาะ การส่งเสริมวิธินุบาลปลากะพงขาวในบ่อดินโดยการให้อาหารเม็ด

เรียนรู้คุณค่าชีวิต :

มองดูชีวิตคนจากปลากะพงขาว

การเลี้ยงปลากะพงขาวเป็นสิ่งมหัศจรรย์ของการประมง เพราะสามารถจะประสบความสำเร็จได้ในน้ำจืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย **ชีวิตของมนุษย์ในหลายครั้งก็ไม่อาจเลือกสภาพแวดล้อมที่ดำรงอยู่ได้ จึงจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนตัวเองให้เข้ากับทุกสถานการณ์ทั้งที่อาจจะพึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา**

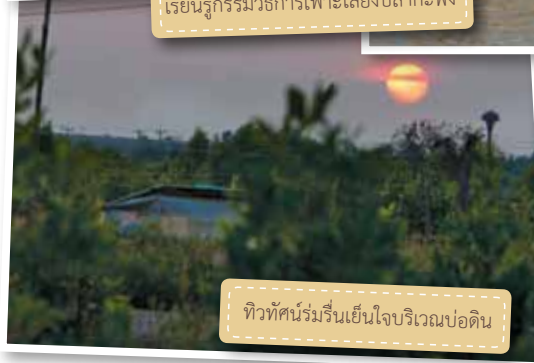
ปลากะพงขาวสามารถอาศัยและเติบโตได้ทั้งในน้ำจืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย เดิมทีจะกินอาหารสด ซึ่งโดยมากเป็นเนื้อปลาสับละเอียด ถ้ามองว่าเหตุใดต้องเปลี่ยนพฤติกรรมการกินนั้นก็เพราะอาหารเม็ดรวมคุณค่าทางโภชนาการได้ครบถ้วนกว่า ทำให้เนื้อปลากะพงขาวที่กินอาหารเม็ดมีคุณภาพดี ทั้งยังช่วยเรื่องคุณภาพน้ำในบ่อ อีกทั้งอาหารเม็ดยังเก็บรักษาได้นานกว่า แต่ข้อจำกัดเชื่อว่าไม่มี เพราะอาหารเม็ดต้องใช้เวลาในการให้ปลาแต่ละบ่อกิน นานราวครึ่งชั่วโมง สถานีวิจัยฯ จึงพยายามศึกษารูปแบบการใช้เครื่องให้อาหารอัตโนมัติ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนเก็บข้อมูล เมื่อสำเร็จก็จะช่วยลดระยะเวลาการให้อาหารไปได้มาก นอกจากคุณค่าทางอาหารที่ครบถ้วนแล้ว ก็ยังสะดวกมากขึ้นอีกด้วย

ปลากะพงตัวโต เนื้อดี ราคาดี

เรียนรู้กรรมวิธีการเพาะเลี้ยงปลากะพง

ทิวทัศน์ร่มรื่นเย็นใจบริเวณบ่อดิน

สถานีวิจัยประมงสมุทรสงคราม

ที่ตั้ง : 11 ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม 75000

การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ใช้ถนนพระรามที่ 2 มุ่งหน้าสู่ทางหลวงหมายเลข 35 (ธนบุรี - ปากท่อ) ขับตรงผ่านจังหวัดสมุทรสาคร เมื่อถึงป้ายยินดีต้อนรับสู่จังหวัดสมุทรสงคราม ให้ชิดขวาเพื่อกลับรถบริเวณหลักกิโลเมตรที่ 58 เมื่อกลับรถแล้วให้ชิดซ้ายบริเวณตลาดกลางบางแก้ว เลี้ยวซ้ายเข้าซอยวัดลาดใหญ่ตรงไปประมาณ 1 กิโลเมตร พบป้ายศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งจังหวัดสมุทรสงครามของกรมประมงอยู่ขวามือ ให้เลี้ยวและตรงไปเกือบ 1 กิโลเมตร จะพบสถานีวิจัยประมงสมุทรสงคราม

ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : เที่ยวได้ทุกฤดู ฤดูร้อน ช่วงเดือนมีนาคม - พฤษภาคม ฤดูฝน ช่วงเดือนมิถุนายน - ตุลาคม ฤดูหนาว ช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : ชมบ่อดินเพาะเลี้ยงดูกระบวนการเลี้ยงปลากะพงในบ่อดินและสัตว์น้ำชายฝั่งชนิดอื่นๆ ชมการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์แพลงก์ตอน ฯลฯ

การท่องเที่ยวเทศกาล งานประจำปี : ช่วงปลายปีราวเดือนพฤศจิกายน มีเทศกาลกินปลาทุและของดีเมืองแม่กลอง บริเวณศาลากลางจังหวัดสมุทรสงคราม

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :

เว็บไซต์ : www.fish.ku.ac.th

โทรศัพท์ / โทรสาร : 0-3472-0261

16

สถานีวิจัยประมงคลองวาฬ

อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คลองวาฬแบ่งกลางหว่างเขา

งามเงาแมกไม้ไถ่ลี้ฝั่ง

เพาะพันธุ์ผลคี่จี่รัง

มั่งคั่งเสริมส่งประมงไทย

เปิดเรียนอนุบาลสัตว์น้ำชายฝั่ง

สภาพอกาศร่อนขึ้นริมคลองน้ำทะเลที่กำลังไหลเอื่อยลงสู่อ่าวไทย “สถานีวิจัยประมงคลองวาฬ” ยังคงยืนหยัดการหล่อเลี้ยงและพัฒนาองค์ความรู้ด้านประมงชายฝั่งเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งนับเป็นเวลากว่าครึ่งศตวรรษแล้ว

เดิมสถานีวิจัยแห่งนี้คือ **สถานีฝึกนิสิตประมงคลองวาฬ** ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2504 สังกัดคณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งได้เปลี่ยนชื่อภายหลังเป็น **สถานีวิจัยประมงคลองวาฬ** ในปี พ.ศ. 2523 เนื้อที่ราว 33 ไร่ มีอาคารอนุรักษ์ของสถานีวิจัยฯ ทรงปีกผีเสื้อที่หาชมได้ยาก ทั้งยังมีบ่ออนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนและบ่อดินอยู่ไม่ไกลกัน

งานหลักของที่นี่คือ สนับสนุนการเรียนการสอนและงานวิจัยด้านสมุทรศาสตร์เคมี รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่าวประจวบคีรีขันธ์และพื้นที่ใกล้เคียง อีกทั้งยังฝึกงานนิสิตคณะประมงของมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ งานสำคัญอีกด้านหนึ่งคือ ภารกิจเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เช่น ปูม้า กุ้งทะเล ปลากะพงขาว เป็นต้น โดยเฉพาะ การศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านการเพาะเลี้ยงปูม้าแบบครบวงจร คือการผลิตปูม้าในบ่อดินเพื่อใช้เป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สำหรับการผลิตลูกพันธุ์ปูม้าเพื่อการเพาะเลี้ยงและปล่อยสู่ธรรมชาติ รวมถึงการเลี้ยงปูม้าในบ่อดินเพื่อผลิตปูเนื้อจำหน่าย ทั้งหมดก็เพื่อกระบวนการที่ได้มาซึ่งองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่องานวิชาการ เกษตรกร และผู้สนใจทั่วไป

อาคารทรงปีกผีเสื้อ

ไผ่ฝืน พันฝ้า

พัฒนาองค์ความรู้เพื่อคุณค่าแห่งอนาคต

หากสถานีวิจัยฯ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขึ้นมา แต่เกษตรกรไม่สามารถนำไปเลี้ยงได้จริง หรือเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้น นั่นก็ถือว่างานยังไม่สมบูรณ์ จึงทำให้ต้องค้นหาวิธีการอื่นๆ อยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

ในปัจจุบัน สัตว์น้ำชายฝั่งตามธรรมชาติที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจนั้นมีจำนวนลดน้อยลงมาก อนาคตจึงจำเป็นต้องพึ่งพาผลผลิตจากการเลี้ยงมาทดแทนมากขึ้น ซึ่งวันนี้ ของขวัญอันทรงคุณค่าจากหลักการการทำงานที่ว่า “ทำวันนี้ให้ดีที่สุด” ของสถานีวิจัยฯ ได้ปรากฏผลสำเร็จอีกขั้นหนึ่งจากการสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ อาทิ มีผลงานวิจัยที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ และผลงานวิจัยที่นำเสนอในการประชุมวิชาการที่ประเทศเวียดนาม รวมถึงการรับนิสิตฝึกงานจากประเทศมาเลเซีย เป็นต้น

กุ้งทะเลสดๆ

เรียนรู้คุณค่าชีวิต :

เขียนนิทานเรียนรู้เรื่องเลี้ยงปูม้า

ผลงานวิจัยเรื่องเพาะเลี้ยงปูม้าสรุปได้ว่า อาชีพนี้อาจไม่เหมาะสำหรับคนที่ขอมแพ้อะไรง่าย ๆ เพราะต้องผ่านการล้มเหลวครั้งแล้วครั้งเล่าก่อนจะพบสูตรแห่งความพอก็ค้นพบมันจึงต้องถามตนเองก่อนว่า เมื่อจะเริ่มทำกิจการใดนั้น เรา รู้จัก เข้าใจ และมีความพร้อมจะเข้าสู่ การทดสอบชีวิตแบบนั้นๆ แล้วหรือยัง

ธนาคารปูม้า สินทรัพย์ทางธรรมชาติเพื่อวันข้างหน้า

เมื่อถึงวันที่ชาวประมงจับปูม้าจากทะเลได้น้อยลงเรื่อยๆ มีทางเลือกหรือวิธีการอะไรบ้างที่ช่วยบรรเทาปัญหานี้ได้

จากคำถามนั้น การวิจัยเพาะพันธุ์ลูกปูม้า การทำ “ธนาคารปูม้า” การเลี้ยงปูม้าในบ่อดินเพื่อการค้า จึงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางขึ้น เกษตรกรในหลายพื้นที่ได้เรียนรู้แล้วว่า ผลจากการให้คือ การได้รับ ต้องไม่เห็นแก่ตัว ต้องรู้จักพอ ถ้าใครส่วนหนึ่งได้มาแล้วจากธรรมชาติ ก็ต้องส่งกลับคืนไปบ้าง พวกเขาจึงสร้างธนาคารปูม้าขึ้นมา บางส่วนเมื่อจับปูม้าไข่นอกกระดองได้ก็นำมาอบให้ทางสถานีวิจัยฯ ใช้เป็นแม่พันธุ์ เป็นการสร้างประโยชน์สองต่อ นอกจากเป็นต้นทุนทางการศึกษาวิจัยแล้ว ยังเป็นการช่วยแพร่ขยายพันธุ์ปูม้าอีกด้วย

การสร้างลูกปูม้าเพื่อปล่อยสู่ทะเล การเลี้ยงปูม้าในบ่อดินเพื่อทดแทน สร้างคุณภาพการต่อสังคมเป็นอย่างมาก เพราะโดยลำพังธรรมชาติเองคงไม่มีกำลังพอจะสร้างได้ทัน ดังนั้น การเข้าใจในกลไกความพอเพียงและความพอดี จึงถือเป็นการบูรณาการของวิชาการและธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืนได้

แม่พันธุ์ปูม้าตัวใหญ่ เนื้อดี

ขอเชิญฝากถอนได้ที่ธนาคารปู

รอบรู้วิชาการ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

อากาศที่เริ่มร้อนระอุของเมืองชายทะเลในเดือนกุมภาพันธ์ นักศึกษาฝึกงานกำลังขะมักเขม้นทำงานทดลองเกี่ยวกับสัตว์น้ำวัยอ่อนชนิดต่างๆ ที่ทางสถานีวิจัยฯ ได้ถ่ายทอดทุกกระบวนการความรู้ในระยะเวลาฝึกงาน 3 เดือน ทุกคนกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า “สนุกมากที่ได้มาฝึกงานที่นี่” พวกเขาอธิบายเพิ่มเติมว่า เพราะได้เรียนรู้ทั้งด้านวิชาการและวิถีวัฒนธรรมของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อันเป็นเสมือนเมล็ดพันธุ์ที่สามารถงอกงามได้ในทุกพื้นที่ พร้อมที่จะสู้งานทั้งในห้องเรียนและภาคสนาม กล่าวคือ สามารถคิดและทำได้ทั้งบุนและปูอย่างมีความมั่นใจในตนเอง

นักศึกษาจาก Universiti Putra Malaysia ขณะศึกษาดูงาน

นั่งเล่น เดินเล่น สองนกในสถานีวิจัยฯ

สถานีวิจัยประมงคลองวาฬ

 ที่ตั้ง : 447 หมู่ที่ 1 ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77000

 การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ใช้เส้นทางสายธนบุรี - ปากท่อ (ทางหลวงหมายเลข 35) ผ่านจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เลี้ยวซ้ายเข้าถนนเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) ผ่านจังหวัดเพชรบุรี รวมระยะทางประมาณ 280 กิโลเมตร จากสี่แยกประจวบฯ หลักกิโลเมตรที่ 323 เลี้ยวซ้ายเข้าอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้ถนนสละชีพ ผ่านกองบิน 5 (อ่าวมะนาว) มาจนถึงสถานีวิจัยประมงคลองวาฬ

 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : เที่ยวได้ตลอดปี ฤดูแล้ง ช่วงเดือนมกราคม - เมษายน ฤดูฝน ช่วงเดือนพฤษภาคม - ธันวาคม

 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : ชมบ่ออนุบาลลูกปูม้า บ่อเพาะเลี้ยงแพลงก์ตอน อาหารสัตว์น้ำวัยอ่อน เรียนรู้กระบวนการเลี้ยงปูม้า กุ้งทะเล และปลา กะพงขาวในบ่อดิน

 สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :
เว็บไซต์ : www.fish.ku.ac.th
โทรศัพท์ / โทรสาร : 0-3266-1168

17

สถานีฝึกนิสิตวนศาสตร์หาดวนกร

อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หาดทรายแสนงามยามพลบ

แลจบทะเลสวยฟ้าใส

แหล่งฝึกวนศาสตร์นิสิตไทย

ยิ่งใหญ่พัฒนาพาชาติเจริญ

ห้องเรียนธรรมชาติริมชายหาดสวย

ทิวสนยืนต้นเรียงรายตลอดแนวชายหาด เสียงคลื่นของทะเลและสารพันนกร้องขับประสานเสมือนธรรมชาติบรรเลงบทเพลงขับกล่อม มนต์ขลังอันมีเสน่ห์นี้คือที่ตั้งของ สถานีฝักนิสิตวนศาสตร์หาดวนกร ซึ่งเป็นแหล่งเพาะ “กล้าพันธุ์นันทรี” ให้แข็งแรงและเติบโต พร้อมหยั่งรากลึกแผ่กิ่งก้านสาขาในการมอบความรู้และประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่น

ราวปี พ.ศ. 2503 จากปณิธานของศาสตราจารย์ เทียม คมกฤต ซึ่งดำรงตำแหน่งคณบดีคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในสมัยนั้น เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสถานีฝักนิสิตวนศาสตร์หาดวนกร โดยแต่เดิมขอปลูกสร้างค่ายพักนิสิตถาวรของคณะวนศาสตร์ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังด้วน และป่าห้วยยาง เมื่อได้รับอนุมัติจากกรมป่าไม้ จึงได้มีการก่อตั้งสถานีพร้อมตั้งชื่ออย่างเป็นทางการว่า สถานีฝักนิสิตวนศาสตร์ห้วยยาง กระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงในปี พ.ศ. 2532 มีประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติน้ำตกห้วยยางขึ้น สถานีฝักนิสิตวนศาสตร์ห้วยยางจึงถูกย้ายออกจากบริเวณ เวลาล่วงเลยมาจนถึงปี พ.ศ. 2535 อธิบดีกรมป่าไม้ได้แจ้งให้คณะวนศาสตร์

ใช้พื้นที่ด้านทิศใต้ของอุทยานแห่งชาติหาดวนกร ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ สร้างสถานีฝักนิสิตวนศาสตร์แห่งใหม่ในเนื้อที่จำนวน 351 ไร่ สถานีฝักนิสิตวนศาสตร์หาดวนกรจึงถือกำเนิดขึ้นนับแต่นั้น

ด้วยความที่เคยเป็นพื้นที่ปลูกสร้างสวนป่าของกรมป่าไม้ จึงมีไม้สนทะเลขึ้นอยู่เป็นหย่อมๆ และยังมีพรรณไม้ท้องถิ่นอย่างพะยอม มะค่าแต้ นนทรีป่ากันเกรา สะแกนา ฯลฯ กระจายอยู่ทั่วไป เมื่อคณะวนศาสตร์ได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่เป็นสถานีฝักนิสิตวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จึงเข้ามาพัฒนาพื้นที่ ทั้งยังปลูกไม้สนทะเลตลอดริมชายหาดความยาว 3 กิโลเมตร และให้ชื่อว่า “หาดวนกร”

ทุ่มเทกายใจ ต่อยอดความรู้ สู่การเป็นนักอนุรักษ์

เป้าหมายหลักของสถานีนีติศึกษาแห่งนี้คือ เป็นห้องเรียนธรรมชาติในภาคฤดูร้อนของนิสิตวนศาสตร์ชั้นปีที่ 1 และ 2 สำหรับศึกษาระบบนิเวศชายฝั่ง ป่าชายหาด โดยเฉพาะพืชไม้ใหญ่ เช่น สนทะเล ไม้พุ่ม เถาวัลย์ ฯลฯ รวมถึงสภาพแวดล้อมโดยรวมของชายฝั่ง อาทิ วิเคราะห์พืช สืบรวจชนิดพันธุ์ ตรวจจับการเจริญเติบโต ประเมินความหลากหลายในระบบนิเวศ เก็บตัวอย่างพืชและสัตว์ไว้ศึกษา และจัดทำฐานข้อมูลสำหรับค้นหา ฯลฯ

เรียนรู้คุณค่าชีวิต :

สัมผัสหาดทราย

สายลม และท้องทะเล

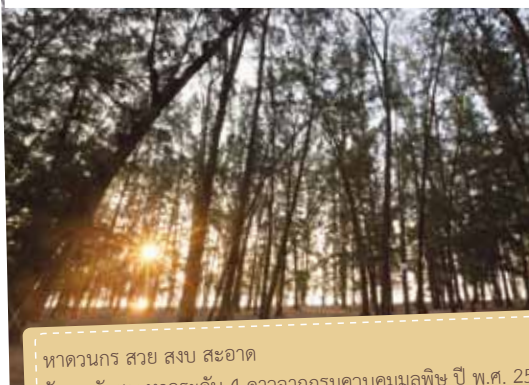
ทุกครั้งที่คุณะนิสิตออกไปฝึกงานที่หาดวนกร ทุกคนจะรู้สึกโล่งสบายใจ มีพลังความคิดสร้างสรรค์อย่างชัดเจน จึงเป็นไปได้ว่า หากบัณฑิตได้ไปอยู่ในสถานที่ซึ่งภูมิอันเหมาะสม จะสามารถพัฒนาศักยภาพได้ดีกว่าสถานที่บางแห่ง ซึ่งบัณฑิตต้องหมั่นสังเกตและสรุปบทเรียนนี้เอาเอง

นอกจากความรู้ทางวิชาการที่ได้รับเป็นทุนเดิม การฝึกประสบการณ์ยังช่วยให้เหล่านิสิตได้เรียนรู้คุณค่าของชีวิต ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ฝึกงานที่นี่สนุก ได้เรียนรู้รอบด้าน ทั้งการทำงานเป็นทีม ระดมความคิดเห็น ฝึกความอดทนและสามัคคี สิ่งสำคัญอีกอย่างคือ ได้ฝึกเป็นนักอนุรักษ์ สร้างสำนึกในวิชาชีพป่าไม้ เพราะท้ายที่สุด เมื่อถึงวันจบการศึกษา สิ่งต่างๆ ที่ได้รับจากที่นี่ก็จะซึมซับในจิตใจจนเกิดเป็นจิตวิญญาณที่หนักแน่น สมกับเป็นเมล็ดพันธุ์นวัตกรที่เปี่ยมคุณภาพ

สายลมยังโชยพัด คลื่นสาดกระทบฝั่ง น้ำใสจนมองเห็นปลา มองไกลออกไปถึงขอบฟ้ากว้างที่ไม่สิ้นสุด นี่คือ ภาพของทะเลที่ทุกคนปรารถนา เช่นเดียวกับภาพผืนป่าและระบบนิเวศอันอุดมสมบูรณ์ที่นิสิตวนศาสตร์ทุกคนต้องการเห็น และเป็นส่วนหนึ่งในการฟื้นฟูให้ภาพเหล่านั้นเป็นจริง

คนไทยหัวใจอนุรักษ์ ก็คงจะต้องการเห็นภาพดังกล่าวนี้ไม่ต่างกัน

หาดวนกร สวย สงบ สะอาด
รับรางวัลชายหาดระดับ 4 ดาวจากกรมควบคุมมลพิษ ปี พ.ศ. 2554

สถานีฝักนิสิตวนศาสตร์หาดวนกร

 ที่ตั้ง : หมู่ที่ 7 ตำบลห้วยยาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77130

 การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้ถนนเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) ผ่านจังหวัดสมุทรสงคราม เพชรบุรี และเข้าสู่ประจวบคีรีขันธ์ ทางเข้าสถานีฝักนิสิตวนศาสตร์หาดวนกรจะอยู่ระหว่างหลักกิโลเมตรที่ 346 - 347 (เลี้ยวทางแยกเข้าอุทยานแห่งชาติหาดวนกรไปประมาณ 2 กิโลเมตร) แยกซ้ายไปตามถนนลาดยางประมาณ 1 กิโลเมตร เมื่อข้ามทางรถไฟจะถึงทางแยกเข้าสถานีฝักนิสิตวนศาสตร์หาดวนกร

 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : เที่ยวได้ตลอดปี ช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน และเดือนตุลาคมของทุกปี มีการฝึกปฏิบัติงานของนิสิต

 การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ : สัมผัสชายหาดสวย ลมเย็น น้ำทะเลใส บรรยากาศเงียบสงบ เหมาะแก่การมาพักผ่อน มีบ้านพักไว้บริการ (ควรติดต่อเพื่อจองบ้านพักล่วงหน้า)

 สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :

เว็บไซต์ : www.forest.ku.ac.th

โทรศัพท์ : 0-2579-0170, 0-2579-0520

โทรสาร : 0-2561-4246

อีเมล : info.kuff@ku.ac.th

18

สถานีวิจัยสิทธิพรกฤดากร

อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พืชเศรษฐกิจของไทยได้ก่อเกิด
งามเลอเลิศทรงคุณค่าน่ากล่าวถึง
ยางพาราปาละมงามติดตริ้ง
ชวนรำพึงอดีตกาลนานนิยม

ต้นทางการทดลองเกษตรแผนใหม่

ทิวแถวอันงดงามของสวนยางพารา
ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2556

สถานีวิจัยสิทธิพรกฤดากร หรือ บ้านบางเบ็ด จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2534 นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สำคัญแห่งหนึ่งในประเทศไทย เป็นศูนย์การเรียนรู้ วิจัย และพัฒนาระบบเกษตรแบบยั่งยืน ซึ่งเมื่อครั้งอดีต หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร ทรงริเริ่มทำไร่ที่ฟาร์มบางเบ็ดแห่งนี้ในระหว่างปี พ.ศ. 2463 - 2502 โดยทรงปลูกพืชหลายชนิดในลักษณะการเกษตรไร่นาผสมขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย ทำให้พระองค์ทรงได้รับการยกย่องว่าเป็น “บิดาแห่งการเกษตรแผนใหม่” ในเวลาต่อมา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญที่พระองค์ได้ทรงวางรากฐานเอาไว้ จึงได้ขอใช้ที่ดินจากกรมธนารักษ์เพื่อจัดสร้างอนุสรณ์สถานและพื้นที่อนุรักษ์ผลงานของพระองค์ ประกอบกับได้ดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการเกษตรให้เหมาะสมกับพื้นที่เขตดินทรายชายทะเลและเขตภูมิอากาศลมมรสุมควบคู่กัน ทั้งบ้านและไร่นา ให้ได้ทั้งที่ดินตั้งบ้านเรือน และปลูกพืชผลเพื่อยังชีพและเป็นมรดกแก่ลูกหลาน

นี่คือ สิ่งที่เกิดขึ้นบนผืนดินแห่งนี้ พื้นที่โดยรวมประมาณ 452 ไร่ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่ตั้งอาคารสำนักงาน อนุสรณ์สถาน อาคารพิพิธภัณฑ์ และแปลงวิจัยการเกษตร ที่มีพื้นที่ประมาณ 444 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และอีกแปลงมีพื้นที่ประมาณ 7 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบางสะพาน จังหวัดชุมพร ซึ่งอยู่ห่างจากสถานีวิจัยฯ ประมาณ 500 เมตร การคาบเกี่ยวพื้นที่ในสองจังหวัดนี้เองเป็นที่มาของฉายา “กินชุมพร นอนประจวบฯ” ซึ่งเป็นที่รู้จักและคุ้นหูของใครหลายคน

เยือนบ้านนักปราชญ์แห่งการเกษตร

“เงินทองเป็นของมายา ข้าวปลาเป็นของจริง” คือวลีอมตะที่ไร้กาลเวลาของหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร ยิ่งในยามที่ผู้คนมุ่งให้ความสำคัญกับเงินหรือวัตถุมากกว่าสิ่งอื่นในชีวิตเช่นทุกวันนี้ พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างเพียงหนึ่งเดียวที่มองการณ์ไกลและริเริ่มการดำรงชีวิตแสนเรียบง่ายด้วยอาชีพกสิกรรม เริ่มต้นเรียนรู้เป็นเกษตรกรเต็มขั้น โดยทรงบุกเบิกการเกษตรแผนใหม่ใช้วิทยาการทันสมัยร่วมกับภูมิปัญญาพื้นบ้านได้อย่างเหมาะสม เช่น นำรถแทรกเตอร์มาใช้ในการเกษตรเป็นครั้งแรก เมื่อพบว่าค่าใช้จ่ายสูงจึงกลับมาใช้แรงงานสัตว์ ทรงเลี้ยงไก่พันธุ์เล็กฮอร์นปลูกแตงโมบางเปิดเพื่อจำหน่าย ฯลฯ ผลงานของพระองค์มีคุณค่ายิ่งในการพัฒนาการเกษตรของประเทศไทย “ฟาร์มบางเบิด” จึงเป็นเสมือนแหล่งเรียนรู้ตัวอย่างที่ดี เพราะการเรียนรู้ไม่ได้จบแค่ในมหาวิทยาลัย โลกรอบตัวเปลี่ยนแปลงเร็วขนาดนี้ จึงต้องพร้อมเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา เพื่อสร้างฐานในการทำงานที่เป็นประโยชน์

ตากยางพาราและรีดโดยใช้เครื่อง

เรียนรู้คุณค่าชีวิต :

ไปฟังเสียงตอกย้ำว่า ข้าวปลาเป็นของจริง

การหวนระลึกถึงบิดาแห่งการเกษตร แผนใหม่ที่บ้านบางเบิด อาจทำให้ทุกคนได้ยินเสียงตอกย้ำดังมาจากภายในจิตใจของตนเองที่ว่า "เงินทองเป็นของมายา ข้าวปลาเป็นของจริง" นั่นคือ การได้สัมผัสความเข้าใจให้ลึกซึ้งว่า คนเราในหลายๆ ครั้งก็อาจจะละเลยสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตไปได้ เพราะถูกรอบงำด้วยสิ่งอันเป็นมายาและกิเลสที่มีอยู่รอบตัวเรา

เก็บพันธุ์พืชนำมาวิเคราะห์

แปลงเพาะกล้าปาล์ม

ไม่ว่าจะเป็นสถานีวิจัยที่ใด หากมาอยู่ในท้องถิ่น ต้องมีงานวิจัยที่ทำให้ชุมชนและท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ ให้พวกเขามองเห็นและจับต้องได้อย่างเป็นรูปธรรม สิ่งนี้จะทำให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้สู่พวกเขาได้ง่ายขึ้น งานวิจัยจะประสบความสำเร็จได้ เมื่อมีผู้ที่มีความเหมาะสมนำไปใช้ประโยชน์ นั่นก็คือเกษตรกร ดังนั้นที่นี้จึงยินดีต้อนรับทุกคน เฉกเช่นแขกสำคัญที่มาเยี่ยมถึงบ้าน ไม่ว่าจะเป็นการมาดูงาน เกษตรต่างๆ หรือมาเที่ยวชม “บ้านของนักปราชญ์แห่งการเกษตรแผนใหม่” ซึ่งเป็นมากกว่าบ้านในความหมายทั่วไป

กล้ายางพารา

แปลงทดลองถั่วแก้ว

กระบวนการกรีดยางพารา

งามทั่วแคว้น แดนนนทรี

กล้าพันธุ์ที่ดี คือ ต้นทางอันนำมาซึ่งผลผลิตที่ดี

เมื่อได้ลองผิดลองถูกในการปลูกพืชไร่พืชสวนมาหลายชนิด จึงค้นพบว่า พืชเศรษฐกิจสำคัญที่มีศักยภาพและสามารถปลูกในสภาพดินที่มีข้อจำกัดได้ดีก็คือ ปาล์มน้ำมันและยางพารา ซึ่งสามารถให้ผลผลิตได้ในระยะยาว ดังนั้นการสร้างต้นกล้าพันธุ์ที่ดีจึงเป็นต้นทางที่ดี และนำมาซึ่งผลผลิตที่ดีในระยะยาว ความโดดเด่นของกล้าปาล์มที่ดีคือเป็นสายพันธุ์ที่ได้รับการพัฒนาพันธุ์มาจากปาล์มน้ำมันรุ่นแรกๆ ที่หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร ทรงนำเข้ามาปลูกไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2460 ซึ่งในปัจจุบันเหลือยืนต้นอยู่เพียงต้นเดียว (เป็นต้นปาล์มที่อายุมากที่สุดในประเทศไทย) แสดงให้เห็นว่าสายพันธุ์นี้ได้พัฒนา ปรับตัว และเติบโตในประเทศไทยเป็นอย่างดีแล้ว

เช่นเดียวกับกล้ายางพารา ที่นี้มีแปลงแม่พันธุ์เป็นมาตรฐานอยู่ 12 ไร่ เพื่อสร้างกล้าพันธุ์คุณภาพดีให้ตลาดช่วยให้เกษตรกรได้กล้าพันธุ์ที่ดีที่สุดในการค้าขายดีธรรม ส่งเสริมให้เกิดผลผลิตที่ดี คนต้นทางบอกว่า ทำงานด้วยใจ ไม่ได้ทำเพื่อเงิน แต่ปลายทางนั้นแสนยิ่งใหญ่ คือ การสร้างฐานสำคัญให้เศรษฐกิจอันเป็นรายได้ที่มั่นคงของชีวิตเกษตรกร

สวนพ่อพันธุ์ - แม่พันธุ์ต้นปาล์ม

เก็บผลปาล์มอย่างแข็งแรง

ต้นปาล์มน้ำมันต้นแรกของหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร

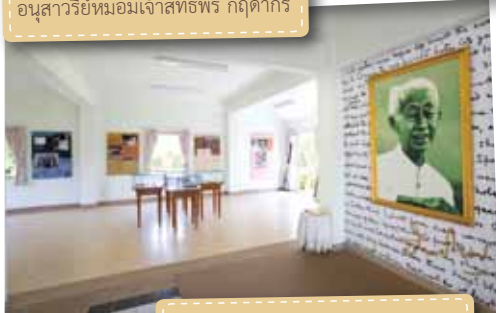
ผลของปาล์มน้ำมัน เรียกอีกชื่อว่า ทะลายปาล์ม

อนุสาวรีย์หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร

แปลงทดลองเขียวขจี

พิพิธภัณฑ์หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร

แสงสุดท้ายของวันบริเวณบ้านพัก

สถานีวิจัยสิทธิพรกฤดากร

 ที่ตั้ง : 60/1 หมู่ที่ 5 ตำบลทรายทอง อำเภอ บางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77170

 การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ถึงประจวบคีรีขันธ์ ใช้เส้นทางสายธนบุรี - ปากท่อ (ทางหลวงหมายเลข 35) เลี้ยวซ้ายเข้าถนนเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) รวมระยะทางประมาณ 280 กิโลเมตร จนมาถึง อำเภอบางสะพานน้อยระหว่างหลักกิโลเมตรที่ 425 - 426 ให้สังเกตทางแยก เลี้ยวซ้ายแล้วตรงเข้ามาถึง สถานีวิจัยสิทธิพรกฤดากร ระยะทางประมาณ 17 กิโลเมตร

 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : เที่ยวได้ ตลอดปี ฤดูแล้ง ช่วงเดือนมกราคม - เมษายน ฤดูฝน ช่วงเดือนพฤษภาคม - ธันวาคม (เดือนตุลาคม - ธันวาคม ฝนอาจตกหนักและเกิดพายุรุนแรงในบางปี)

 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : ชมแปลงปลูกกล้า ปาล์มน้ำมัน ชมแปลงปาล์มน้ำมันลูกผสมเทเนอร่า แปลงยางพารา แปลงพืชสมุนไพรและพืชพลังงาน อย่างเช่น มะขามป้อม มะรุ้ม ถั่วกัวร์ หยีทะเล โกโก้ ฯลฯ

 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : ชมอนุสาวรีย์และ พิพิธภัณฑ์หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร และต้นปาล์ม น้ำมันต้นแรกที่หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร ทรงปลูก เทียบงานวันหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร ในวันที่ 22 มิถุนายนของทุกปี

 สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :
เว็บไซต์ : www.aerdi.ku.ac.th
โทรศัพท์ : 08-1868-2022
โทรสาร : 0-3281-7236
อีเมล : ifrsss@ku.ac.th

19

สถานีวิจัยเพื่อการพัฒนาชายฝั่งอันดามัน

อำเภอสุขสภาราญ จังหวัดระนอง

งามระบือชื่อทะเลอันดามัน

ประคองอัญมณีมีค่าล้ำ

ณ ชายฝั่งมีสถานีวิจัยประจำ

เกษตรนำพัฒนาพวยั่งยืน

ศึกษาบทเรียนจากร่องรอยของธรรมชาติ

บนอาคารหลังใหญ่ที่สูงกว่าหกเมตรเป็นอย่างต่ำ มีดาดฟ้าด้านบนเป็นพื้นที่อพยพหนีภัย นั่นคืออาคารหลังใหม่ของ สถานีวิจัยเพื่อการพัฒนาชายฝั่งอันดามัน ซึ่งมีชื่อเดิมว่า สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2524 ต่อมามีการผนวกรวมกับศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาชายฝั่งอันดามัน (พ.ศ. 2548) ให้เป็นหน่วยงานเดียวกันในปี พ.ศ. 2551 ปัจจุบันมีเนื้อที่ประมาณ 265 ไร่

เช้าวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 วันที่คนไทยทุกคนจดจำไม่ลืมเลือน เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยคลื่นยักษ์สึนามิ ได้สร้างความเสียหายครั้งใหญ่ให้กับจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทยที่มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลอันดามัน ในครั้งนั้น สถานีวิจัยฯ สูญเสียทั้งชีวิตบุคลากร อาคารสิ่งก่อสร้าง ข้อมูลงานวิชาการ ทว่านั่นไม่ใช่วันสิ้นสุดของความหวัง เพราะเมื่อฝนรัยผ่านพ้น ทุกฝ่ายก็ระดมพลเข้าช่วยเหลือฟื้นฟูสถานีวิจัยฯ ขึ้นใหม่ โดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ใช้งบประมาณจำนวนมากจัดสร้างอาคารหลังใหม่ รวมทั้งงานฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณที่เสียหายทั้งหมด สำหรับอาคารเดิมที่ถูกคลื่นยักษ์สึนามิทำลายก็ยังคงสภาพเดิมไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานให้คนรุ่นหลังได้รำลึกถึง

ปัจจุบัน งานหลักของสถานีวิจัยฯ คือ เป็นศูนย์สนับสนุน และให้บริการงานวิชาการและการศึกษาแก่นักวิจัย นิสิต เยาวชน ทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงดำเนินงานวิจัยเพื่อการฟื้นฟู

อาคารหลังใหม่ของสถานีวิจัยฯ

ระบบนิเวศชายฝั่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ทั้งด้านประมงและป่าไม้ ด้านชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้โรงเรียนในพื้นที่เข้าร่วมและเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลและป่าไม้

ทะเลแดงามเบื้องหน้าสถานีวิจัยฯ เป็นทะเลผืนเดียวกับที่เคยทำลายล้างทุกสิ่งมาแล้ว มนุษย์และพืชพรรณบางชนิดสามารถรอดชีวิตมาได้ อย่างน่ามหัศจรรย์ ด้วยความหวัง การต่อสู้ การใช้ชีวิตอยู่อย่างไม่ประมาท เพื่อก้าวสู่อาคตที่สดใสในวันข้างหน้าต่อไป

ร่องรอยของอาคารที่เคยถูกคลื่นสึนามิพัดถล่ม

ห้องเรียนธรรมชาติ คือ ภูเขาใจสู่ความรู้อันเปลิดเปลิน

คนชอบเที่ยวทะเลคงเคยสังเกตเห็นว่า ชายหาดของทะเลแต่ละแห่งนั้นไม่เหมือนกัน บางที่เป็น หาดทราย หาดหิน หรือหาดโคลน แต่รู้หรือไม่ว่า ชายหาดบางแห่งก็มีลักษณะของหาดทั้งสามชนิดอยู่ในบริเวณเดียวกัน ซึ่งรอบๆ สถานีวิจัยเพื่อการพัฒนาชายฝั่งอันดามันมีระบบนิเวศดังกล่าวอยู่ครบถ้วน เป็นความหลากหลายที่มหัศจรรย์และน่าศึกษาเป็นอย่างมาก

หาดหิน ที่มีลักษณะลาดชัน จะพบสัตว์ทะเลจำพวกเกาะติดเฉพาะพื้นที่ เช่น หอยนางรม ปูเสฉวน เพรียง ฯลฯ หาดทราย ส่วนมากจะมีสีเหลืองนวลหรือขาวสะอาด ส่วน หาดโคลน ทรายจะมีสีเทาดำ มักพบบริเวณใกล้ปากแม่น้ำและป่าชายเลน ซึ่งบริเวณชายหาดทั่วไปจะพบสัตว์ที่หลากหลายในระบบนิเวศ เช่น ปูลม เหยี่ยวทะเล หอยเจดีย์ ฯลฯ ส่วนต้นไม้ที่เห็นเป็นแนวเลียบชายทะเลเรียกกันว่า ป่าชายหาด พรรณพืชที่พบ เช่น หูกวาง ปอทะเล สารภีทะเล สนทะเล ฯลฯ ความสำคัญของป่าชายหาดคือ ช่วยบรรเทาความรุนแรงของคลื่นลม รักษาและป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

หาดทราย หาดหิน และหาดโคลนบริเวณสถานีวิจัยฯ

เรียนรู้คุณค่าชีวิต :

ทะเลงามพร้อมสอนเราไม่ให้ประมาท

บัณฑิตควรตั้งอยู่บนความ
ไม่ประมาทเสมอ สิ่งสวยงามใดๆ ที่เห็น
อาจแฝงไว้ด้วยความน่าสะพรึงกลัว
ได้ทุกขณะ ดังเช่นทะเลงามและหาดทราย
ของสถานีวิจัยบนชายฝั่งอันดามันแห่งนี้
ก็เคยพรากชีวิตของลูกหลานชาวนนทรีไปแล้ว
ถึง 11 ชีวิตเมื่อคราวเกิดเหตุการณ์สึนามิ
พ.ศ. 2547

ตรวจวัดคุณภาพน้ำในป่าชายเลน

ป่าชายเลน คือกลุ่มสังคมพืชที่ขึ้นอยู่ตามชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ อ่าว และเกาะที่มีบริเวณดินเลน มีการขึ้นลงของ กระแสน้ำ พบเฉพาะในเขตร้อนของโลก พรรณไม้ในป่าชายเลน มีความมหัศจรรย์ในเรื่องการปรับตัวให้ดำรงชีพได้ภายใต้ สภาพแวดล้อมที่จำกัด มีลักษณะพิเศษบางอย่างที่ต่างจาก พืชทั่วไป เช่น ระบบรากที่เติบโตได้ดีในดินเลนที่มีความเค็ม มีทั้งรากค้ำยัน รากพุดอน รากหายใจ ทั้งยังมีต่อมขับเกลือ บริเวณใบ มีผลที่งอกได้ตั้งแต่อยู่บนต้น ถือว่าเป็นแหล่งรวม ของพืชพันธุ์ทรหด เป็นสังคมนิเวศป่าที่ซับซ้อน เต็มไปด้วย ความอุดมสมบูรณ์ และเป็นบ้านหลังใหญ่ของสัตว์มากมาย เช่น ลูกปลาวัยอ่อนกว่าร้อยละ กุ้ง หอย ปู แม่หอบ นกชนิดต่างๆ ลิงแสม นาก ฯลฯ ยังไม่นับประโยชน์อื่นๆ สำหรับมนุษย์ อาทิ การดักตะกอนเพื่อดูดซับมลพิษ การทำประมงชายฝั่ง การนำ ไม้มาใช้ประโยชน์ ฯลฯ

หากพบว่าทะเลแห่งไหนมีความหลากหลายของ ระบบนิเวศตามที่กล่าวมา ถือว่าได้พบบ้านประตูที่ไขสู่ ความมหัศจรรย์ของธรรมชาติเข้าให้แล้ว

กล้าของต้นโกงกาง

วัดการเจริญเติบโตของต้นไม้อย่างสม่ำเสมอ

ปลาตีน ปู ก้ามดาบ พบได้มากในป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์

พลับพลึงธารและป่าชายเลน

รากฐานแห่งความเด็ดเดี่ยวอันมั่นคง

พลับพลึงธาร คือพืชน้ำหายาก ขึ้นตามลำคลอง เป็นพืชเฉพาะถิ่นซึ่งพบได้ที่จังหวัดระนองตอนล่างและพังงาตอนบนเท่านั้น ปัจจุบันเหลือเพียงร้อยละ 1 และได้รับการขึ้นบัญชีเป็นพืชใกล้สูญพันธุ์ (IUCN Redlist) เมื่อปี พ.ศ. 2554 เนื่องจากถูกเก็บหัวจำหน่ายและได้รับผลกระทบจากการขุดลอกคูคลองป้องกันน้ำท่วม ขณะนี้ทางสถานีวิจัยได้ทำการทดลองปลูกต้นกล้าของพลับพลึงธารเพื่อคืนชีวิตและเพิ่มปริมาณกลับสู่สิ่งแวดล้อมให้ได้ดั้งเดิม ในพื้นดินเลนอ่อนยวบ แม้แต่จะยืนทรงตัวก็ทำได้ยาก รากต้นไม้โผล่พ้นจากดินในลักษณะค้ำยัน บางต้นมีระบบรากหายใจเป็นตัวรับอากาศ ต้นไม้เหล่านี้อาศัยในระบบนิเวศที่มีน้ำขึ้นน้ำลงทุกวัน เป็นส่วนหนึ่งของการปรับตัวให้เหมาะกับสภาพแวดล้อม ไม่ต่างจากโลกภายนอกซึ่งเต็มไปด้วยปัญหามากมายเหมือนดังจะทิ้งบทเรียนไว้ว่าบัณฑิตต้องเจอความเปลี่ยนแปลง จึงควรเตรียมพร้อมในการปรับตัว อาจต้องลดทอนตัวตนลงบ้างเพื่อปรับให้เข้ากับสิ่งที่เผชิญอยู่ ต้องเท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม รู้จักอยู่ร่วมกับคนอื่น และพัฒนาความคิดอยู่เสมอ

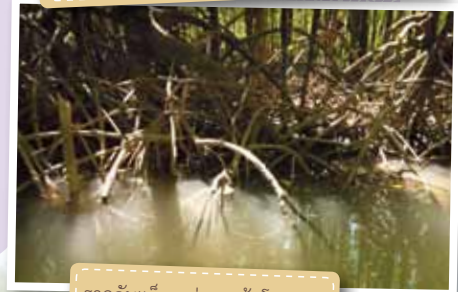
วันนี้บัณฑิตทุกคนอาจเป็นเพียงเมล็ดเล็กๆ แต่ต่อไปก็จะเป็นกล้า เป็นไม้ยืนต้น กลายเป็นพุ่มไม้ใหญ่ที่ให้ผลผลิตดี แม้วันหนึ่งจะต้องล้มลงตามวงจรชีวิต แต่ก็ยังคงทิ้งเมล็ดไว้ได้เปรียบเสมือนผลงานและคุณงามความดีของบัณฑิต นั่นเอง

พลับพลึงธาร

ตรวจวัดการเจริญเติบโตของต้นไม้ในป่าชายเลน

รากอันแข็งแกร่งของต้นไม้โกงกาง

ทิวทัศน์รอบสถานีวิจัยฯ

สถานีวิจัยเพื่อการพัฒนาชายฝั่งอันดามัน

 ที่ตั้ง : 81 หมู่ที่ 2 ถนนเพชรเกษม ตำบลกำพวน อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง 85120

 การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางสายธนบุรี - ปากท่อ แยกซ้ายเข้าถนนเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) จนถึงสี่แยกปฐมพร จังหวัดชุมพร เลี้ยวขวาไปจังหวัดระนอง รวมระยะทาง 568 กิโลเมตร มุ่งตรงมาทางอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อีกประมาณ 90 กิโลเมตร ถึงตำบลกำพวน เข้าสู่พื้นที่ของสถานีวิจัยเพื่อการพัฒนาชายฝั่งอันดามัน (หาดประพาส) ซึ่งเป็นถนนแยกเข้ามาประมาณ 4 กิโลเมตร

 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : ฤดูร้อน ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน เหมาะสำหรับมาพักผ่อนที่ชายหาด อากาศดีและฝนน้อย ฤดูหนาว ช่วงเดือนพฤศจิกายน - มกราคม อากาศเย็นสบาย อาจมีฝนเล็กน้อย ฤดูฝน ช่วงเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม ฝนตกตลอดฤดูกาล

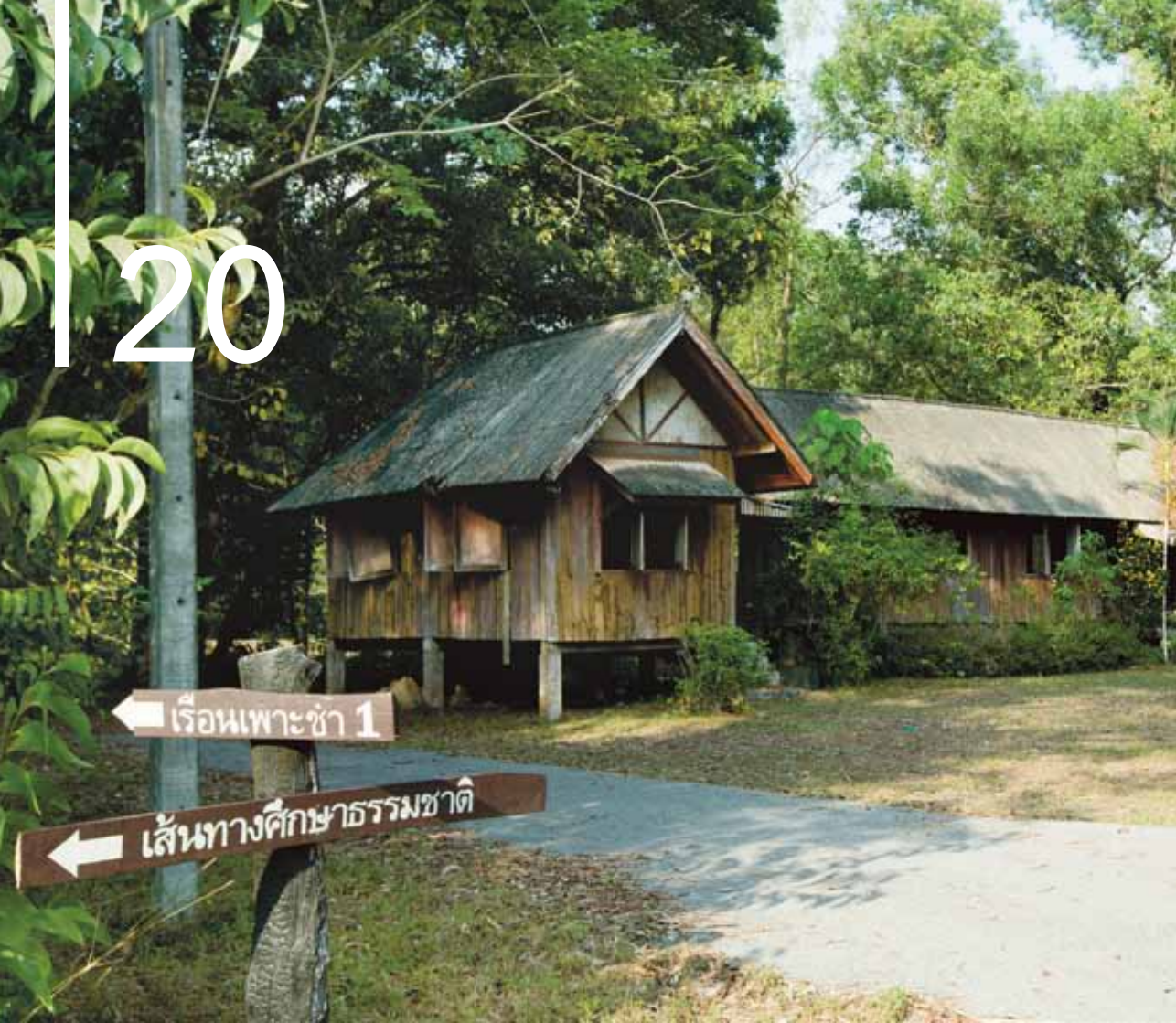
 การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ: หาดประพาสหมู่เกาะกำ การตกปลาในทะเลและบริเวณปากคลองกำพวน

 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : ชมแปลงเพาะกล้าพันธุ์ไม้ป่าชายเลน แปลงหยีทะเล บ่อนุบาลกล้าเพื่อการอนุรักษ์ พลับพลึงธาร ชมแปลงปลูกป่าชายเลน แปลงฟื้นฟูป่าชายเลนหลังได้รับผลกระทบจากคลื่นสึนามิ เรียนรู้เส้นทางศึกษาธรรมชาติในเขตชายหาด หาดทราย หาดหิน หาดโคลน และพรรณไม้ป่าชายหาด ชนิดต่างๆ

 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : ชมอนุสรณ์สถาน ความสูญเสียจากสึนามิ เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนอิสลาม ในหมู่บ้านกำพวนและวิถีประมงพื้นบ้าน

 สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :
เว็บไซต์ : www.andaman.psd.ku.ac.th
โทรศัพท์ / โทรสาร : 0-7789-3119
อีเมล : rdidcd@ku.ac.th

20

สถานีวิจัยวนศาสตร์พังงา

อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

ณ แคนคินถิ่นใต้ในสยาม
มีป่างามกว้างใหญ่ไพโรระหง
แหล่งวิจัยศึกษาปัญญา
เพื่อธำรงคุณค่าพนาคร

พลิกฟื้นความเสื่อมโทรมสู่ความอุดมสมบูรณ์

สภาพพื้นที่ของสถานีฝักนิสิตวนศาสตร์ บางม่วง ซึ่งเป็นชื่อเดิมของ สถานีวิจัยวนศาสตร์ พังงา เคยเป็นเหมืองแร่ดีบุกแบบเหมืองขุดมาก่อน โดยได้รับบริจาคที่ดินจากนายสิบ กุลวานิช และนายประยุทธ์ รองหงส์ทอง มีเนื้อที่ประมาณ 429 ไร่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 บริษัทเหมืองแร่โอภาส จำกัด ได้มอบที่ดินเพิ่มเติมอีก 30 ไร่ ให้แก่คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อดำเนินการจัดตั้งเป็นสถานีฝักนิสิตปริญญาตรี ภาควิชาวนวัฒนวิทยา ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรที่ดินภายหลังการทำเหมืองแร่ สถานีวิจัยฯ จึงถูกจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2526 โดยมีพื้นที่รวมประมาณ 459 ไร่

จากการวิจัยตลอดเวลา 20 กว่าปี ผ่านการคัดเลือกพรรณไม้เพื่อปลูกปรับปรุงดินชนิดต่างๆ โดยมีเป้าหมายหลักในการฟื้นฟูพื้นที่ที่เคยเสื่อมโทรมถึงขีดสุดมาก่อน วันนี้ ผืนดินแห่งนั้นได้กลายเป็นสวนป่าที่มีไม้ขนาดใหญ่ปกคลุมอยู่ทั่วบริเวณ เนื่องจากการทดลองที่มากถูกทางแล้ววันนี้คือการปลูกไม้โตเร็วอย่าง กระจดินเทพา ซึ่งเติบโตได้ดีอย่างน่าพอใจ เป้าหมายต่อไปที่วางไว้คือ การสร้างพื้นที่แห่งนี้ให้เป็นสวนป่าธรรมชาติทั้งหมด โดยมีการเติบโตของไม้ป่าท้องถิ่นชนิดอื่นที่ปลูกร่วมกัน เช่น ไม้วงศ์ยางต่างๆ อาทิ ยางนา ตะเคียนทอง พะยอม ฯลฯ และนำยีนดีเยี่ยมเมื่อพบว่ามีพรรณไม้ป่าอื่นๆ เช่น กันเกรา เทพธำโร ส้านใหญ่ นนหม้อข้าวหม้อแกงลิง และเฟิร์นชนิดต่างๆ จำนวนมากสามารถเติบโตได้เองตามธรรมชาติ ถือเป็นดัชนีชี้วัดความอุดมสมบูรณ์อย่างหนึ่งของป่า เช่นนี้แล้วภารกิจการสร้างป่าให้ชุมชน การเพิ่มพื้นที่สีเขียวบนโลก จึงถือเป็นการสร้างคุณประโยชน์อันเกื้อหนุนต่อโลกอย่างที่สุด

กระถินเทพา

พระเอกแห่งการฟื้นฟูสภาพดิน

ฝักกระถินเทพา

วัดลำต้นกระถินเทพาอันสูงใหญ่

ต้นกล้ายังนาก่อนนำลงปลูก

เมื่อพบว่าลักษณะของดินที่ผ่านการทำเหมืองแร่บริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นดินทราย ดินกรวด และดินเหนียว ซึ่งมีปริมาณธาตุอาหารน้อยมาก และต้นไม้ที่ขึ้นในบริเวณนี้ได้คือวัชพืชเท่านั้น สถานีวิจัยฯ จึงเริ่มต้นปรับปรุงดินโดยทดลองปลูกหญ้าและถั่วชนิดต่างๆ ก่อน ต่อมาจึงฟื้นฟูด้วยพรรณไม้โตเร็วและพืชเกษตรต่างๆ ผลปรากฏว่าเมื่อเวลาผ่านไป เหลือพรรณไม้ที่สามารถเติบโตได้ดีในพื้นที่คือ กระถินเทพา กระถินณรงค์ ยูคาลิปตัส และสนทะเล ความสำเร็จอีกประการคือ คุณสมบัติของดิน ซึ่งพบว่า แปลงฟื้นฟูสร้างสวนป่าภายหลังการปลูกกระถินเทพานำร่อง ทำให้ดินชั้นบนมีปริมาณธาตุอาหารต่างๆ เพิ่มขึ้น เพราะเศษซากของกิ่งไม้ใบไม้

ที่ร่วงหล่นมอบความชุ่มชื้นให้แก่ดิน ธาตุอาหารในดินเพิ่มขึ้น สิ่งมีชีวิตในดินเข้ามาช่วยย่อยสลายตามระบบนิเวศ โดยเฉพาะดินชั้นบนที่มีสภาพดีขึ้น แม้การเติบโตจะช้าหรือเร็วนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของดิน ทว่าข้อดีก็คือ ไม่ว่าดินจะเสื่อมโทรมเพียงใด กระถินเทพาก็สามารถเติบโตได้

เรียนรู้คุณค่าชีวิต : จากผืนดินเสื่อมโทรมสู่ผืนป่าเขียวชอุ่ม

แทบจะไม่มีใครเชื่อว่า พื้นที่เหมืองเก่าที่เสื่อมโทรมจะสามารถนำมาพัฒนาเป็นป่าไม้อันเขียวชอุ่มได้ **ชีวิตเมื่อยามที่ต้องพบกับอุปสรรคใดๆ จึงมิได้หมายความว่า จะหมดโอกาสก้าวหน้า ทุกอย่างยังดำเนินต่อไปได้ หากแต่จะต้องแสวงหาสิ่งที่เหมาะสมที่สุดในทางเลือกที่มีอยู่**

ถิ่นกำเนิดของกระถินเทพาอยู่ในประเทศออสเตรเลีย ปาปัวนิวกินี และอินโดนีเซีย เติบโตในพื้นที่ที่มีฝนตกชุก ไม้ชนิดนี้ ริดกิ่งเองตามธรรมชาติ ลำต้นสูงชะลูด หากต้องการให้เติบโตดี เพื่อใช้งานเชิงพาณิชย์จำเป็นต้องตัดสาง (ตัดต้นที่ขึ้นติดกันหนาแน่นออก) ขยายระยะห่าง เพื่อให้ต้นไม้ลดการแก่งแย่งธาตุอาหารกันเอง ผลที่ได้คือ ต้นจะมีขนาดสูงใหญ่และสมบูรณ์กว่าแปลงที่ไม่มีการจัดการ

ในด้านการใช้ประโยชน์จากไม้กระถินเทพานั้น มีหลายอย่าง เช่น การทำไม้แปรรูปเฟอร์นิเจอร์ เยื่อและกระดาษ ไม้ฟืนและถ่าน ฯลฯ ไม้กระถินเทพามีลักษณะที่ดีหลายประการ คือ เนื้อไม้แข็ง เหนียว แข็งแรง ทุกวันนี้เป็นที่รู้กันว่าไม้เนื้อแข็งมีน้อยลง หายาก และราคาแพง เพราะต้นไม้แทบจะหมดป่าแล้ว จำเป็นต้องหันมาใช้ไม้โตเร็วทดแทน กระถินเทพาจึงเป็นไม้ที่มีศักยภาพดี เติบโตง่าย และมีผลผลิตมวลชีวภาพมากที่สุด เป็นความหวังแห่งอนาคตข้างหน้าว่า จะช่วยลดการตัดไม้ทำลายป่าในธรรมชาติลงได้บ้าง

สูงใหญ่ เติบโต แข็งแรง

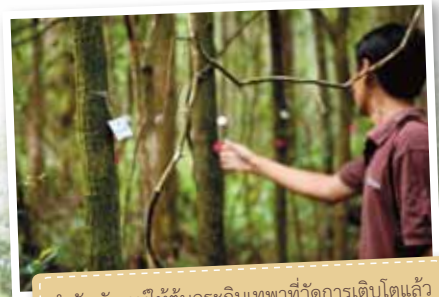
หนักแน่น จริงจัง

คือ หนทางสู่ความสำเร็จ

การวิจัยและปลูกสร้างสวนป่าไม้โตเร็ว โดยเฉพาะ ต้นกระถินเทพาคือ กิจกรรมหลักที่สร้างรายได้เสริมให้แก่ คณะวนศาสตร์ สถาบันวิจัยฯ จึงต้องติดตามผลในการพัฒนา สิ่งต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งยังต้องใช้ความจริงจัง อดทน และระยะเวลายาวนาน เพราะไม่ใช่เรื่องง่ายในการฟื้นฟู สภาพดินซึ่งเคยเป็นเหมืองเก่าเสื่อมโทรมให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ ดังนั้น บทบาทในการเป็นแหล่งวิชาการด้านทรัพยากรป่าไม้ ชายฝั่งทะเลที่สามารถให้บริการแก่นักวิชาการ ชุมชน และ ชาวบ้านในท้องถิ่น รวมถึงการเผยแพร่ความรู้หลากหลาย รูปแบบ จึงเป็นผลงานเชิงรูปธรรมที่สถาบันวิจัยฯ มุ่งเน้น และให้ความสำคัญมาโดยตลอด

ความเชี่ยวชาญของป่าไม้ในบริเวณนี้ จึงเป็นความ ภาคภูมิใจอย่างหนึ่งของสถาบันวิจัยฯ ซึ่งไม่ว่าจะมองในแง่ใด ก็ตาม ล้วนเป็นความสำเร็จที่สังคมสัมผัสได้จริง

ลำต้นกระถินเทพา

ทำสัญลักษณ์ให้ต้นกระถินเทพาที่วัดการเติบโตแล้ว

พวงกุญแจลูกไม้วงศ์ยาง และฝักกระถิน ของฝากนำรักจากสถานีวิจัยฯ

ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศในสถานีวิจัยฯ

หม้อข้าวหม้อแกงลิง เพาะเลี้ยงลงในกระถาง
จำหน่ายให้ชาวบ้านที่สนใจ

สถานีวิจัยวนศาสตร์พังงา

📍 ที่ตั้ง : หมู่ที่ 1 บ้านบางปอ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา 82110

🚌 การเดินทาง : จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางสายธนบุรี-ปากท่อ แยกซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 4 จนถึงสี่แยกปฐมพร จังหวัดชุมพร เลี้ยวขวาผ่านจังหวัดระนอง มุ่งตรงมาทางอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ระยะทางประมาณ 870 กิโลเมตร สถานีวิจัยวนศาสตร์พังงายู่ห่างจากอำเภอตะกั่วป่าประมาณ 4 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 4 สายตะกั่วป่า - ท้ายเหมือง โดยจะแยกขวาเข้าพื้นที่อีกประมาณ 500 เมตร

✉️ ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว : ฤดูร้อน ช่วงเดือนพฤศจิกายน - เมษายน ฤดูฝน ช่วงเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม เป็นช่วงมรสุม มีฝนตกหนัก ไม่เหมาะแก่การท่องเที่ยว

👉 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : ชมแปลงปลูกกระถิน-เตพาทั้งแปลงเศรษฐกิจและแปลงฟื้นฟูทดลองให้เป็นสวนป่า แปลงกระถินเตพาลูกผสม แปลงกระถินณรงค์ลูกผสม แปลงเพาะพันธุ์กล้าไม้ป่าท้องถิ่น ไม้วงศ์ยาง แปลงกล้าไม้ดอกไม้ประดับ

👉 ของฝากแนะนำ : พวงกุญแจลูกไม้วงศ์ยางชนิดต่างๆ ต้นกล้าหม้อข้าวหม้อแกงลิงขนาดจิ๋ว

📱 สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม :

🌐 เว็บไซต์ : www.forest.ku.ac.th

☎️ โทรศัพท์ : 0-7659-3601

☎️ โทรสาร : 0-2561-4246

✉️ อีเมล : fforjdw@ku.ac.th

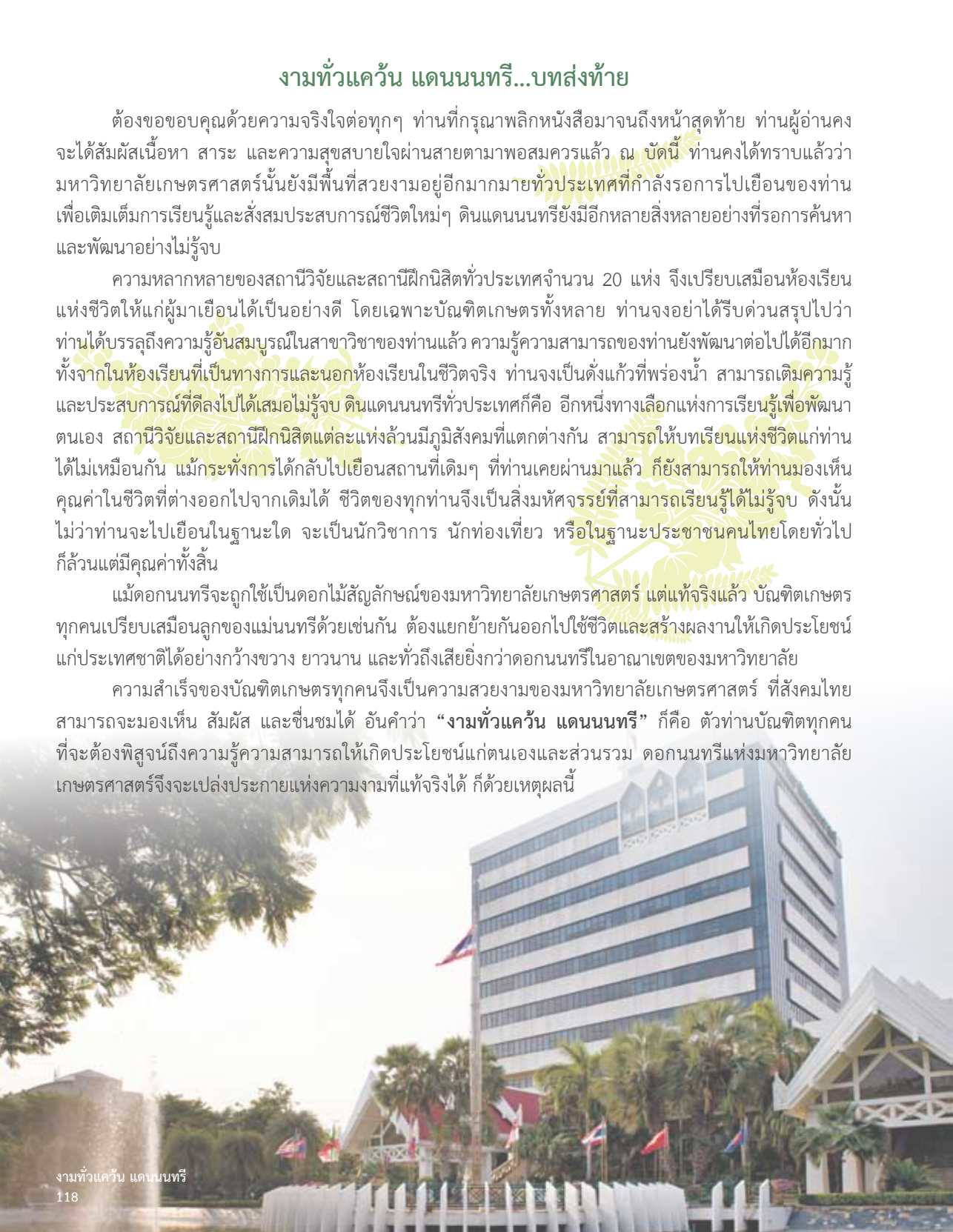
งามทั่วแคว้น แดนนนทรี...บพส่งท้าย

ต้องขอขอบคุณด้วยความจริงใจต่อทุกๆ ท่านที่กรุณาพลิกหนังสือมาจนถึงหน้าสุดท้าย ท่านผู้อ่านคงจะได้สัมผัสเนื้อหา สาร และความสุขสบายใจผ่านสายตามาพอสมควรแล้ว ณ บัดนี้ ท่านคงได้ทราบแล้วว่า มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั้นยังมีพื้นที่สวยงามอยู่อีกมากมายทั่วประเทศที่กำลังรอการไปเยือนของท่าน เพื่อเติมเต็มการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ชีวิตใหม่ๆ ดินแดนนนทรียังมีอีกหลายสิ่งหลายอย่างที่รอการค้นห และพัฒนาอย่างไม่รู้จัก

ความหลากหลายของสถานีวิจัยและสถานีฝึกนิสิตทั่วประเทศจำนวน 20 แห่ง จึงเปรียบเสมือนห้องเรียนแห่งชีวิตให้แก่ผู้มาเยือนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะบัณฑิตเกษตรทั้งหลาย ท่านจงอย่าได้รับดวงสรุไปว่า ท่านได้บรรลุถึงความรู้อันสมบูรณ์ในสาขาวิชาของท่านแล้ว ความรู้ความสามารถของท่านยังพัฒนาต่อไปได้อีกมาก ทั้งจากในห้องเรียนที่เป็นทางการและนอกห้องเรียนในชีวิตจริง ท่านจงเป็นดั่งแก้วที่พร่องน้ำ สามารถเติมความรู้ และประสบการณ์ที่ติลงไปได้เสมอไม่รู้จัก ดินแดนนนทรีทั่วประเทศก็คือ อีกหนึ่งทางเลือกแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง สถานีวิจัยและสถานีฝึกนิสิตแต่ละแห่งล้วนมีภูมิสังคมที่แตกต่างกัน สามารถให้บทเรียนแห่งชีวิตแก่ท่านได้ไม่เหมือนกัน แม้กระทั่งการได้กลับไปเยือนสถานที่เดิมๆ ที่ท่านเคยผ่านมาแล้ว ก็ยังสามารถให้ท่านมองเห็นคุณค่าในชีวิตที่ต่างออกไปจากเดิมได้ ชีวิตของทุกท่านจึงเป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่สามารถเรียนรู้ได้ไม่รู้จบ ดังนั้นไม่ว่าท่านจะไปเยือนในฐานะใด จะเป็นนักวิชาการ นักท่องเที่ยว หรือในฐานะประชาชนคนไทยโดยทั่วไป ก็ล้วนแต่มีคุณค่าทั้งสิ้น

แม้ดอกนนทรีจะถูกใช้เป็นดอกไม้สัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แต่แท้จริงแล้ว บัณฑิตเกษตรทุกคนเปรียบเสมือนลูกของแผ่นดินด้วยเช่นกัน ต้องแยกย้ายกันออกไปใช้ชีวิตและสร้างผลงานให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติได้อย่างกว้างขวาง ยาวนาน และทั่วถึงเสียยิ่งกว่าดอกนนทรีในอาณาเขตของมหาวิทยาลัย

ความสำเร็จของบัณฑิตเกษตรทุกคนจึงเป็นความสวยงามของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่สังคมไทยสามารถจะมองเห็น สัมผัส และชื่นชมได้ อันคำว่า “งามทั่วแคว้น แดนนนทรี” ก็คือ ตัวท่านบัณฑิตทุกคนที่จะต้องพิสูจน์ถึงความรู้ความสามารถให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม ดอกนนทรีแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จึงจะเปล่งประกายแห่งความงามที่แท้จริงได้ ก็ด้วยเหตุผลนี้

งามทั่วแคว้น แดนนนทรี

เรียนรู้คุณค่าชีวิตผ่านคน ผลงาน ทัศนียภาพของสถานีวิจัยและสถานีฝึกนิสิต มก.ทั่วประเทศ
ISBN 978-974-289-769-7

รายนามคณะกรรมการจัดทำหนังสือ

- **ที่ปรึกษา :** รศ.วุฒิชัย กปิลาภอุจน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- **ประธานกรรมการ :** ผศ.ดร.ธันวา จิตต์สงวน
- **รองประธานกรรมการ :** ดร.ดำรงค์ ศรีพระราม, ดร.ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์

กรรมการ

รศ.ดร.สิริ ชัยเสรี

ผศ.รัชต์ ชมภูนิช

ดร.สมจิตต์ ปาละภาค

ผศ.ดร.สุรียัน ธัญกิจจานุกิจ

รศ.อุทัย คันโธ

นางนงภาวัลย์ ชูทอง

นางวัชรีย์ ทองทิพย์

นายวิทยา วงษ์เอี่ยม

รศ.ดร.ศรปราชญ์ ธีโนศวรรยางกูร

ดร.ถวัลย์ศักดิ์ เผ่าสังข์

นสพ.ดร.เสรี กุญแจนาค

รศ.ดร.เดชา วิวัฒน์วิทยา

นายสหัส ภัทรฐิตินันท์

นางจุไร เกิดควน

นางณัฐทลิกา กาลมิตร

นางสาวปฐมมาวดี กุลวิฒนะไพศาล

รศ.ดร.ประเทือง ทินรัตน์

อ.ปัญญา เหล่าอนันต์ธนา

ศ.ดร.อุทัยรัตน์ ณ นคร

รศ.สมชาย ธนสินชยกุล

นางสุกัญญา มณีเจริญ

นางสาวพลอย พิมพ์ศิริ

นางสาวกัญญารัตน์ แก้วคง

นางสาววันเพ็ญ นภาทิพาอำนวยการ

คณะทำงาน

นางสาวนිරนุช ภาชนะทิพย์

รศ.ดร.มณฑล จำเริญพฤกษ์

นายประภาส ช่างเหล็ก

ดร.โชคชัย เอกทัตนาวรรณ

นายสุทัศน์ แผลงกาย

นายสรณ์ฐฎิ์ ศิริสว

นายคำรณ ต้นตา

นายเจษฎา วงศ์พรหม

ผศ.อรชร ศรีสวัสดิ์เล็ก

นายณัฐวัฒน์ คลังทรัพย์

นายบุญร่วม จันทร์ชื่น

นางสาวพินิจ กรินทร์ธัญญกิจ

นายวิรัตน์ สุมณ

นายลิขิต ชูชิต

นายณพนพร จันเกิด

นางสาวอุทัยวรรณ กิจวิเชียร

นายวิสิฐ กิจสมพร

นายสุดประสงค์ สุวรรณเลิศ

นายธีระ สมหวัง

นายอลงกต อินทรชาติ

นางสาวศรินวล ตุ่นใจ

นายณัท พุ่มพวง

เลขานุการ

ดร.เออวตี เปรมัชเชียร

นายวัชระ นิลประพันธ์

นางสาวทิพวรรณ เขม้นกิจ

นางสาวอัจฉรีย์ ยูพันธ์

นางสาวสุดธิดา มีสวัสดิ์

นางสาวธวัลรัตน์ อยู่คงดี

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2579-0113, 0-2942-8500-11, 0-2942-8200-45 โสมเพจ : www.ku.ac.th

ออกแบบและจัดทำรูปเล่ม : ฝ่าย Amarin Publishing Services บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

แยกสีและพิมพ์ที่ : สายธุรกิจโรงพิมพ์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

376 ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

โทรศัพท์ 0-2422-9000, 0-2882-1010 โทรสาร 0-2433-2742, 0-2434-1385

อีเมล : aprint@amarin.co.th โสมเพจ : www.amarin.com

ความหมายที่สมบูรณ์ของเกษตรศาสตร์

...คำว่าเกษตรศาสตร์ อันเป็นชื่อของมหาวิทยาลัยนี้นั้น ฟังดูมีความหมายจำกัดอยู่เพียงการทำนา แต่ความจริง เกษตรศาสตร์ ตามความหมายในปัจจุบัน ก็น่าจะกว้างขวางมาก คือรวมเอาวิชาหรือศาสตร์ทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจิตใจมนุษย์เอาไว้เกือบทั้งหมด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จึงสอนวิชาการสาขาต่างๆ มากมายหลายสาขา ทั้งฝ่ายวิทยาศาสตร์ ทั้งฝ่ายศิลปศาสตร์ เรียกได้ว่าครบถ้วนที่จะเป็นมหาวิทยาลัยในความหมายสากลอย่างสมบูรณ์...

พระบรมราชาบาทในงานพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร วันพฤหัสบดีที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2520

